

pén

VESTNIKOV
MESEČNIK
četrtek
28. 7. 2011
197. številka

... poleti se küjan,
zmrzavlen
pa cvren.

Ines Agić,
mis fotogeničnosti 2011

Zgodba z naslovnice, str. 16

Naj je vreme še tako kilavo, s to ali ono nadlogo, je gotovo eno. S Pénom si lahko med branjem držite senco na bazenu ali pa krajšate kisle dneve v udobju domačega naslanjača. Naj so prilike takšne ali drugačne, vse je odvisno od vašega počutja in niti malo ne dvomimo, da ga pričujoči izvod mesečnika ne bi mogel popraviti na bolje. In tako bo tudi 25. avgusta, ko bomo postregli z novimi zgodbami in obrazi. Napisanimi tako, kakor znamo mi – Pénovci.

Fuzbal-techno valček za I. ligo

Tudi midva sva zaslužna za začetno zmago in remi!

Ne glede na to, v kateri ligi bi igrala soboška Mura, si njenih tekem ni mogoče predstavljati brez uradnega napovedovalca Bojana Gorčana (v rdečem) in zvokovnega tehnika Vilija Žižka. Vstop Mure v prvo ligo ju je tako zelo navdušil, da sta se odločila za novo stopničko v svoji karieri. Začenjata nastopati tudi pred tekmo,

med njo in po njej kot duet, ki na »las« spominja na Modern Talking.

MC Bojči in DJ Žiži, kot se imenujeta po novem, zaničata tovrstna natolcevanja v prepričanju, da je omenjeni duet daleč za njunim nastopom in žanrom: »Midva sva pionirja fuzbal-techno valčka,« je za pen-tute pojasnil DJ Bojči.

Nad novim soboškim trendom so navdušeni tudi pri Nogometni zvezi Slovenije. Govori se, da bosta s svojim desetminutnim programom zabavala 17.000-glavo množico v Stožicah na tekmi med Slovenijo in Estonijo, in sicer 2. septembra letos.

-ša-

Smo že na poti v Fazanerijo po zmago!

Pomurski derbi tudi na tribunah

Po dolgem času bo konec tedna spet veliki pomurski prvoligaški derbi med Muro in Nafto. Ne glede na doseženo v prvih dveh kolih oba domača prvoligaša napovedujeta brezkompromisen boj za žogo in igro na zmago, ki pa se ne bo dobivala samo na zeleni površini. Odločilna bo pod-

pora s tribun! V Fazaneriji pričakujejo rekorden obisk navijačev. Med njimi bosta v polni sestavi tudi Murina navijaška skupina Black Gringos in najzvestejši privrženci Nafta, navijaška skupina Gorgone (na posnetku), ki je že pripravljena na pohod v Fazanerijo. Pen-tutam so sporočili, da bodo pot od Lendave do Murske Sobotne prepešali

in tako simbolično pokazali, v kako dobro formo prihaja Nafta, katere podporniki so v dobrem in slabem že dvajset let. Obe navijaški skupini pa sta pen-tutam zagotovili, da pripravljata predstavo športnega vedenja in srčnega navijanja. Prvi domači derbi torej, ki ga je vredno neposredno doživeti!

-bo-

Nogomet

Mitja Novinič slačilnico deli z legendami

Mitja Novinič (levo) se je med pomurskimi in celo slovenskimi nogometaši prebil v klub najbolj zvonečih imen. Podpisal je triletno pogodbo s slovitem italijanskim prvoligašem AC Milanom in se v slačilnici ter na igrišču srečuje z zvezdami, kot sta Pirlo in Pato. Pen-tute so izbrskale, da imata z nekdanjim trenerjem Nafta Damirjem Robom (na posnetku desno) sklenjen tihi dogovor, da se bosta po treh letih vrnila k tistemu pomurskemu prvoligašu, ki bo najvišje na lestvici, in ga bosta popeljala v sam vrh ter na evropska tekmovanja. »Kar sem obljubil svojemu prvemu nogometnemu učitelju, bo držalo, tudi če bom nogometna zvezda svetovnega formata,« je za pen-tute morebitne dvome razblinil ambiciozni Mitja.

-bo-

Nogometni svet mi je odprla Robova šola!

Slovenski vinarji evropski prvaki v nogometu

Mi in vino smo zmagovalna kombinacija!

Lepota

Najlepše v deželi tej ...

Lana Mahnič Jekoš (levo) aktualna MISS SLOVENIJE 2011 v družbi Sare Beloglavec, hčerke lastnice soboškega podjetja Rebel, ki ni brez razloga podprlo letošnjega izbora najlepše Slovenke. Prodajajo izdelke svetovno priznanih blagovnih znamk, ki so blizu mladim in generaciji, ki je vedno mlada po srcu. In tem je blizu tudi spektakularni izbor slovenske misice. Kaj je bistvo uspešnega posla, pa zelo dobro vesta tudi Lana in Sara. Prva je pravkar diplomirala iz mednarodnih poslovnih ved na londonski univerzi Greenwich, Sara pa je kot diplomirana ekonomistka že angažirana v družinskem podjetju. Pen-tutam sta namignili, da imata »v žepu« zanimiv projekt, ki bo Slovenijo v svetu predstavil v popolnoma novi luči - z vidnimi finančnimi učinki zanju in za državo.

-be-

Tudi to je biznis! Obe ga odlično obvladava!

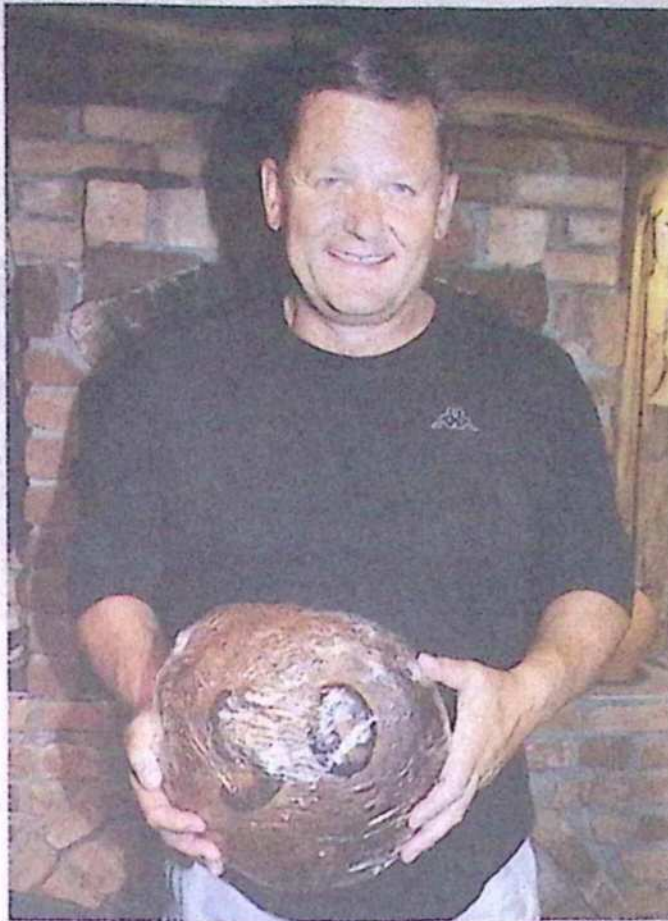
Odlični slovenski vinarji so postali evropsko prepoznavni še zaradi enega razloga. Na I. nogometnem evropskem prvenstvu vinarjev v Budimpešti so med šestimi sodelujočimi reprezentancami postali evropski prvaki. V finalu so premagali gostitelje Madžare, pred tem pa remizirali z Italijani in premagali Avstrijce. Pričakujejo, da bodo njihovem uspehu sledili tudi profesionalni slovenski nogometaši, ki so sredi kvalifikacij za uvrstitev na EP 2012. Če potrebujejo okrepitve, takšne ali drugačne, so jim tudi na voljo, so po zdravici za pen-tute potrdili (od leve) Stojan Ščurek, podpredsednik Vinske reprezentance Slovenije, Robi Fišer, športni direktor reprezentance, Sebastjan Rojs, selektor, in Danilo Steyer, kapetan reprezentance.

-ba-

Salve za Sandija Jevška

Klub 50

Okrog polnoči, v noči s četrta, 21., na petek, 22. julija, je v Kajuhovi ulici v Murski Soboti zavladalo »izredno stanje«. Vojaške uniforme, koračnica, strelni vod, povelje »polni, meri, pali«, nato tri salve... Na srečo nič nevarnega za bližnje prebivalce. Osemčlanska četica iz kluba JEEP Murska Sobota je imela natančno izbran cilj – presenetiti kolega, prijatelja in člana društva Sandija Jevška, do nedavnega prvega slovenskega kriminalista, in ga zlepa ali zgrda vključiti v KLUB 50. Presenečenj ni bilo. Sandi je bil pripravljen – pričakal jih je s kolačem v domači peči pečenega kruha, pa tudi aretaciji pred včlanitvijo v novi klub se ni upiral. Zato je uniformirancem (od leve) Gregorju Grudnu, Cvetki Osterc, Mariji Kolbe, Dragici Zemljič, Alešu

Mi gremo v napad, za svobodo, za kruh

Čeponu, Viktorju Zemljiču, predsedniku kluba JEEP Stefanu Jančariču in mitraljezcu Jožetu Ostercu preostalo le, da so z novopečenim abra-

hamom sklenili objem in na ves glas zapeli. Abraham in upokojenec Sandi pa se je izkazal kot pravi mladenič, pripravljen na nove izzive.

V kratkem m bodoče mladi pen-tute paq čelu DESUQU

Svobodni kot ptice pod oblaki

Člani društva motornih padalcev Štrk so se v petnajstih letih delovanja s svojimi dosežki povzpeli v sam svetovni vrh in dosegli celo 15 svetovnih rekordov. Petkratni svetovni rekorder je Vojko Prah (na fotografiji levo), skupaj še z nekaj zanesenjaki zaslužen tudi za to, da imamo v Pomurju tako uspešne padalce. Z aktualnim predsednikom Štrka Jožefom Zadravcem (desno) sta ob jubileju kar žarela od ponosa tudi zaradi

brhkih gostij - vrhunskih padalk Valentine Rotar iz Pivke (levo) in Petre Brajnik z Bleda (desno), ki ju je v nebo popeljal pilot Slavko Senica (v sredini). Kot so slišale pen-tute, so gostje s fotografije dobili povabilo, da se pridružijo prekmurskemu klubu, ki ima visokoleteče cilje – postati najbolj prepoznavna evropska ekipa motornih padalcev. Na odgovor še čakajo.

-ba-

Obletnice

Pridružite se nam, če si upate!

Obiski

Prekmursko-ljubljansko-istrsko prijateljstvo

Vedno dobrodošli na Kovačevem dvorišču!

Kovačeva domačija v Nedelici je ena n r njih v Prekmurju. Lastnika (v ospredju)(u) žena Vesna sta tudi letos pripravila danes pestrim dogajanjem povežala domačinon stolnice in Istre. V kulturnem programu Vesna izkazala z nastopom v istrskem trifr v katerem sodelujeta še pisatelj in glasža in Nadja Bažec, skuhal pa so tudi odličn spomin na letošnje druženje ostajajo legla tografija, prekmursko-ljubljansko-istrske ima že izdelan okvir za dan odprtih vrat g mizi bodo polži po istrsko, mogoče tudi Če imate polže in dober recept, že zdaj(a

Odličen pridelek, dobra moka, še boljše potice ...

Žetev

Pripravljene na energetske krize!

V Spodnji Ščavnici so že devetnajstič pripravili tradicionalno žetev po starem. Najspretnейše pomurske žanjice so (čepijo) Jožica Jančar iz Društva podeželskih žena Gornja Radgona, Anica Tancoš od Svetega Jurija ob Ščavnici, Ana Zelenko iz Juršinec ter Simona Jančar in Simona Bratuša iz radgonskega društva, stojijo pa (od leve) Terezija Brunčič iz Destrnika in Marija Filipič iz Juršinec, za njima sta Alenka Gergorec iz Destrnika in Elizabeta Majerič iz Juršinec, zatem pa Marija Hameršek iz Destrnika, Majda Budja in Jožica Žajdela od Svetega Jurija ob Ščavnici ter Marija Tanacek in najboljša med

žanjicami Zdenka Klobasa iz Gornje Radgone. Odločno so povedale, da so žele po svojem taktu, plesale pa tako, kot so hoteli muzikanti. Pripravljene so tudi, da bodo prihodnje leto na svojih območjih organizirale ročno spravilo pridelka, če se bo nafta še naprej dra-

žila ali je bof so zaupales kot sta tem radanski žž tarič in radi Vinko Rous z rno bolj ka iz te mokes svetul

Zeleno sprošča – to je nakazal že Hipokrat, ki je bil oče Zahodne medicine in je o vodi, zraku in tleh povedal, da je človeško življenje povezano z naravnimi silami. Prav vrtnarjenje blagodejno vpliva na telesno počutje, dober spanec, na duševnost in pospešuje okrevanje. To terapevtsko orodje odpravlja stres. Da, res je, tudi zdravniki prisegajo na hortikulturno terapijo.

Ko se peljemo z vlakom proti Lipovcem, opazimo za avtobusnimi garažami, to je na vzhodni strani ob Bakovski ulici, ogromno majhnih vrtničkov, ki so zelo skrbno urejeni – nasadi različne zelenjave, cvetja, sadja in tudi okrasnega grmičevja ter vinske trte. Ob vrtničku pa stojita klopa in vrtna utica, kjer si vrtničkarji naberejo novih moči za delo na vrtu. Da bi ugotovili, kaj je glavno vodilo ljudi, da si omislijo tak vrtniček, smo se odpravili med vrtničkarje in pri njih preživeli nepozabne, prisrčne, sproščujoče trenutke.

Soboški vrtničkarji so združeni v društvo vrtničkarjev, ki mu predseduje že tretji mandat Zlata Berden. Imajo petčlanski upravni odbor. Svojih prostorov nimajo, v društvu pa je 115 članov. Plačujejo simbolično letno članarino. Naloga predsednika je, da vodi društvo v skladu z obstoječim statutom. Tudi nadzorni odbor imajo, da nadzira delovanje društva. Posamezne parcele so velike od enega do 2,20 ara. V glavnem so vsi vrtovi ograjeni. Zavarovali so jih, da bi preprečili nekoč zelo množične kraje.

»Gasilska« za Pen, ki samo potrjuje, da med soboški vrtničkarji kroži pozitivna energija in da je njihov odnos do zemlje vzoren in vreden posnemanja. Ali ni to vredno veliko več kot še ena soboška obvoznica ...

Pri soboških vrtničkarjih

Vili Kovač, ekonomski tehnik v pokoju, je toliko povedal o vrtu, da bi članek lahko nastal samo iz njegovega pripovedovanja. Z ženo Marijo, Goričanko, kot se pošali, ki je od mladosti povezana z zemljo, v sožitju z veseljem delata na vrtu. Buče so ženina strast, poleg tega veliko eksperimentira. S potovanja sta prinesla več zanimivih rastlin – asimino, vrtnico burbonko, perujsko jabolko, rumene grozdaste paradiznike iz Francije. Ko prideta z ženo s potovanja, najprej gresta na vrt, potem domov. Na vrtu je veliko jagodičevja: ameriških borovnic, malin, ribeza in drugega. Vili je večkrat na vrtu le za moralno podporo, saj najbolj obožuje debelo senco vinske trte domače jurke. Pravi, da je vrt hišni ljubljenelec, martinčki na vrtu pa so domače živali. Vrt je njihov košček raja. Pa še res je. Za konec je Vili povedal: »Pen šten pa svojo solato gen.«

Marta Vukelič, trgovka, zdaj »sveža« upokojenka: »Obdelujem 1,8 ara zemlje. Veselim se prvih češenj, jabolok, hrušk, tudi breskve imam. Vedno je nekaj. Veliko sadik in plodov si s sosedi izmenjujemo. Utico imamo za orodje, kosilnico, tudi za nas prav pride pred dežjem. Zgradili smo si jo iz rabljenega materiala. Zidan žar je za piknike. Vodo zbiramo, da se segreje, pa še za rastline je boljše. Delo na tem koščku vrta mi pomeni druženje, pa tudi prispevek, saj se da marsikaj pridelati in prihraniti,« je povedala Marta.

Helena Toth je višja upravna delavka v pokoju. Vrt ima od vsega začetka. Dela sama. Rada zahaja na vrt, skoraj vsak dan. Ima prijetno utico in veliko sadnega drevja: slivo, marelico, breskev ter jagodičje. Gredice so v polni rasti z zelišči: pehtranom, meto, meliso, lučnikom. Iz njih dela razne sokove, čaje, pa tudi suši jih. Lepo je biti dober sosed, saj si izmenjujejo rastline. Vrt krasi prekrasna vrtnica. Lastnica vrta pove, da je pomembno, da je zasnova zelenjavno-zeliščnega vrta praktičnost in veliko pridelava zase, pa tudi nekaj presežka je. Helenin zelenjavno-zeliščni vrt ponuja tudi prostor za sprostitev in oddih.

Danica Bočkarj, prej 38 let delavka v Muri, zdaj upokojenka. Prava idila je pod njenim dvajsetletnim orehom. Prav vzorčen vrt ima in veliko zanimivih pridelkov: papriko bledovijoličaste barve, veliko dalij pomponk, pampaško travo ... Pravi, da se pri delu sprosti, veseli jo druženje z drugimi vrtničkarji. Pri delu ji pomagajo mož in hčerka. Na morje ne gredo. Skoraj ves čas preživijo poleti na vrtu, tudi pozno zvečer.

Nataša Juhnov

Olga Varga

Jože Magdič, medicinski tehnik v pokoju, je podpredsednik društva. Za vrtniček se je odločil, ker je bilo delo, ki ga je opravljal 43 let v bolnici, v zaprtem prostoru. Komaj je čakal, da pride na svež zrak, na vrt. Z ženo obdelujeta dva ara zemlje. Jože pa najde na vrtu čas za knjigo. Vsak dan pride na vrt. Zadnji dve leti televizije ne gleda, zato mu je med ameriški slavniki, poletnimi astrami, zelišči in dišavnici vrt raj. Kajti vrt zdravi telo in dušo, rastline se ne menijo za to, če ste stari, mladi, debeli ali suhi, bogati ali revni. Za rastline moramo skrbeti in za to nam vračajo z rastjo in cvetenjem, razmišlja Jože. Služboval je od Brezic, Ljubljane in nazadnje v Murski Soboti. Bil je tudi tri leta v Libiji prek Zavoda za mednarodno tehnično sodelovanje. Vedno v zaprtem prostoru. Pod češnjo in bogato cvetočo hortenzijo se sprošča tudi z branjem časopisov.

Katarina Stanonik Roter, vodja sektorja za poslovno organizacijo na Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov RS je povedala, da imajo sklenjeno zakupno pogodbo z Društvom vrtničkarjev Murska Sobota na površini 1,98 hektarja v skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih in imajo dobre izkušnje, saj na teh površinah za svoje potrebe intenzivno pridelujejo hrano in zanje skrbijo kot dober gospodar. Zemljišče je v intenzivni pridelavi in je vzorno urejeno. V ta namen se uporablja 25 let. Zakupnina se vsako leto usklajuje z veljavnim cenikom, ki ga ob koncu leta za naslednje leto sprejme svet sklada, to pomeni, da se zakupnina vsako leto spreminja. V bližnji prihodnosti je v tem delu predvidena gradnja obvoznice, zato bodo del zemljišča vrtničkarjem odvzeli, s čimer so vrtničkarji že seznanjeni.

Zlata Berden, predsednica društva vrtničkarjev. Doma je v bloku v Murski Soboti. Spominja se 1987. leta, kako so zemljišče vzpostavili v normalno stanje, primerno za obdelavo. Zemljišče je bilo najprej zasebno, nato od Agroservisa in danes od Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov. Pravi, da s skladom solidno sodelujejo, vendar se člani bojijo zaradi obvoznice, odvzetih naj bi bilo približno 40 arov, zato prosijo nadomestno zemljišče. Zlata rada prihaja na vrtniček. Na njem pridelava veliko zelenjave in sadja za takojšnjo uporabo in za vlaganje. Tam poteka tudi zanimivo družabno življenje. Zlata je organizirala vrtničkarje, da se predstavijo za Pen. Bili so razposajeni, z veliko pozitivno energije in optimizma. Res prisrčno srečanje z domačimi dobrotami, veliko smeha in besedičenja o vrtnarjenju. Vrt jim pomeni več kot samo vrtnarjenje. Tu izmenjujejo izkušnje, se družijo, spoznavajo in se imajo lepo.

Dnevi so vsiljivo topli, vroči, kalifornijski. Ljudje so se razbežali na vse strani, glavni cilji so planine, jezera, predvsem pa morje. Medtem ko čofotamo v vodi, iščemo hlad, se lovimo za pivske kozarce, na veliko prhamo, se nekje na drugem koncu sveta prebuja dežela, ki se na svojih tisoč let starih glinenih nogah postavlja pokonci, pripravlja odkorakati v svet, na Zahod. Ko bo prestopila Kitajski zid, se bo znašla med nami. V bistvu je že tukaj.

RAZMIŠLJAM
Mihaela Kalamar,
predsednica Kluba
prekmurskih študentov

V bližini, kjer stanujem, se je v staro kartonažno tovarno vselil China Town. Trgovina sicer ni preveč obiskana, zato pa je hotel v bližini s kitajskim proceljem, najbrž tudi z dostopnimi cenami, kitajsko hrano in gostoljubnostjo. Vedno sem srečeval vesele Kitajce, žlobudrave, optimistične, radovedne in – bogate. Neopazno so se razpršili po svetu – tudi v Soboti, v glavni ulici imajo svojo trgovino –, a ne odpirajo samo trgovin, marveč prevzemajo koncesije, vlagajo v avtomobilsko tovarno Volvo. V sto dvajsetih evropskih podjetjih imajo svoje vodstvo, ozirajo se po belgijskih in italijanskih tovarnah čokolade, po francoski tovarni mlečnih izdelkov in predvsem jogurtov Yoplant. Eden od kitajskih denarnih poslovnežev je postal te dni podpredsednik MMF (Mednarodnega denarnega sklada). Ko je bil moj prijatelj in minister za gospodarstvo gospod Porges na Kitajskem, se je delegacija vozila po deželi tudi z vlakom. Zrl je v zeleno pokrajino, ročno obdelana polja in vprašal, koliko ljudi je zaposlenih na železnici. Odgovorili so mu, da sedemdeset milijonov. To bi bilo, ko da bi bili vsi Turki železničarji. V preteklosti so se Kitajci začeli ozirati po ruskem černozejmu, ki se razprostira neobljuden v Sibiriji, in pomislili, koliko je tam praznega prostora, sami pa se morajo stiskati (na kvadratnem kilometru jih živi 128). Še vedno imajo najcenejšo delovno silo. Celo Američani šivajo svoje srajce na Bližnjem vzhodu, na Kitajskem in drugod. V zadnjem času pa se Kitajci ozirajo po deželah, ki imajo za valuto evre. Pet evropskih držav nameravajo potegniti iz recesije, odkupiti njihove dolgove. To so Portugalska, Španija, Grčija, Belorusija in Madžarska. Slovenija je zanje premajhna, za zdaj jih ne zanima. Na Kitajskem je nešteto anonimnih mest, ki imajo po dva milijona prebivalcev.

Kitajski strokovnjaki, ki so v zadnjih dvajsetih letih študirali na evropskih univerzah, v glavnem pravo in ekonomijo, so si ogledali geopolitične probleme v Evropi in se odločili za različne investicije, za gradnjo kapitala zaupanja. V Zagrebu bi radi sodelovali pri gradnji letališča, v Bosni in Hercegovini so podpisali pogodbo o gradnji elektrarne, v Srbiji so se zmenili za gradnjo mostu čez Donavo, v Romuniji bodo vložili denar v proizvodnjo traktorjev, za milijardo in pol so odkupili tovarno krzna na Norveškem. Njihove investicije so pametne, preračunane, iz vseh teh dogovorov in pogodb bodo izvlekli profit in ga potem vlagali dalje. Leta 2009 je izšla na Kitajskem knjiga Nesrečna Kitajska, ki jo je napisalo pet različnih avtorjev – blogger, vojaški izvedenec, televizijski urednik, novinar in dramaturg. Poskusili so uokviriti Kitajsko v novo podobo sveta. Analizirali so gospodarsko stanje v domovini in ugotovili, da ima Kitajska vse možnosti, da predvsem Američanom zagreni življenje in standard. Kitajska modrost počasi prihaja do besede, evropski filozofi jo čedalje pogosteje interpretirajo. V Evro-

pi, torej tudi pri nas, je postala aktualna misel: Državnik je kot ladja, narod kakor voda: lahko ga drži na površju, lahko ga potopi. Te dni je nekaj tujih časopisov objavilo posebno reportažo iz kitajske vasi Xuchang, za katero tudi na Kitajskem v glavnem niso slišali. Ima štiri milijone prebivalcev – to je za Kitajsko drobiž – torej toliko kot Hrvaška, znana pa je po tovarni lasulj. V majhnih predelovalnih tovarnah je na tone las različnih barv, prevladuje črna, ki čaka na obdelavo. Nekoč so jih izdelovali za evropsko plemstvo, za angleške lorde in sodnike, ki so nosili valovite, dolge lasulje, a danes so sodniki in bele lasulje preteklost. Beyonce, Jennifer Lopez, Angelina Jolie in druge slavne in bogate osebe z »rdeče preproge« (Red carpet) nosijo na glavi lasulje, za katere so plačale po več tisoč dolarjev (Celine Dion porabi za lasulje po štiri tisoč evrov na mesec). Ženske, ki si postrižejo svoje dolge, lepe lase dobijo po trideset evrov, vendar morajo potem počakati nekaj časa, da jim lasje zrastejo in da jih lahko znova prodajo. Na drugi strani pa v komunistični deželi še vedno prednjači mit »dobrega mandarina«, siromaštvo nezadovoljnih je čedalje bolj nasilno. Uvedli so zakon, po katerem ima lahko vsaka nova družina samo po enega otroka. Posebna policija lovi po Pekingu državljane, ki prihajajo živeti v mesto, pa nimajo niti stalnega prebivališča niti službe, samo željo po naključnem uspehu. In mnogo jih je, preveč, na milijone. Takšni ljudje se imenujejo »fangmin« in v boju za svoje pravice, da so pred zakonom vsi enaki, se zgublajo v birokratskih pisarnah, kjer jih sicer registrirajo, vendar namesto na delo pošljejo nazaj v provinco. In ko se tako poslavljajo od Južnega dvorca v Pekingu, se tolažijo s kitajsko modrostjo, ki pravi: Kadar ješ, žveči, kadar govoriš, razmišljaj. Najnovejša statistika je pokazala, da je takšnih sezonskih delavcev 220 milijonov. Lani so popisovalci prebivalcev – bilo jih je šest milijonov – ugotovili, da ima Kitajska trenutno 1,34 milijarde prebivalcev. Od tega je trinajst odstotkov prebivalcev starejših od šestdeset let.

Pri nas živijo nekako neopazno, prikrito. Ni jih na javnih mestih, ne hodijo ne v kino ne v gledališče, nisem jih srečal na tržnici, nisem videl na plaži in nimajo, to pa je najbolj zanimivo, svojega pokopališča. Zato pa zakladnico modrosti, ki v glavnem ne velja samo zanje, marveč tudi za nas: Kadar govori posameznik, ga vsi slišijo, kadar govorijo vsi, nihče ničesar ne sliši.

Čustva, ki nas prevzemajo, ko spremljamo svetovno in domače aktualno dogajanje, so lahko zelo mešana – lahko bi rekla, da taka, kot je razpoloženje na odru, kjer velesile s karizmatičnimi posamezniki uspešno ali manj uspešno igrajo svojo vlogo, ki jim je bila dodeljena ali, bolje rečeno, zaupana – navdušenje, optimizem, zaupanje, verodostojnost se sprevačajo v strah, obup, grozo, patetičnost in podobna negativna razpoloženja. Ljudem se ob pogledu na krizo, ki je zajela svet in prodrla v večino segmentov svetovnega deleža, ruši zaupanje v abstraktne tvorbe, kot sta denimo država in demokracija, zato ob naraščajočem strahu in nezaupanju v nekoč mogočne ideologije vse bolj pričakujejo hitre rešitve, ki bodo svet pognale naprej. V domačem okolju položaj ni bistveno drugačen oziroma smo ljudje tukaj še bolj ranljivi, ker nas okolje, v katerem živimo, do določene mere še dodatno dertemirira. Svoj pogled in razmišljanje o tej temi usmerjam tja, kamor vodi ta čas mlade. Je mladim 21. stoletje, čas hitrih komunikacij in tehnologije, naprednega razmišljanja in postmodernih stilov, sploh naklonjeno?

Trend, ki ga opažamo pri mladih zadnjih nekaj let, je, da se mladi množično izobražujemo. Ta pojav je predvsem opazen na sekundarni stopnji izobraževanja, saj so fakultete prepolne študentov in ponekod ti niti ne dobijo prostega sedeža na predavanjih. Vsekakor je produkcija izobraževanja pozitiven pojav, saj si s tem država zagotavlja izobražen kader, dviguje se raven izobrazbe, zato se lahko povečuje gospodarski in tehnološki potencial družbe, ljudje pa naj bi načeloma živeli lažje, ker niso več odvisni od golega fizičnega dela. Do tod se teorija gladko spaja s prakso, od tod naprej pa, ko bi moral

Je čas naklonjen mladim?

ves ta množično izobraženi potencial zasesti ustrezna delovna mesta in s svojim znanjem ter sposobnostmi prispevati k napredku, se veliki načrt postopoma ruši in je videti takole: mladi diplomanti ostajajo brez ustrezne zaposlitve, zato prevladuje boj za delovna mesta, ki so velikokrat dostopna na podlagi močno izgrajenih socialnih mrež. Če k temu dodamo še to, da je domače okolje nesposobno zaposliti toliko izobraženega kadra, kot ga je, se mladi na tej stopnji spoprijemajo s številnimi težavami, tako finančnimi kot tudi psihološkimi. Tak položaj marsikaterega mladega človeka z dragocenim znanjem, ki bi koristilo preboju domačega okolja na višjo raven, prisili, da si poišče priložnost za karierni in osebni razvoj drugje, zunaj domačega okolja. Beg možganov ni samo med- in povojni pojav, ampak ga intenzivno doživljamo tudi danes. Domače gospodarsko, socialno, kulturno okolje bi moralo dajati večji poudarek znanju, ki ga imajo mladi, saj so ti poleg tega, da imajo znanje, hkrati tudi največji vir idej in kreativnosti. Prekmurje je kraj, ki ponuja neštete priložnosti in še neizkoriščen potencial. Mladi se želimo po končanem izobraževanju vrniti domov in s svojim znanjem po najboljših močeh prispevati k pozitivnim spremembam, ki jih naše okolje potrebuje. Država, posebej pa lokalna politika, bi morali delati veliko več za to, da bi mladi v svojem okolju prepoznali možnosti in jih tudi izkoristili. Pregovor Na mladih svet stoji verjetno ni izvit iz trte in skriva rešitev tudi za sodoben čas, v katerem živimo.

MADE IN EU

Branko Šömen

Intervju – Ludvik Bojnec - Lali

Nogometni sodnik, ki je sedemdeset let bril in strigel

Ko mi ji sosed Ferdo povedal, da je gospod Bojnec šel v pokoj, nisem mogel verjeti. Ker sem mislil, da že zdavnaj uživa v »penziji«. Sicer sem vedel, da je vitalen, a da še vihti škarje, pač ne. Nakar nadaljuje: »Zamislil! Sedemdeset let je delal in še bi, če ga ne bi kolk zafrknil.« ob tem pa je izrazil skrb, da si mora najti novega frizerja. To je zgodba! Če prištejemo, da je bil Lali, kot ga kličejo prijatelji, dolgoletni nogometni sodnik in športni zanesenjak, pa sploh. Z gospodom Bojnecem sva se srečala kar na mestnem stadionu Fazanerija. V prijetni senci južne tribune, ki je le nekaj dni prej ponovno pokala po šivih.

Mura, a! Kaj pravite na vso to evforijo?

Soboto imam rad. Muro imam rad, Mura je moj klub! Tudi sam se igral zanjo. Resda v drugi ekipi, so pa bili toliko bolj uspešni moji bratrance Norčič, Bela, Štefan, Jožef in Ludvik. Super so bili, res. Starejši Sobočani jih dobro pomnijo. Ludvika so hoteli imeti celo v beograjskem Partizanu, pa ni hotel iti. Raje se je iz vojske vrnil domov. No, meni ni bilo usojeno, da bi bil prvovrsten nogometaš. Moj »majster«, Feri Kološa, me je nekoč postavil pred dejstvo, ali delo ali nogomet. Kot že rečeno, sem bil v drugi ekipi, to pa tudi ni bilo slabo, saj smo igrali v takratni drugi slovenski ligi.

In potem ste končali kariero in šli med sodnike.

Tako nekako. Kološa, ki je bil tudi sodnik, me je »napelo«, naj pustim igro in se pridružim sodnikom. Pa sem počasi začel. Najprej sem sodil tekme v Pomurju, kajti tudi v tem poklicu moraš biti najprej vajenec. V Lendavi sem bil še kar priljubljen, tudi zaradi madžarsčine, ki jo govorim. Muri pa sem sodil predvsem prijateljske tekme. Vse zastoj, veste! Zadnja tekma, ki sem jo sodil, je bila Mura : Crvena zvezda. V Fazaneriji je bilo pet tisoč ljudi. Seveda je bilo vmes še ogromno drugih tekem.

Kdaj je bilo to z Zvezdo?

Jož, kaj jaz vem. Dolgo je tega. Pred tridesetimi, štiridesetimi leti.

Kakšen sodnik pa ste bili?

Menim, da dober in pravičen. Vsekakor pravičen. Bil sem med kandidati, da napredujem na zvezni ravni. Pa je gospod, ki me

je hotel povišati, kar naenkrat umrl. Njegov naslednik, neki ljubljčan, »udbaš«, pa je na to moje mesto potisnil svojega človeka in sem izpadel.

So vas kdaj kot sodnika poskušali podkupiti? Vem, da ne boste priznali, da ste podkupnino sprejeli.

Ne, ne, to pa ne. Nikoli! V bistvu se s tem nisem nikoli srečal. Razen enkrat, ko me je predstavnik nekega pomurskega kluba, ne bom ga imenoval, presenetil s kuverto, da naj sodim v njihovo korist, češ da potrebujejo zmago. Gladko sem ga zavrnil, pa tudi zmagali so. Tako da se je za vse dobro izšlo.

Potem pa ste z nogometom končali?

Niti ne. Po poslovilni tekmi sem kaj kmalu začel poučevati mlade sodnike. Bil sem tudi izpraševalec, pri meni so pisali izpite. Potem sem bil tudi kontrolor tekem v slovenski ligi. Nakar sem se čez čas odločil, da hočem več miru. Veste, ob nedeljah nikoli nisem bil doma in tega se nasitiš. Sicer pa sem dobil nekakšno zadovoljstvo in potrđitev v mnogih stanovskih priznanjih. Nedavno so se mi zahvalili tudi pri MNZ Murska Sobota.

Kaj pa matični klub. Mura?

Ne spomnijo se me.

No, verjetno vas novi in mladi vodstveniki niti ne poznajo? Morda vas bodo spoznali šele zdaj?

Ne vem. Poglejte, jaz sem za Muro naredil veliko dobrega. Kot sem že dejal, sem Muri sodil vse tekme zastoj. Da ne omenjam, kolikokrat sem posredoval pri disciplinski komisiji, da so jo Murini nogometaši odnesli kar najbolje. Velikokrat.

Užaljeni?

Ne, nisem jezen. Čeprav so dobivali najrazličnejša priznanja za zasluge ali pa danes sezonske vstopnice tudi taki, ki so naredili veliko manj za mojo Muro. Glejte, jaz bom vedno navijal za Muro. To je moj klub! Sicer zadnjič nisem mogel na tekmo, po televiziji pa je tudi nisem spremljal, ker nisem vedel za prenos, ampak si bom večino tekem zagotovo ogledal.

Pustiva malo nogomet. Veliko ljudi vas bolje pozna kot frizerja in brivca. Tudi tukaj

ste naredili zavidljivo poklicno kariero. Sedemdeset let ste delali. Vse do letos!

Res je. Začel sem kot trinajstletni učenec leta 1937 v Zagrebu, kamor so starši šli s trebuchom za kruhom. Tam sem bil do konca vojne. Vmes sem ostrigel marsikatero ustaško ali nacistično glavo. Pač, takšen čas je bil. Prihajali so k nam v salon in pozdravljali s »Heil Hitler«, mi pa smo površno zamahnili z roko in odzdravili »Hejla«. No, nato smo se vrnili v Soboto in sem začel delati pri mojstru Kološi. Od njega sem šel za poslovodjo Mestnega podjetja, kjer sem bil odgovoren za vzpostavitev celotnega podjetja. Z mano je delalo osem pomočnic. Plače so bile urejene, vse je »štimalo«, izgube nikoli ni bilo. Ampak po petnajstih letih sem se odločil, da grem na svoje. Pravzaprav me je nagovorila moja soproga Zita. Rekla mi je, da dobro delam, da me imajo stranke rade in da bom tako lahko še kaj več zaslužil, saj je bila v Mestnem podjetju plača omejena.

Žena, pravite?

Ja. Ona je najbolj zaslužna. Celo rezervirala je prostor za moj prvi lokal, kjer sem bil podnajemnik devet let. Takrat sem delal od jutra do večera in varčeval.

Da ste lahko kupili svoj lokal?

Tudi. Za tisto je šel zaslužek in nekaj posojila. Sem pa zaslužil in privarčeval tudi za hišo, ki sem jo kupil v gotovini. Ampak to ni velika hiša, veste. Vrstna, dobrih petdeset kvadratov. Pa še vikend sem si zgradil. Toda to sem si vse sam pošteno in z delom zaslužil in poudarjam, da sem ves čas delal od sedmih do sedmih. Velikokrat niti nisem imel časa za kosilo. Nimam veliko. Vse malo, skromno, ampak imam!

Ampak vi niste bili zgolj frizer za moške, temveč tudi brivec...

...jaaa, tudi brivec.

...kdaj ste sploh nazadnje koga obrili?

Hja, tako vam povem. Nazadnje sem imel stranko, ki se ni mogla sama obriti. Drugače pa je to povsem »izumrlo«. Zdaj se vsi brijejo doma. Tako je zadnjih sedem, osem let. Prep pa se je brilo vsako soboto. Sobota je bila dan za britje in nič drugega. Kdor se je hotel striči v soboto, je moral plačati kazen oziroma je plačal dvojno. Tako je bilo tudi pri Kološi.

Kdo pa so bile vaše stranke?

Imel sem dobre stranke, znane stranke. Znani ljudje, pa tudi povsem običajni iz okoliških vasi. Veliko ljudi me je poznalo prek nogometa in so hodili k meni. Sicer pa sem vse obravnaval enako, z vsemi sem bil enako prijazen. Veste, tega me je učil že »majster« v Zagrebu, ko je dejal: »Slušaj, Ludvik, ti moraš biti, ne glede na to, kar se ti je tisti dan zgodilo ali motalo po glavi, dobre volje, nasmejan in prijazen.« Sicer pa s tem nimam in nisem imel težav. Če ne bi bil tak, ne bi imel toliko strank in ne bi uspel.

In po maratonskih sedmih desetletjih ste nehali delati? Slišal sem, da ste marsikatero »lasišče« spravili v stisko, ker si je moralo poiskati novega frizerja.

Naj mi, prosim, moje stranke oprostijo, da sem tako na hitro nehal. Bolečine v kolku so bile prehude, da bi nadaljeval. Vsakega od njih spoštujem in se jim posebej zahvaljujem za zaupanje, da so hodili k meni, da so mi omogočili zaslužek. Bile so dobre stranke, inteligentne, kulturne, »fajn« ljudje iz vasi. Z vsemi sem se lepo imel, se pogovarjal. Nikoli jih ne bom pozabil.

Za konec. Kako pa vi vidite napovedano podaljšanje delovne dobe? Večina se nad tem pritožuje?

Kako naj vam povem? Zdaj je drugačen čas. Ne bi rad nikogar »šinfal«. Veste, jaz sem rad delal, sam sebi uredil delo. Če pa pogledam delavca, pa ... ne vem. Rad imam Slovenijo, tukaj sem rojen, ampak delavec ni obravnavan, kot bi moral biti. Mene boli srce, ko vidim ljudi, ki več mesecev niso dobili plače. Sistem, ne vem ... ni v redu. Mi živimo v okupaciji. Evropska unija je okupacija, veste. To je ekonomska okupacija. Poglejte samo, koliko trgovin so nam vsilili s svojimi izdelki. Nič čudnega, da je Pomurka propadla. Ljudje bi imeli voljo delati, če bi bili za to primerno plačani. Mislim, da bo še slabše. Žal.

Ampak vi niste nikoli imeli potrebe po upokojitvi?

Glejte, to je moje življenje. Jaz brez tega nisem mogel.

Jernej Šavel

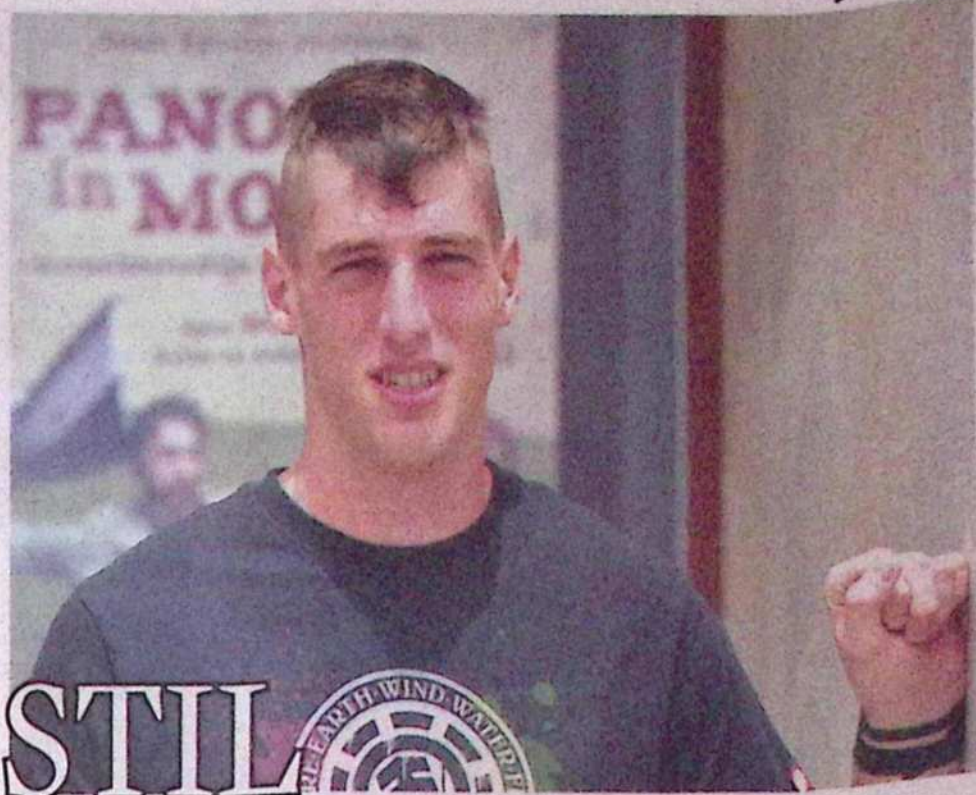
Natalija Juhnov

Katja Kodba (1982 ...)

... Ljutomerčanka, ki se, kot pravi sama, »ne odpere takoj«. Morda bi lahko rekli, da je, nekdanja študentka kulturologije, skrivnostna ali pa zgolj ne mara nastopanja v javnosti. Kdo bi vedel? Pravi, da rada kuha za kolege, zadnje čase še raje hodi »v brege«. Predvsem pa se veliko potika naokrog. Leto dni je preživela tudi v Nemčiji. Sicer pa je raztepena po vsej Sloveniji oziroma njeni smetani. Njen »plen« je V.I.P. scena. Njihove poze, grimase, narejene ali spontane lovi za ljubi kruhek skozi fotografski objektiv. Skratka, Katja, ki je nekoč plesala tudi pri folklornih skupinah na Cvenu in v Ivanjkovcih, se ne tako daleč nazaj aktivno ukvarjala s poezijo (in za to prejela tudi uradna priznanja), je tam, kjer se dogaja, a tega nikoli ne boste videli. Zato pa vidi ona več, kot je oko sposobno prenesti. Po odgovorih sodeč Katja ljubi spontani tok življenja.

MOJ STIL

Filip Draković (1991 ...)

... visokorasli Sobočan »s Stare«, ki ga je širša javnost spoznala 17. julija na tekmi zgodovinske vrnitve Mure v elitno nogometno družino. Tok dogodkov mu je dal priložnost, ki jo je izkoristil z obema rokama. Dobesedno! Nogometni vratar z značilno irokezo je bil izbran v idealno enajsterico. Pohvale vreden je tudi njegov trud, da ne zanemarija izobrazbe. Po maturi na ljutomerski gimnaziji se je lotil še študija kemije v Ljubljani.

1. Predstavi ga ...

Sem prilagodljiv človek, znajdem se v vsaki situaciji. Iz vsake pa rada potegnem tudi nekaj užitka za svojo dušo. Se pravi, da združujem delo in užitek. Zasebno mi veliko pomeni okolje, v katerem živim. V njem se moram dobro počutiti, saj veliko dela opravim tudi doma za delovno mizo ali na terasi, ki je že skoraj prava džungla (pohvalim se lahko s bambusi, palmami, jasinom, velikim paradižnikom in celo s sadnim drevjem, da ne omenjam vseh cvetočih manjših rastlinic in začimbnic). Narava mi veliko pomeni, vendar trenutno uživam življenje v mestu. Moje mnenje in izkušnje so, da se notranja sreča vidi tudi navzven. Kar ne morem verjeti, koliko pozitivnega prinese pozitivno razmišljanje. Menim, da je treba biti zadovoljen z vsako situacijo in se seveda potruditi, da sam narediš iz nje nekaj boljšega. Ker na žalost je tako, da ko si na tleh, ti le redko kdo pomaga. Pomembno je verjeti, da nasmeh dela čudeže. Pa še zastonj je. Menim, da so v osnovi ljudje dobri. Vendar ne zaupam vsem, saj so me v življenju že večkrat razočarali. Zato se v vseh situacijah držim ideje »malo, ampak dobro«.

2. Se ti mladostne sanje o poklicni karieri uresničujejo oziroma imaš občutek, da si na pravi poti?

Nekako si nikoli nisem postavljala življenjskih ciljev. Vedno sem se prepustila trenutkom. Ni mi težko opravljati različno delo. Izhajam iz družinskega podjetja, kjer smo sodelovali vsi družinski člani in smo bili vedno požrtvovalni za skupno dobro. Res pa je, da se nisem ravno videla doma. Hotela sem neke nove izzive in priložnost je nanesla, da sem se odpravila v Ljubljano, mesto, ki mi je zelo všeč. Je dovolj veliko in dovolj majhno, pa tudi od doma ni preveč oddaljeno. Med študijem sem se začela ljubiteljsko ukvarjati s fotografijo in priložnost je nanesla, da je hobi postal delo za preživetje in postala sem tudi sam svoj podjetnik. Delo, ki ga trenutno opravljam, mi je v užitek: sem v lepem mestu, uživam v veliko kulture in glasbe in imam okoli sebe veliko zanimivih ljudi.

3. Kaj bereš, prebiraš, poslušaš, gledaš...

Na moji nočni polici je trenutno knjiga Salmana Rushdieja Otroci polnoči. Je iz zbirke 50 knjig, ki sem ji kupila med študijem in jih še nisem vseh prebrala. Moj cilj je »dokončati« celotno zbirko knjig. Zanimivo mi je prebirati različne stile pisanja. Iz otroštva so mi v spominu knjige iz zbirke Baletni copatki. Iz zbirke mojih najljubših pa moram omeniti Botra in Prešernove Poezije – so zelo melodične in me spravijo v dobro voljo. Ne maram pa ljubezenskih romanov o princih na belem konju. Zdi se mi, da preveč poneumljajo ženske upe o moških. Enako pri filmih. Ogleдам si ogromno filmov različnih žanrov (ne maram znanstvene fantastike). Menim, da se da iz filmov veliko naučiti, če se zavedamo, da so le filmi. Med moje najljubše se uvrščata Amelie in Forrest Gump.

Glede glasbe nisem preveč izbirljiva. Seveda pa je določena glasba za določene trenutke. Moje uho prenese vse od klasike do house glasbe, večinoma poslušam popularno glasbo.

4. Kako sprejemaš zmago in kako preneseš poraz?

V življenju nas vsak dan spremljajo neke zmage in porazi. Eni bolj pomembni od drugih. Z leti sem se naučila poraze sprejemati z bolj dvignjeno glavo, saj za vsakim slabim dnem pride zopet kak dober dan.

5. Kdo so tvoji prijatelji in kako neguješ odnose z njimi?

Ljudje, ki me najbolj poznajo in so mi največ pomagali v življenju, so moji starši. Na njih se vedno lahko obrnem s kakršnim koli problemom. Okoli sebe imam sicer veliko ljudi, a le nekaj pravih prijateljev, četudi se z nekaterimi srečam redkeje zaradi dela ali lokacije. Pomembno je večkrat spiti skupaj kako kavo ali nazdraviti s kozarčkom vina in si vzeti nekaj časa za pogovor, četudi gre le za izmenjavo novosti v življenju. Pomembno je ločiti znanca, kolege in prijatelje. Veliko mi pomeni prijateljica, s katero si obojestransko stojiva ob strani ob vseh življenjskih dogodkih. Skupaj se druživa ob kavi, večernih izhodih in pohodih v naravi.

6. 5-krat najljubše?

- Barva: se spreminja s časom, ta hip je moja najljubša rdeča, predvsem v temnejših tonih,
- dan v tednu: četrtek, ne vem, zakaj, ampak takrat sem navadno najboljše volje,
- blagovna znamka: odvisno za kaj, določene stvari morajo biti blagovne znamke, nekatere pa so žal nedosegljive,
- pijača: vino, saj sem Prekinja!
- cvet: kala, jasin in sončnica.

7. Svinjsko vroče poletje ali mrzel zimski dan? Zakaj eno ali drugo?

Če moram izbirati med poletjem in zimo, bi zagotovo izbrala poletje. Ne samo to, da imam rojstni dan poleti, veliko boljše je biti manj oblečen, je bolj privlačno kot v debelih oblačilih, v katerih se komaj premikaš. Sicer pa mi je bolj všeč pomlad, ko se narava prebuja in ima lepe sveže barve, temperature so znošnejše, sonček vabljiv. Jesen je sicer lepo obarvana, vendar me navdaja z žalostjo, da za njo prehitro pridejo zima in nizke temperature.

8. Tvoje sanjske počitnice in tvoje še neuresničeno potovanje?

Vedno sem si želela v Avstralijo. Tam imam tudi daljne sorodnike. Precej se mi zdi podobna Sloveniji. Z leti je ta želja malo obledela. Danes me bolj privlači sever v svojimi gradovi in obilo zelene barve. Že nekaj časa pa si želim na potovanje »back pack«, z nahrbtnikom, vseeno kam. Nujno izvedljivo pa je spomladansko potovanje z motorjem v Toskano. Sanjske počitnice? Hm, zagotovo kje ob morju, brez turistov in v dobri družbi.

9. Pregovor pravi, da prva ljubezen nikoli ne zarjavi...

Vsaka oseba, v katero se zaljubiš, ti vedno ostane simpatična in se je večno spominjaš. Sicer zase ne bi trdila, da bi se lahko znova zaljubila v prvega fanta, ob katerem sem čutila metuljčke v trebuhu.

10. Zakaj ljudje padejo v nezavest, ko zagledajo kri? Si ti med njimi?

Kri? Hmmm, nimam nobenega posebnega odnosa do krvi, nikoli nisem veliko razmišljala o njej. Če mi kje »vzamejo« kri, pa raje gledam v stran, saj mi ni všeč pogled zbadanja igel v moje telo. Mogoče gre pri omedlevanju ljudi za neko določeno strahospoštovanje, saj je kri nujna za življenje in je velikokrat povezana s smrtjo in bolečino.

1. Predstavi ga...

Uživam v tem, kar delam. Nasploh sem predan športu. Praktično se moje življenje vrti okrog športa. Če bi imel več časa, bi zagotovo obiskal tudi več koncertov. Zaradi šole in nogometa, ki sem ju do zdaj vedno uspel usklajevati, pa sem se moral odreči tudi kakšnim drugim stvarim. V prostem času poslušam glasbo, pogledam kakšen film oziroma grem kam s prijatelji.

2. Se ti mladostne sanje o poklicni karieri uresničujejo oziroma imaš občutek, da si na pravi poti?

Zdi se mi, da se moje sanje o nogometni karieri premikajo v pravo smer, saj sem kot mlad igralec že dobil priložnost, upam, da bo teh priložnosti čim več, da se bom lahko dokazal in uveljavil kot poklicni nogometaš.

3. Kaj bereš, prebiraš, poslušaš, gledaš...

Rad poslušam glasbo in gledam filme, poslušam predvsem pank in rok glasbo. Bende, kot so Blink 182, Exploited, Linkin Park in tako dalje. Med filmi pa največkrat pogledam kakšen triler.

4. Kako sprejemaš zmago in kako preneseš poraz?

V obeh primerih so prisotne emocije, ampak se te emocije čez čas umirijo in komaj takrat vidim pravi dosežek. V športu je pač tako, da včasih zmagaš, drugič pa izgubiš, zato je vsak poraz treba sprejeti športno in se osredotočiti na naslednjo tekmo.

5. Kdo so tvoji prijatelji in kako neguješ odnose z njimi?

Prijatelji so moji soigralci ter zdajšnji in nekdanji sošolci in

drugi prijatelji, ki sem jih spoznal. Mislim, da je dobro imeti veliko prijateljev, saj ti lahko pomagajo v stiski. Odnose s prijatelji pa ohranjam tako, da se družimo in občasno gremo na pijačo ali kam drugam.

6. 5-krat najljubše?

- Barva: rdeča,
- dan v tednu: nedelja,
- blagovna znamka: nobena posebej,
- pijača: oaza,
- cvet: vrtnica.

7. Svinjsko vroče poletje ali mrzel zimski dan? Zakaj eno ali drugo?

Oboje je dobro, saj mi včasih prija, da je vroče, da sem lahko na morju, se kopam in uživam. Všeč pa mi je tudi zima, ker se v prostem času ukvarjam tudi z deskanjem na snegu. Tako lahko hladne razmere izkoristim tudi za ta hobi.

8. Tvoje sanjske počitnice in tvoje še neuresničeno potovanje?

Destinacija potovanja ni tako pomembna, saj sem mnenja, da se v pravi družbi lahko imaš lepo, kjer koli si. Vendar bi še rad šel na počitnice kam v Grčijo.

9. Pregovor pravi, da prva ljubezen nikoli ne zarjavi...

Tisto prvo uresničeno oziroma neuresničeno ljubezen si vsak zapomni, saj je prva in se ti najbolj vtisne v spomin, je pa ta ljubezen običajno v otroškem času in nam obuja spomin na mlada leta.

10. Zakaj ljudje padejo v nezavest, ko zagledajo kri? Si ti med njimi?

Jaz ne padem v nezavest, ko vidim kri. Moje mnenje pa je, da je to v povezano s strahom. S psiho človeka.

Legende

Ferdo Godina
(17. 10. 1912
–14. 7. 1994)

»Sledove svojega življenja

Z lahka verjamemo v izpisane podobe, z lahka verjamemo v svet, ki zaznamuje pisateljev mikrokozmos. Nebo nad Prekmurjem je mnogokrat kot svet podob. Tudi takrat, ko se ga pisateljska roka še ni niti dotaknila. Mimo doči preučevalci, ki se čutijo posvečene za podajanje resnice, vidijo zgolj ravnice in mamke v črnini, ki krožijo po rožnem vencu, no-stalgijo, žalost in melanholijo. Ne pozabijo omeniti neredkih »primerkov«, ki so si v nedeljo dali zaigrati melodijo Bela nedelja in s tem oznanili, da jih naslednje nedelje ne bo več med živimi. Ravnicu opažajo – s samozaverovano obsesijo – tudi pri tistih piscih, pri katerih ta zaniha med bregove, seveda magične in nemirne. Vendar pa se s Ferdom Godino zares srečujejo na točki obzorja, ki se stika z ravnico, čeprav se ga ne da najti zmeraj samo tam.

Ko ste siti stereotipov o prekmurški pokrajini, slecite našo bosonogo deklico cvetočih lic in s pšeničnimi kitkami v prosojni tančici, ki se zbuja z

društev kmečkih fantov in deklet. Prekmurske vasi so takrat še živele neko drugo življenje – skupnosti in povezanosti. Pri postavljanju gledaliških iger na vasi je sodeloval kot pisec besedil in režiser.

Uredniško pot je začel pri srednješolskem sokolskem glasilu *Mladi Prekmurec*, v letih po vojni je postal urednik *Novega časa*. Kot urednik *Najdihojca* in *Mlade njive* pri *Ljubljanskem dnevniku* je spodbujal mlade literate. Otroške poezije takrat pri nas tako rekoč sploh ni bilo, zato je bila priloga *Najdihojca*, ki je spodbujala pesnjenje za otroke, več kot dobrodošla.

Godina se je z urednikovanjem ukvarjal tudi pri založbah *Slovenski knjižni zavod* in *Slovenska matica*. Uprizoritveni del umetnosti pa je spoznal kot dramaturg *Triglav filma*.

Privlačila sta ga svoboda in pravica, ki prav tako odmevata iz njegovih literarnih vrstic, ob katerih lahko spregovorimo o zabrisani meji med fikcijo in resničnostjo. Pravičniški odnos do življenja je dobil od svojih

kor z reko, ki je prestopila bregove. Nad njo ni mogoče dobiti oblasti.«

Pričujoče misli Ferda Godine, ki se navezujejo na moč literature, so iz intervjuja z Brankom Hofmanom (*Pogovori s slovenskimi pisatelji*, 1978). Literarno delo je odmevno, ko na neki način razburi javnost, bodisi v pozitivnem ali negativnem smislu. Nekaj podobnega je nekoč izrekel tudi pisatelj sam.

Delo prav tako »razburi«, če se literarnih likov oprimejo ljudje, ki se v njih prepoznajo in se čutijo identične pisateljskemu konstrukturu. Tako se je menda našlo v avtorjevem romanesknem prvencu *Bele tulpike* (1945) kar nekaj Rahel, pa vendar nobena izmed njih ni bila »prava«. Upodobitev lika mladega judovskega dekleta, ki se spusti v ljubezensko razmerje s katoliškim duhovnikom, temelji na ljubezni avtorja do lastne žene.

»Brez nje si življenja ne morem predstavljati. Če vzamete človeštvu knjigo, ga bolj ne bi mogli oropati. Oropati za radost, za žalost, za srečo.«

V intervjuju s Stefanom Smejcem za *Vestnik* je Godina o literaturi spregovoril kot o neke vrste terapiji duha: »Nekako živim s svojimi liki. Včasih se celo pogovarjam z njimi. To je nekakšna katarza.«

Pozorno je opazoval življenja ljudi in iz njih črpal detajle, nedostopne nedovzetnemu očesu. Shranjeval jih je v predalčke v glavi, da so se kot boginje rojevali na varno, v zgodbe. Seveda šele, ko je bil čas za to in so pisateljeve misli dozorele. Zato je o pisanju in pisateljevanju zmotno razmišljati kot o trenutku navdiha, za katerega ni potrebno trdega dela. Pisatelj bije boj s samim seboj, to so muke izbiranja in muke čakanja na pravi glas. V prenesenem pomenu je pisateljevanje lov na besede.

Prvobitna oblika lova je Godino prav tako pritegnila. Njegov nečak Edvard Jakšič se spominja, da je v repi našel spečega zajca in tekel stricu povedat o odkritju in da naj zajca ustrelji. Vendar mu je stric pojasnil, da se spečemu zajcu to ne sme storiti. Povedal mu je, naj ga prebudi. Zajec je od presenečenja skočil visoko v zrak, nato je stric ustrelil za njim, a je bil zajec prehit. Narava je Godini rabila predvsem kot opazovalnica, v kateri je zmeraj odkril kaj vrednega za pisanje.

Pisateljova hčerka Tončka Godina se spominja, da se je oče z lovom in svetom življal srečeval predvsem v Murskem logu v družbi svojega sorodnika Tončka Gonze – logarja. »Skupaj sta veliko hodila po gozdnih poteh, se pogovarjala o svojem delu, ki je bilo sicer zelo različno, pa vendar sta imela v različnosti veliko skupnega. Tonček mu je znal tako zanimivo in živo pripovedovati o dogodivščinah z živalmi, da je oče marsikateri dogodek vpletel v svoje zgodbe za otroke. Ena od takih zgodb je na primer *Siničke* v Škornju. Marsikdaj sta hodila bolj čakati in opazovati živali kot pa loviti.« Pojasnjuje še, da sta bila oče in logar velika prijatelja. Z družino Godina je preživljal marsikatero zimsko in poletno počitnico v Murskem logu v logarnici,

»kdo pa ne bi bil vesel, če vidi, da toliko ljudi najde v njegovem delu kosček samega sebe? Ko gre knjiga med bralce, je z njo tako ka-

Na hiši, ki je menda še danes prav taka, kot jo je postavil pisatelj, je župan občine Črenšovci leta 2003 odkril spominsko ploščo. Prireditev je popestrilo Kulturno društvo Ferda Godine, ki deluje že skoraj trideset let.

ko še ni stala njihova hišica v Ložiču.

Ferdo Godina se je rad sprehal po nasipih ob Muri, v gradnjo katerih je vložil veliko truda. »Domačini vedo povedati, da so ga kar pogrešali, če ga ob popoldnevih niso videvali, kako se sprehaja po svoji utečeni poti do mosta na Gornji Bistrici. Ko ni več hodil v redno službo, je lahko več časa preživel v Ložiču, kjer si je postavil hišico na robu vasi. Tam je tudi najlaže našel notranji mir za ustvarjanje. Zgodnja jutra so bila tisti del dneva, ko je najlaže pisal,« pove Tončka Godina.

»Življenje nikomur ne prizanaša. Ne starejšim in prav tako ne otrokom.«

Obstaja teorija, da vsak avtor, ki piše mladinsko književnost, piše iz otroštva v sebi. Godina to počne zavedno. Trojica junakov iz dela *Sezidala si bova hišico* (1974), za katero je prejel Levstikovo nagrado, je resnična. Eden izmed njih je pisatelj sam.

Otroci ob pravljicah doživljajo svoj lastni, ritualni proces iniciacije. Ob Godinovih povestih so odraščali, zoreli, odraslim pa so zgodbe iz prekmurske narave in življenja obudile spomin na že pozabljeno obdobje nadete nedolžnosti.

Otroštvo je mnogokrat na nenavaden način zvezano s

smrtjo. Gre za način simbolne smrti – samo z umiranjem otroštva se prestopi v življenje odraslih – ali za strah pred dejansko. Godino so kot otroka med prvo svetovno vojno skupaj z mlajšim bratom in očetom madžarski vojaki namenili smrti, vendar sta se dva brata nekemu poročniku zasmilila. Takrat ju je rešilo otroštvo, zavoljo katerega jima je pripadla imuniteta.

Otroštvo je prav tako zvezano s simboličnimi prehajanja iz realnosti v domišljijo. Odhajanje otroštva je v književnosti prevečkrat idealizirano, a v Godinovem primeru ni tako. Ni bil eden izmed tistih pedagogov – če ga smem tako imenovati –, ki so v dela za mladino zakrinkali moralne nauke ali svarili s kazalcem. V pismu Berti Golob o knjigi *Sezidala si bova hišico* piše takole: »Ko sem pisal to knjigo, sem se trudil, da bi otroku orisal obe plati življenja, sončno in manj sončno. Ob tem sem se izogibal, kolikor sem mogel, da bi otroku delil nauke in mu pridigal. Preveč sem trpel, zato vem, da življenje nikomur ne prizanaša. Ne starejšim in prav tako ne otrokom. Kaj bi ga zato lepšal?« (Berta Golob: *Srce ustvarja, roka piše*. Mladinska knjiga, 1983).

Pisatelji in pesniki so včasih obiskovali otroke po šolah in

ob koncu delili tudi podpise. Sama sem imela za te veličastne podpise prav posebno knjižico. Spomnim se, da je bil za nas otroke pisateljski ali pesniški obisk izjemen doživljaj, čeprav je bilo to v času mojega otroštva že v zamiranju.

Ferdo Godina je obiskal mnoge šole in z veliko radostjo namenjal čas otrokom. Govoril jim je o svojem otrostvu, otroci pa so ga razveseljevali z branjem njegovih del in s podarjanjem izdelkov, ki so jih naredili posebej zanj. Mladim bralcem je najraje pripovedoval »tisto, o čemer me sprašujejo. Iz prve roke bi radi spoznali junake iz mojih knjig. Jaz pa sprašujem nje, kako so doživljali moje junake ob branju. Tako so ti razgovori zame ponavadi pravo odkritje« (Berta Golob: *Srce ustvarja, roka piše*. Mladinska knjiga, 1983).

»Ali ni prav zdaj prišel zame čas belih tulpike? Ali ne bodo prav v tem trenutku posegle v moje življenje?«

Pričujoči citat je iz romana *Bele tulpike* (1945), širšemu krogu bralcev verjetno najbolj znanega dela Ferda Godine, ki govori o nemožni ljubezni katoliškega duhovnika. V romanu sta tako detabuizirana motiv duhovnika, ki se spusti v ljubezensko razmerje z žen-

1971, Ferdo Godina s hčerko Tončko. Tončka Godina se spominja: »Trta okrog hiše je bogato rodila in trgatav je bila vsako leto pomemben dogodek. Grozdje se je spremenilo v grozdni sok, ki je bil očetova priljubljena pijača.«

me glivo v jutro nad Muro. Odvrzite masko, Ferdo Godina bi bil ponosen na vas. Sam je s svojih literarnih likov maske snel.

Nekoč je bilo izobraževanje rezervirano predvsem za bogate in izjemne. Ferdo Godina je bil eden izmed tistih redkih posameznikov, ki so si s svojim prizadevnim umom izborili nadaljnje šolanje. Maturiral je na gimnaziji v Mariboru, nato se je odločil za študij prava, vendar ga je vlekle drugam. Pravo je zamenjal za justicijo v pravičnosti življenja in, predvsem, vabila sta ga gledališče in pisanje.

Že v gimnazijskem času so mu objavljali literarna besedila, in sicer pod psevdonimom Bistrički Ferdo. Že takrat je bilo jasno, da se bo zapisal umetnosti ali, če želite, kulturi, katere ni spodbujal samo v samem sebi, temveč si je prizadeval za kulturniško življenje na podeželju kot član *Akademskoga agrarnega društva Njiva in Zveze*

1981, Ferdo in Zora Godina z vnuki Črtom, Išo, Igorjem in Andrejem. Fotografija je nastala na nedeljskem izletu.

puščam na papirju»

Celca:
foto studio
Pogacnik

Ljubljana

1945, Ferdo, Zora, Marko Godina. Oba z ženo sta bila pri partizanih in sta sina prvič videla šele leta 1945. »O Markovem rojstvu, kako se je rodil v ilegalni Ljubljani, je leta 1981 nastal roman *Ko so cvetele marelice*, ki je doživel tudi televizijsko uprizoritev,« pripominja pisateljeva hčerka.

sko, pa še to povrh judovsko, in motiv samomora. Ljubezen med duhovnikom in dekletom je naivna, skoraj deška. Ob tem je duhovniku dodana izjemna človečnost, ki je ob tovrstnih posvečenih osebah pravzaprav ne čutimo, ker o njih navadno ne razmišljamo v čustvenem stilu. Medtem pa Godina prikaže duhovnika kot izjemno človeškega, ki ljubi, se znajde v stiski in si na koncu želi samo še odhoda iz tuzemskosti. Duhovnik Arpad je sinonim za mnoge fante, ki so – pod prisilo ali nujnostjo družbenega trenutka – odhajali služiti bogu in ljudstvu.

Gradivo za roman, ki je doživel sedem ponatisov, je kot zmeraj črpal iz svojega življenja oziroma iz tujih življenj, ki jih je imel priložnost spoznati. Branku Hofmanu takole pripoveduje: »V tistem času mojega dijaškega in pozneje študentskega življenja sem jaz doživljal zaradi svojega političnega delovanja udarce od istih prekmurskih duhovnikov – politikov, ki so tlačili kaplana. Toda mene so tolkli po srezkih načelnikih, žandarjih in z zapori. Žandarji so me spremljali podnevi in ponoči. /.../ V tistem mladostnem vrenju se mi je nekoč utrnila misel in želja, da bi opisal življenje kaplana. Po svojih življenjskih izkušnjah sem bil bogat in tudi zato sem njega laže razumel. O svoji ljubezni mi ni sicer nikoli govoril, toda jaz sem imel svojo 'veliko' ljubezen, s katero sem potem napolnil roman. In tako je nastala knjiga, ki sem ji dal naslov *Bele tulpike*« (Branko Hofman: *Pogovori s slovenskimi pisatelji*, 1978). Pojasni še, da je z romanom želel »strgati masko« s tiste duhovščine, ki je manipulirala s kmečkim človekom ter bila sokriva njegovega siromaštva in zaostalosti.

V pogovoru z Brankom Ho-

fmanom spregovori tudi o simboliki naslova *Bele tulpike*: »Dolnja Bistrica, moja rojstna vas, je vsa preprežena s strugami, po katerih je pred stoletji tekla Mura. Za njo so ostale struge z globokimi, stoječimi vodami, ki so še danes preprežene s šarom ter rumenimi in belimi lokvanji. Ker so bile tulpike redkeje, one sploh izginjajo iz naših strug, in zelo priljubljene, sem mislil, da naj bi bile kot simbol tega mojega čudnega človeka, ki mu je bila življenjska pot tako bridka in brezizhodna.«

Njegova literarna zapuščina zajema tudi roman o vsakdanu filmarjev (*Babilon ljubezni in sovraštva*, 1966) in razčlenjuje sodobne družinske odnose, kakršni so tisti v *Družinskem dnevniku* (1961). Po Godinovem scenariju *Družinski dnevnik* so posneli istoimenski film in

predstave so bile zelo dobro obiskane. V ospredju dogajanja je življenje družine, ki se zaradi obveznosti vedno manj vidi, dogajanja in dogodke si vpisujejo v dnevnik, ki jih figurativno povezuje, vendarle ne more nadomestiti intimnega stika ter vidno rahlja medsebojne odnose.

Roman *Molčeči orkester* (1981), ki temelji na avtorjevih lastnih izkušnjah obsojanja in preganjanja, zajame mnoge usode po vojni. Med drugim je v zgodbo vpleten mit o ljubljanskem »klubu samomorilcev«.

V svojih literarnih delih je Godina načel vprašanje zdomstva in ga spremenil v motiv po iskanju boljšega življenja, ki pa v medčloveških odnosih razkriva hladnost in posameznikovo zgodbo spreminja v tragično. To pa ni več fikcija, temveč odraz bede mnogih, ki so odšli v tujino in se niso nikoli več vrnili oziroma so prihajali z brazdami na rokah, obrazih in v življenjskih pripovedih.

Godinove sanje so bile kolektivne, njegova zavest lucidna in razsodna, občutljivost za človeško krutost pa velikokrat izpovedana v prozi. Za seboj je puščal literaturo človeških usod, ki so se dotikale ključnih obdobij, ki so prizadejala ljudi. Iz preteklosti je izbral tisto, kar je pritiskalo na posameznike in jih dušilo.

»Prekmurec ni nikoli verjel nobeni državni oblasti, vsake se je vedno bal, ker ga je vsaka prevarala.«

Ferdo Godina si je prizadeval povzdigniti Prekmurje iz zaostalosti. Pri prekmurskih ljudeh je zaznaval mnogo potenciala, vendar tudi premalo možnosti za uresničitev le-tega.

V knjigi *Prekmurje 1941-1945* piše o nevhvaležnem položaju prekmurskega človeka – bil je odrezan od preostale Slovenije –, ki mu je napovedoval negotovo prihodnost. Godina je aktivno sodeloval kot eden izmed ustanoviteljev OF v Prekmurju. V NOB, katerega opisuje v omenjenem publicističnem delu, je sodeloval od leta 1941. Na tem mestu se zdi smiselno poudariti, da je bilo to med drugim tudi obdobje oblikovanja nove kulture.

»Ferdo Godina se je po septembrskih aretacijah umaknil

Na poljih za hišo v Ložiču

čez Hrvaško v Ljubljano in se tam priključil NOB. V novembru 1941 je sodeloval pri spojitvi Društev kmečkih fantov in deklet v SKOJ za Slovenijo, kar je bilo opravljeno po odločitvi CK KPS, in to pod neposrednim vodstvom Borisa Kidriča. Ob tem je bil Godina imenovan za inštruktorja PK SKOJ. Februarja 1942 je bil poslan na politično delo na Notranjsko, v roški ofenzivi pa je bil komisar bataljona. Novembra 1942 je bil prvič poslan nazaj v Prekmurje, a je bil med potjo v Zgornjem Kašlju pri Vevčah ranjen« (Ferdo Godina: *Prekmurje 1941-1945*. Pomurska založba, 1980).

Konec oktobra 1944 so Ferda Godino - Marka poslali vnovič v Prekmurje. Imenovali so ga za člana okrožnega komiteja KPS Ljutomer in prejel je navodila za delo. O bazi Rog 20, kjer je pisatelj deloval, piše tudi v avtobiografskem delu za mladino *Halo, halo, kliče Prekmurje* (1984). V delu se pojavijo Boris Kidrič, Vida Tomšič, Letonja - Atena, Franček Majcen, Franc Leskošek - Luka in navsezadnje pisatelj sam kot protagonist in pripovedovalec.

Delegacija SNOS (slovenski

narodnoosvobodilni svet) je ustanovila v Prekmurju aprila 1945 list *Novi čas*, urednik katerega je postal Godina. Tiskali so ga v Murški Soboti, po enem mesecu pa že v Mariboru, kjer so ga kasneje preimenovali v *Večer*. Godina o tedanjih razmerah zapiše: »Za prekmurske aktiviste, borce in sploh za prekmursko ljudstvo se je s 4. aprilom tako končal *Stiriletni ilegalni boj*. Začelo se je nekako mirnodobsko življenje, čeprav je Nemčija kapitulirala mesec dni pozneje, 8. maja /.../ Zato s 4. aprilom zaključujemo zgodovinsko obdobje ilegalnega boja v Prekmurju. Po tem dnevu moramo seveda vse dogodke vrednotiti drugače, ne več z merili ilegalnega partizanskega delovanja, ampak z merili življenja v svobodi« (Ferdo Godina: *Prekmurje 1941-1945*. Pomurska založba, 1980).

Svetle ideje kot izraz mladostnega vrenja so pričakovale napovedujočo svobodo. Upanje je prav tako prinašalo grenkobo, legalo je na obdobje otožnosti in na nedorečenost, le kaj bo iz sebe iztisnila prihodnost, v katero so polagali toliko upov.

Za Godino je nova »svoboda« prinesla leta političnega preganjanja. Ob politični roki, ki je po letu 1948 preganjala »izbrance«, se spomnim besed ženske, ki je doživela vso to preteklost: »Mnogi so imeli tedaj priložnost za maščevanje, če se jim je kdo slučajno zameril.«

Na ta del naše skupne preteklosti gledam s perspektive nekoga, ki ne nosi teže nekdanjega bremena. Jugoslavija je imela sama vzhajajočo zvezdo - Tita - in se ni pustila ukrotiti prikriti težnji po absolutni moči Stalina. Nastala je razprtija in iz razprtije so sledile obtožbe izdajstva za mnoge tiste - predvsem izobražence -, ki so jih v paranoji videli kot prave, čeprav so bili namišljeni, privržence informbiroja.

Skoraj v vsakem izmed nas se pretaka boleč spomin prednikov na tedanje obdobje. Čas morda res teče naprej, vendar človek ostaja isti. Kar spomni na to, koliko univerzalnih resnic smemo vzeti iz Godinovega

leposlovja. Ena izmed njih tiči v podobni kipa:

»Mož, sklesan iz kamna, drži prst na ustih. Ves je počnel, ker je nanj sedlo mnogo plasti umazanije. S prstom na ustih skozi stoletja zre na tiste, ki prihajajo v hišo ali odhajajo iz nje ali hitijo po pločniku mimo. Zre na ljudi pod seboj in svari: 'Ne govori vsega, kar misliš. Rajši molči!' Tako je bilo pred stoletji, pred tisočletji. Od Rimljanov, ki so se žrli med seboj v tej svoji priljubljeni Emoni, tako je bilo pod srednjeveško katoliško cerkvijo, tako je bilo v Iliriji oživljeni, in ta kamniti mož ni vzel prsta z ust do današnjega dne. /.../ Ko danes opazujem ta kamnita svarila s prstom na ustih na nekaterih portalih starih ljubljanskih palač, na katere me je v poznejših časih tako pretresljivo opozoril France, bi najrajši zbežal pred njimi, saj jim čas do današnjih dni ni mogel vzeti njihove moči« (Molčeči orkester, 1981).

Šepetati dialoge

Ne morem se znebiti občutka, ki me preveva vsakokrat, ko odprem katero izmed njegovih knjig. Preveva me slutnja, da gre za nekakšen hrepeneč slog. Vendar se ne morem spomniti, od kod to hrepeneje, ali pa mu preprosto še ne znam najti izvora. Ni ga v usmiljenju do literature - saj po Godinovem »literatura ne prenese usmiljenja« - niti v hrepeneju po utopičnem otroštvu večne sreče. Morda so moje slutnje o hrepeneju »krivi« njegovi hrepeneči liki, ki so mu kot preroške Pitije šepetali dialoge, on pa je zapisoval njihove zgodbe. Preden so zares zaživeli, jih je držal v intimi, ni pripovedoval drugim o njih - znali bi pobegniti. Saj prav hitro se zna zgoditi, da skrivnostne osebe v nastajanju ne postanejo junaki, temveč ob prehitrem razkritju »obledijo in za zmeraj izginejo« (Ferdo Godina. V: Berta Golob: *Sreče ustvarja, roka piše*. Mladinska knjiga, 1983).

Hiša Ferda Godine v Ložiču na Dolnji Bistrici je bila ustvarjalno središče. Pisanje je bilo njegov ideal, medtem ko so mnogotere poti, ki jih je moral prehoditi tudi zavoljo golega preživetja, ostajale obrobne.

Felix Kovačič – Örebro, Švedska

Z leti ga vse bolj vleče nazaj v rodno Prlekijo

Kraljevina Švedska je poleg Nemčije in Švice država, v kateri živi največ slovenskih izseljencev. S trehuhom za kruhom so na Švedsko odhajali predvsem po koncu druge svetovne vojne, v šestdesetih in sedemdesetih letih. Danes je na Švedskem približno pet tisoč slovenskih izseljencev, splošno znano pa je, da petina švedskega prebivalstva (Švedska ima 9,4 milijona prebivalcev) prihaja iz drugih držav.

Kot ena izmed skandinavskih držav, kjer je podnebje dokaj hladno, me Švedska nikoli ni posebej pritegnila. Vse dokler nisem spoznala Felixo Kovačiča in njegove družine, sem bila mnenja, da so Švedi hladni, nedostopni in vase zaprti. Ko sem z njihovo pomočjo odkrivala lepote in značilnosti Švedske, sem ugotovila, da je to država čudovitih in izjemnih naravnih lepot, prijaznih in gostoljubnih ljudi ter zanimive zgodovine, tradicije in običajev. Švedska je veliko več kot ABBA, Volvo, IKEA in Nobelova nagrada.

Felix Kovačič prihaja iz Logarovec in živi na Švedskem že več kot štirideset let. Skupaj z mamo Frančiško in očetom Janezom ter mlajšim bratom Borisom se je na Švedsko preselil leta 1968, ko je bil star tri leta. Vzrok za odločitev, da se preselijo, je tičal predvsem v očetovi službi in razmerah v takratni državi Jugoslaviji. Oče je bil policist, zaradi česar je bil le malo doma, in odnosi s Felixovo mamo so se spričo tega začeli krhati. Ker je bilo v Jugoslaviji težko izstopiti iz policijskih vrst, se je oče odločil, da bo za vso družino najbolje, če se preselijo v drugo državo, kjer bi si ustvarili povsem novo življenje. Felixov oče Janez je izbral med Avstrijo, Nemčijo, Avstralijo, Kanado in Švedsko. Avstrija in Nemčija sta bili preblizu in bi se najverjetneje kmalu vrnil v Jugoslavijo, Avstralija in Kanada sta bili predaleč in bi redko lahko obiskoval domačo Prlekijo, tako je ostala le še Švedska. Vendar pa se Janez ni mogel navaditi na novo okolje, druge ljudi in nov način življenja. Felix pravi, da je bil pravi Prlek z dušo in srcem, ki drugje kot v Prlekiji ni mogel biti srečen. Po dobrem letu se je vrnil v domače kraje, mama Frančiška pa je s sinovoma ostala na Švedskem.

Slovenščina težja od švedščine

Felix oziroma Srečko, kot ga kličejo prijatelji in sorodniki v Prlekiji, danes skupaj s svojo družino, ženo Carino ter hčerkama Isabello in Emilio, živi v mestu Örebro, za katerega pravijo, da leži v srcu Švedske. Od švedske prestolnice, Stockholma, je Örebro oddaljen dvesto kilometrov in je s približno 135 tisoč prebivalci sedmo največje mesto na Švedskem. Mesto je znano predvsem po prečudovitem gradu iz 13. stoletja in po jezeru Hjälmaren, ki je četrto največje na Švedskem.

Čeprav živi Felix na Švedskem že dobrih štirideset let, na svoje prleške korenine ni pozabil in o njih pripoveduje z ljubeznijo in ponosom. Slovensko govori precej dobro, čeprav mu vmes uide kakšna srbohrvaška beseda, ki mu je ostala še iz časov nekdanje jugoslovanske države. Z materjo govori v slovenščini, pa tudi z bratom, čeprav gre Borisu slovensko težje z jezika. Felixova žena Carina in hčerki slovensko, na žalost, ne govorijo. Na vprašanje, zakaj ne, Felix odgovarja, da žena nekoč ni imela zanimanja za slovenščino in zato tudi hčerk nista učila, hkrati pa dodaja, da je slovenščina zaradi svoje slovnice zagotovo težja od švedščine. Felix je najin pogovor svojim trem ženskam ves čas sproti prevajal in

Felix Kovačič – Prlek za vedno

Felixovi ženi Carini in hčerkama Emili in Isabelli se zdi slovenščina veliko težja od švedščine, zato se je niso naučile. Pregovor pa pravi, da nikoli ni prepozno ...

prav zanimivo jih je bilo poslušati, čeprav moram priznati, da nikakor nisem mogla ugotoviti, katera beseda kaj pomeni. Ko sem jim to povedala, so me v smehu naučili dvojega: *fika* – beseda, ki je ne gre prevesti v slovenščino, saj pomeni tipični švedski odmor za kavo (kava in druženje) in *jag älskar dig* – rad te imam (besede, ki zagotovo sodijo med tiste, ki nas najbolj zanimajo, ko se učimo tujega jezika).

Zares srečen le v Prlekiji

Kakšno je življenje na Švedskem? Švedska je država blaginje – nizka stopnja brezposelnosti, visoka socialna varnost vseh prebivalcev ter močno in stabilno gospodarstvo (zdi se tako daleč od Slovenije). Iz tega razloga je življenje tukaj dobro in lagodno, pravi Felix, a takoj doda, da tudi nekoliko preveč mirno

zanj. Ta mirnost ustrežata njegovi materi in bratu, sam pa ima raje tisto živost in pestrost življenja, ki je značilna za Prlekijo. Ljudje na Švedskem so marljivi, ustrezljivi, delavni in skromni ter zelo športnega duha. So pa po Felixovih besedah tudi veliko bolj mirni kot Prleki, kar je za Felixo še dodaten razlog, da se rad vrača v Prlekijo. Na vprašanje, koliko mu pomeni Prlekija glede na to, da je tukaj preživel le prva tri leta svojega življenja, odgovori, da je le v Prlekiji zares srečen. Razmišlja o tem, da bi se vrnil v Slovenijo? V smehu odgovarja, da ga v Prlekijo močno vleče in starejši je, bolj in več o tem razmišlja. Na srečo pa mu poslovno sodelovanje s Pečjakom omogoča, da se vrača večkrat, kot bi se sicer. Slovenijo obišče trikrat do štirikrat letno. Felix se zadnja leta ukvarja s prodajo in

trženjem Pečjakovih dobrot, pred tem pa je imel svojo gostilno. Zanima me, ali se tako pogosto vračata tudi njegova mama in brat, pa pravi, da ne. Mama Frančiška Slovenijo obišče približno vsaka štiri leta, čeprav jo zadnja leta vedno manj vleče nazaj v rodne kraje. S Prlekijo je manj povezan tudi brat Boris, saj je bil ob njihovem odhodu star le leto in pol in na Slovenijo praktično nima nobenih spominov.

V Emili veliko dedka Janeza

Med opazovanjem Felixovih hčerk ugotovim, da je starejša Isabella veliko mirnejša, mlajša Emilia pa navihana in zgovorna. Felixo vprašam, koliko »prleškega« imata v sebi. Pravi, da Isabella in Emilia Prlekije še ne poznata dovolj, saj sta do zdaj Slovenijo obiskali le dvakrat, hkrati pa doda, s ponosom v glasu, da pa je Emilia »celi dedek Janez«. Na Švedskem ves čas sprašuje, kdaj bomo spet šli v Prlekijo, pripoveduje Felix. Ko sta bili majhni, sta obe imeli le mamin priimek Holmberg, zato je Felixo zelo ganilo in navdalo s ponosom, ko sta se najprej Isabella, nato pa še Emilia odločili, da bosta uporabljali oba priimka. Tako sta danes uradno Isabella in Emilia Kovacic Holmberg. In kaj je tisto, kar je njegovim ženskam v Prlekiji najbolj všeč? »Ljudje – ker so odprti, prijazni in topli, čeprav niso navdušene nad slovenskim načinom pripravljavanja hrane,« odgovarja Felix in razloži, da je hrana v Prlekiji v primerjavi s švedsko precej »suha«. Na Švedskem k vsaki hrani jedo sladko in mastno omako, med švedskimi jedmi pa slovijo *smorgåsbord* (slastni narezki in prigrizki), baltski slanik, grahova juha, mesne kroglice in palačinke. Felixova najljubša prleška jed je »oljeva govedina«. Prleki kot veliki ljubitelji vina bi se težko sprijaznili s strogo omejitvijo alkoholnih pijač, ki velja na Švedskem. V trgovinah prodajajo alkoholne pijače, ki vsebujejo manj kot 3,5 odstotka alkohola, alkoholne pijače z več kot 3,5 odstotka alkohola pa je mogoče kupiti le v t. i. trgovinah *systembolaget*, ki so v lasti države. Je pa švedska pijača vodka.

Praznik najkrajše noči v letu

Zanima me, kaj je tisto, kar si mora turist na Švedskem obvezno ogledati. Felix pravi, da zagotovo Stockholm z jezeri. Mimogrede, Stockholm je sestavljen iz 14 otokov. Za turiste je vsekakor zanimivo tudi praznovanje kresne noči ali *midsommargarden*. Gre za tradicionalni švedski praznik, s katerim slavijo najdaljši dan v letu. Vedno je na petek med 19. in 25. junijem in za Švede pomeni začetek poletnih počitnic. Na ta dan postavljajo tudi mlaje, legenda pa pravi, da je to čarobna noč, ko naj bi duhovi narave prišli v človeško družbo. Švedska dekleta naberejo na večer praznovanja sedem različnih travniških rož in jih nato položijo pod vzglavnik v upanju, da bodo sanjala o svojem bodočem možu. Praznovanje solsticija je nekaj posebnega predvsem na severu Švedske, kjer sonce praktično ne zaide vse od konca maja do začetka avgusta – gre za pojav, ki se imenuje polnočno sonce.

Felixu in njegovi družini me je uspelo navdušiti nad Švedsko. Zdi se, da prečudovita narava deluje prav umirjeno na ljudi, ki tam živijo. In zato je še toliko bolj zanimivo opazovati, kako se s to umirjenostjo zlije zgovorna, temperamentna in živahna prleška duša. Ker Felix zagotovo je prleška duša.

Spet je dišalo kot nekoč v Gostilni pri Lizi

Na Hotizi so vedno dobre ribe na mizi

Pri pripravi in izvedbi tridnevne prireditve je sodelovalo več kot 250 krajanov

Na prireditvenem prostoru v središču Hotize, ki ga krajanji imenujejo Nogača, je letos že petnajstič na prireditvi Hotiški ribiški dnevi tri dni dišalo po ribah na hotiški način.

Organizatorji sicer ne želijo izdati, zakaj ribe, ki jih pripravijo na Hotizi, tako dišijo in imajo tako dober okus, priznavajo pa, da je skrivnost v njihovi pripravi in začimbah, ki jih dodajo. Med tistimi, ki sodelujejo pri pripravi rib, je Dušan Hozjan, ki pravi, da so se tudi njihovi predniki vedno potrudili, da bi ribe, ki so jih nalovili v Muri in okoliških gramoznicah, na mizi čim bolj dišale: »Pri organizaciji prireditve sodelujem od začetka, ko še nismo pričakovali, da bodo ribe na hotiški način in naša prireditev sploh privabile toliko obiskovalcev od blizu in daleč. Pri pripravi rib že petnajst let sodeluje skoraj ista ekipa, ob potrebi po večjih količinah rib pa se nam vsako leto pridruži še kdo. Po petnajstih letih smo tako postali prava uigrana ekipa, ki si razdeli delo tako, da vse teče brez težav in da rib na prireditvi ne zmanjka. Sam sodelujem pri čiščenju rib, njihovi pripravi, peki, če je treba, pa jih tudi delim obiskovalcem. Pri tej prireditvi se vidi, da krajanji »držimo skupaj« in da se trudimo nekaj narediti za naš kraj.«

Pravi, da imajo prvi sestanek običajno že januarja, priprave na peko rib in drugih domačih jedi pa se začnejo kak teden pred prireditvijo.

Tudi Erika Gjerkeš je v ekipi, ki pripravlja ribe, na prireditvi pa sestavlja in deli porcije. Pravi, da so odlična ekipa, ki se zelo dobro razume, in da vezi, ki nastajajo ob pripravi prireditev, ostanejo tudi pozneje: »Veseli nas, da ljudje radi pridejo na našo prireditev in da jih je vsako leto več ter da odhajajo zadovoljni z ribami, ki so jih jedli, in z zabavo, ki smo jo pripravili. Tudi sama že petnajst let sodelujem na prireditvi, na kateri sodeluje vsa vas. Pri tem se tudi spodbujamo in vsi delamo z veseljem. Ponosni smo, če se sliši kaj pozitivnega o našem kraju in da k nam prihajajo tudi ljudje z Goričkoga in iz bolj oddaljenih krajev ter da se naslednje leto spet vračajo.«

Pri izvedbi prireditve sodeluje tudi veliko mladih, ki bolj skrbijo za to, da obiskovalci niso žejni. Sandra Hozjan kot predsednica Kulturnega društva Hotiza skrbi tudi za etnokulturni program, v katerem so letos sodelovali ob šolarjih velikopolanske osnovne šole in otrocih iz hotiškega vrta še pevski zbor iz Turnišča in Hotize, Urška in Jure pa sta zapela himno hotiških ribiških dni. Organizirali so tudi mednarodno likovno razstavo in likovno kolonijo, na kateri so sodelovali slikarji iz Prekmurja in Medžimurja. »Pri pripravi prireditve se trudimo, da bi se obiskovalci pri nas čim bolj počutili, kar nas tudi spod-

Večji del ekipe, ki pripravlja in peče ribe, je to letos počel že petnajstič.

Na prireditvi sodelujejo vse generacije Hotižanov, od najstarejših do najmlajših.

buja, da naslednje leto še kaj dodamo. Tako smo letos med drugim vključili še vožnjo s konji in kočijo po Halasovi križni poti. Naše delo je prostovoljno, pri tem pa je pomembno tudi, da nas Stanko Gjerkeš pri tem zelo dobro motivira. Tudi sama

imam zelo rada ribe na hotiški način,« pove Hozjanova.

Na prireditvi so nastopili znani domači in tuji glasbeniki, med njimi tudi finalistka od-daje Slovenija ima talent Irena Djukič iz Gaberja. Organizirali so še srečanje Hotižanov, ki

ne živijo več na Hotizi, na prireditev jih je prišlo okrog sto petdeset. Pripravili pa so tudi mednarodno srečanje upokojencev, na katerem so se zbrali člani društva upokojencev iz Velike Polane, Hotize, Lendave in Svetega Martina na Muri s

Hrvaške. Med gosti je bil tudi predsednik Turistične zveze Slovenije Peter Misja.

S prireditvijo se spomnijo stoletne tradicije hotiških rib in časov, ko so ljudje v tej vasi ob Muri živeli bolj povezani z reko. Organizirajo pa jo tudi

Dušan Hozjan: »Pri tej prireditvi se vidi, da krajanji »držimo skupaj« in da se trudimo nekaj narediti za naš kraj.«

Erika Gjerkeš: »Veseli nas, da obiskovalci odhajajo zadovoljni z ribami, ki so jih jedli, in z zabavo, ki smo jo pripravili.«

Sandra Hozjan: »Vsako leto prireditvi dodamo kaj novega. Tako smo letos med drugim vključili še vožnjo s konji in kočijo po Halasovi križni poti.«

Precej obiskovalcev pride tudi iz Murske Sobote, z Goričkoga in iz bolj oddaljenih krajev.

v spomin na čas med letoma 1903 in 1954, ko je bila na Hotizi Gostilna pri Lizi, ki je bila zelo znana po odličnih hotiških ribah in geslu: Na Hotizi pri Lizi so vedno dobre ribe na mizi.

Predsednik organizacijskega odbora Stanko Gjerkeš je povedal, da so prireditev organizirali člani Turističnega društva Hotiza z drugimi društvi v vasi, to so nogometni klub, veteranski nogometni klub, gasilsko društvo in kulturno društvo: »Pri organizaciji prireditve vsako leto prostovoljno sodeluje več kot 250 krajanov. Izkupiček od prireditve bomo tudi letos namenili financiranju društev v vasi, del pa ga bomo namenili tudi za postavitev cvetličnih korit po vasi, organiziramo pa tudi izlet. Vsako leto smo izkupiček od prireditve namenili za kaj konkretnega: prekmursko ribiško hišico, igrišče za odbojko na mivki, igrišče za mali nogomet in podobno. Trudimo se, da bi bil naš kraj čim lepši in prijetnejši, tako za nas, ki v njem živimo, kakor tudi za obiskovalce.«

Ivanka Klopčič

»Vse poti so večno stare ...«, pravi Kajetan Kovič v Beli pravljici, in vendar vsako naslednjo pot pričakujem z novim žarom. V Beogradu som bila prvič leta 1963 kot brigadirka na avtocesti bratstva in enotnosti, potem še nekajkrat in nazadnje letos junija. Mesto, razpeto med vzhodom in zahodom, hrani številne zgodovinske pečate, najbolj temni so iz zadnje »balkanske vojne« leta 1999.

Beograd,

Imeni največjih srbskih mest sta v nekdanji zvezni državi zveneli domače, po dvajsetih letih od njenega konca se nam zdita daljni, izgubljeni »na hribovitem Balkanu«. Vendar nas z njima ne povezuje le skupna zgodovina, ampak mnoge gospodarske in kulturne vezi, pa tudi povečan turistični obisk Slovencev v Srbiji.

Štafetne palice v muzeju 25. maj. »Še pomnite tovariši?« Nosili smo jih do leta 1980 ...

Vožnjo z avtobusom, ki je skupino starejših Pomurcev iz društev Senior in ljubiteljev Sobote v majskih dneh vozil čez vojvodinsko ravnino, sem si krajšala z branjem Balkanske brvi, zbirko esejev Aleša Debeljaka. Avtor o sebi pravi, da »sodi med nekaj privilegiranih generacij, rojenih in odraslih v Jugoslaviji, ki so bili v domovini, segajoči od Triglava do Vardarja, od Donave do Alp, deležni mnogokulturnosti, ki nam je sedanja Evropska skupnost ne zagotavlja.« Tehtno in prizadeto obuja spomin na nekdanje živahne povezave književnikov Jugoslavije. Med balkansko morijo so mnogi odšli v tujino, ostala je čustvena navezanost na domače kraje in spomin na Danila Kiša, poslednjega jugoslovanskega pisatelja. Po tridesetih letih od Titove smrti se v spominu starejših, ki smo odraščali v Jugoslaviji, ohranja njegov, po Habsburžanih povzet model mirnega sožitja različnih narodov. Namesto ene imamo zdaj sedem držav, nobena se ne more pohvaliti s posebno gospodarsko uspešnostjo. Največji, Srbiji, se v marsičem pozna vojna izkušnja. Nekaj bombardiranih stavb v Beogradu ostaja kot opomin in spomin na »zadnjo balkansko vojno«, draginja in slabo urejena infrastruktura kažeta na nizek osebni in splošni standard. Po odcepitvi Kosova še manjša Srbija sodi med najrevnejše evropske države.

Dedinje

Vrste čakajočih, ki bi v Hiši cvetja radi videli marmorni sarkofag s Titovimi posmrtnimi ostanki, ni več. V osemdesetih letih posvečeni kraj si je hkrati za našo skupino ogledovalo le nekaj Japoncev. Pred petimi leti smo se planinci na poti v Bolgarijo ob grobu še slikali z vojakom na častni straži, tokrat je bila edina urada oseba, ki smo jo srečali, prodajalec vstopnic. Trava okrog stavb ni bila pokošena ne tedaj ne zdaj, vodomet ne deluje, cvetja je komaj kaj. V muzeju 25. maj je na ogled zbirka štafet s spominskimi fotografijami z množičnega slavlja ob dnevu mladosti. Med njimi smo našli olimpijca Mira Cerarja – nosilca štafete l. 1965. V posebni pasaži so shranjena darila voditeljev mnogih dežel; vodnica nam je zaupala, da so dragocenejša izginila. Kam, se ne ve.

Z Dedinja smo zavili do Belega dvora, ki je bil vrnjen Karadžordževićem, in na Bulevar miru, kjer v hiši zanemarjenega videza stanuje Jovanka Broz. Šele l. 2006 so ji odobrili pokojnino, o zapuščini pravda še teče. Popolnoma drugačna je vila pevske zvezde Cece, zgrajena poleg nogometnega stadiona Crvene zvezde, da bi lahko Arkanovi tekme spremljali kar z domače strehe! Kajpak smo si stadion, popularno imepovan »Marakana«, ogledali (tribune za 55.538 gledalcev) in stopili tudi v klubski muzej in trgovino.

Cerkev svetega Save

Potomec začetnika dinastije Nemanjić se je »pomonašil« in prešel v ljudski spomin kot sv. Sava. Cerkev v njegovo čast gradijo že sto let, a še zlepa ne bo končana. Med izvajalci je slovensko

podjetje Marmor Hotavlje, ki opravlja zahtevna kamnoseška dela; ta objekt mu zagotavlja petino letnega prihodka. Notranjost odlikujejo reliefi v marmorju, okna v kupoli in drugi imenitni detajli. Postavljeni so zasilni ikonostasi, odvija se bogoslužje in delujejo trgovinice s spominki. Stavba, ki sprejme deset tisoč ljudi, stoji na eni od vzpetin razgibanega beogradskega reliefa in je nepogrešljiv del mestne panorame. Pozlačen križ na vrhu kupole meri 12 metrov. Zadnja velika slovesnost v njej je potekala ob pogrebu patriarha Pavla.

V bližini stoji narodna knjižnica, ob njej kip Karadžordževića z mečem. Vodil je vstajo zoper Turke, v njegovih časih se je uveljavil simbolični pomen štirih črk S, ki so vrezane v podstavek spomenika: »Samo sloga Srbina spašava«.

Kalemegdan

Balkan se za Avstrijce začel začenja na drugi strani Karavank, za Slovence na hrvaški strani Kolpe. Otomanski imperij je dobršnemu delu polotoka vladal nekaj stoletij. Na obrobju so evropski vladarji, še posebej Habsburžani, gradili utrdbe, ki naj bi odbijale turške napade in branile dostop do Dunaja. Na odlični geostrateški točki, nad sotočjem Save in Donave, stoji trdnjava Kalemegdan. S hriba je odličen razgled na reki in glavno mesto Srbije. Sprva ilirski Singidunum na začetku našega štetja zavzamejo Rimljani, v 5. stol. ga zažge Atila, v 6. stol. obnovi Justinijan. Ob naselitvi Slovanov se uveljavi ime Beligrad/Beograd. V 13. stol. postane prestolnica Srbije, zatem mejnik med otomanskim vzhodom in Evropo. Skoraj tri stoletja je trajalo turško-avstrijsko bojevanje za premoč. Trdnjava se je ves ta čas širila in utrjevala. Ko so Karadžordževiće čete osvobodile Beograd in so se l. 1867 Turki umaknili, se začne njegov gospodarski vzpon. Ustavil ga je napad Hitlerjevih sil leta 1941, ponovno bombardiranje je doživel l. 1999 zaradi zloglasne Miloševićeve politike.

Kalemegdan je za Beograjčane predvsem park z veliko drevja, cvetja, spomeniki, zgodovinskimi zgradbami in sprehajalnimi potmi. Na razgledni ploščadi ob rimskem vodnjaku stoji visok kip Zmagovalca, golega mladeniča, ki upira pogled proti Sremu. V eni roki ima goloba, v drugi meč, simbola miru in moči. Na Savi zasidrane ladje so namenjene nočnemu življenju, »Ratno ostrvo«, Vojni otok ima videz nenaseljene gozdne samote. V urbani širjavi prepoznavamo mestne znamenitosti: zeleno kupolo parlamenta, cerkev sv. Save, Ado Ciganlijo, stolpiče Novega Beograda, bančne velikane ...

Skadarlija

Bolj kot belo je Beograd zeleno mesto. Parki, drevoredi, cvetni otočki in žive meje;

kljub za Balkan značilnim smetem je zelenja in sence v izobilju. Skadarlija, najbolj bohemski predel, izstopa tudi s cvetličnim okrasjem. V vsaki hiši je lokal, vsi so z vrtovi odprti na ulico. Barvita dnevna slika zaživi zvečer, ko iz znanih »bašt« Dva Je-

Kamnite gusle, darilo Titu od »Socialističnog saveza Nikšić«

Utrjeni gradič, dom, zdaj bojda tudi hišni zapor pevske dive Cece

Kip zmagovalca na Kalemegdanu

202 m visok stolp na Avali, nadomestek l. 1999 uničenega stolpa

Novi Sad

lena, Tri šešira, Ima dana... zadiši po dobrotah na žaru in se gostje, ne glede na starost in narodnost, razvnamejo ob glasbi ter z zanesenim petjem pomagajo tamburašem. S teras donijo stare melodije: Zbog jedne crne žene, U tom Somboru... Občutje slovanskega bratstva je v petju pač najbolj pristno.

Avala

Gozdnat, od mesta 18 km oddaljen hrib s 511 m višine je priljubljena izletniška točka. V mavzoleju Meštovičeve marmorno mogočne temne žene v stiliziranih nošah jugoslovanskih pokrajin že od l. 1938 bdijo nad grobom neznanega junaka. Na plošči najdemo sveža venca, iz napisa izvemo, da ju poklanja predsednik Srbije Boris Tadić.

V primerjavi z Dedinjem je Avala lepše vzdrževana in lepo obiskana. Tudi zaradi razgledov z avalskega stolpa. Med bombardiranjem sil NATA je eden od šrapnelov zadel podstavek mavzoleja. Stolp so ponovno postavili v prvotni obliki. Dvigalo nas potegne na vrh, v jasnini se razkrijejo prostranstva Šumadije in Vojvodine.

Ulica kneza Mihajla

Imenitna »peščona« se na enem koncu dotika Terazij z znanimi hoteli Slavija, Moskva in Albanija, na drugem se konča pri Kalemegdanu. Široko, ravno, sodobno promenado obdajajo v različnih evropskih slogih zgrajene stavbe, trgovine znanih blagovnih znamk, številni lokali. Utrip ulice je glasen in pisan, vendar lenoben, kot nalašč za posedanje, pomenke in opazovanje. Modno oblečena mladina vrti med prsti cigarete, si krajša čas s kavo in sladoledom. Prizori spominjajo na prislovično balkansko lagodnost, ki užitek daje prednost pred obveznostmi.

Neprijetno presenečenje so srbske cene. Kava, pivo, vino; marsikaj je dražje kot v Sloveniji! Primerljivo s sezonskimi cenami v Dalmaciji. Kako ljudje s povprečno plačo 330 evrov zmagujejo draginjo? Vprašanje, na katero odgovarjajo z zamahom: »Nekako čemo...«

Se skok na ulico kralja Petra do Saborske cerkve, kjer sta na častnem mestu, pred vhodom, groba Vuka Karadžića (utemeljitelj srbskega knjižnega jezika, oče nauka Piši kao što govoriš) in Dositeja Obradovića. Nasproti cerkve je najstarejša beogradska kavarna z izvirnim imenom »?«.

Moža, ki je ulici dal ime, Mihaila Obrenovića, osvoboditelja Srbije pred Turki najdemo na Trgu republike, v sosesčini parlamentarne palače, gledališča in nacionalnega muzeja. Patiniran bronasti jezdec je najbolj priljubljeno srečevališče v mestnem središču. Tudi mi smo rekli, da se zberemo »kod konja«, na kraju, ki je sedanjo podobo dobil na začetku 20. stoletja in ima po stotih letih zares zgodovinski pridih.

Prestolnica Vojvodine

Novi Sad leži sredi žitorodne ravnine. Po vojni so Prekmurci sem odhajali na poljska dela in doma pripovedovali o neskončnih poljih v Sremu, Bački in Banatu. Nekaj jih je ostalo tukaj in povečalo že sicer pisano narodnostno sestavo. V Novem Sadu s 380.000 prebivalci se multikulturalnost začuti na ulicah; poleg srbske je slišati madžarsko, slovaško in romsko govorico. Na nekdanj najbolj napredna posestva banatskih Nemcev je oblast po vojni naselila Bošnjake in Črnogorce. Ker niso bili veščiči ravninskega kmetovanja, je marsikaj šlo po zlu. Še so žive zgodbe o kurjenju s parketom, govedu v spalnicah, nepoznavanju orodij...

Trg svobode v središču Novega Sada je izjemno lep primer arhitekture s konca 19. stoletja: mestna hiša, gledališče, rimskokatoliška cerkev sv. Marije, galerija, kip Jovana Jovanovića Zmaja. Najširša ulica je namenjena pešcem, lokalom in trgovinam. Cene so enako visoke kot v Beogradu. Ni presenetljiv nedavno v Delu objavljen podatek, da ima Srbija v skupini desetih evropskih držav daleč največji razkorak med povprečno plačo in košarico dobrin. Sklepamo, da si Vojvodinci standard popravljajo z dohodki od zemlje. Polja so polna pšenice, sončnic, koruze in pese, bližnja Fruška gora je bogata z gozdovi in vinogradi.

V bližini rojstne hiše Mileve Einstein je znano gostišče Bela ladja. Med kosilom nas zabava 6-članski romski ansambl. Godci pričakujejo nagrado, vendar jim dinarji niso všeč. »Evre, ne dinara,« ukazujejo kar naravnost. »Igrajo slabše kot skadarlijski,« ugotovi sopotnica, »nesramno zahtevni so,« pritrudi druga, tretja se razjezi, ko mož za buteljko vina s Fruške gore plača 20 evrov. Kaj hočemo, turistov ni na pretek, oskubiti je treba tiste, ki zaidejo sem.

Na vzpetini nad Donavo ždi temen kolos, petrovaradinska trdnjava. Ogledala sem si jo pozimi, ko smo planinarili po Fruški gori. Mogočnejša je od kalemegdanske, obe sta bili namenjeni obrambi pred Turki in nadzoru plovbe po Donavi. Skladno z njenim pomenom se je razvijal Novi Sad, ki mu je Marija Terezija l. 1747 podelila status svobodnega mesta. Načrtovani ogled trdnjave je naši skupini preprečil hkratni obisk državniške dvojice: Borisa Tadića in predsednika ene od arabskih držav. Pa drugič; podzemni labirint, grajen od 1690. do 1780. leta je vreden ogleda. Ima štiri ravni, 16 km hodnikov, deset tisoč strelnih lin, topove, zračne jaške, številne arheološke in zgodovinske eksponate...

Domov grede se pogled ujame v spominsko znamenje padlim na Sremski fronti v bližini Šida. Po osvoboditvi Beograda, oktobra 1944, je fronta trajala še 172 dni. Nemci so izgubili deset tisoč, Rdeča armada petnajst tisoč borcev, med njimi 405 Slovencev. Srbska zemlja je videla preveč vojn, pomislim, naj posledj živi v miru in sožitju s sosedi.

Donava, rečna aorta med prestolnicami Dunaj, Bratislava, Budimpešta, Beograd, Bukarešta

Na Skadarliji še cvetijo drhti ob zvokih tamburic.

Skadarlijske »bašte« - nikjer ni občutje slovanskega bratstva iskrenejše ...

Trg svobode v Novem Sadu, kulturnem in gospodarskem središču Vojvodine

Rojstna hiša Mileve Einstein v Novem Sadu, počitniškem kraju družine Einstein do l. 1941

Arhiv odpira Mileva Veren Iz bele Ljubljane v Zeleno ulico

pen jih je odprl

Bojan Zadavec

Večja punčka je Mileva, poleg nje dve leti mlajša sestra Draga in starša Rudolf Jenčič, rojen v Loki pri Zidanem Mostu, in Marija, rojena Luzner. Ta izhaja iz stare ljubljanske družine. Pred poroko z Rudolfom, strojevodjem na železnici, je bila zaposlena v pisarni. Potem pa je gospodinjala in skrbela za družino. Jenčičevi so živeli v večji hiši na Domžalski cesti, današnji Potrčevi, ki je bila last staršev Milevine matere. Počitnice so preživljali na očetovem rojstnem domu, na morju v Kaštel Gomilici in Rovinju.

Sprehod po tivolski promenadi. Največja med dekletih je bila Mileva, za njo Slavka Jevnikar, najmanjša pa Renata Pavlič. Na Ljubljano ima prijetno in tudi zelo slabe spomine. V časih, ko je prestolnico obdajala bodeča žica, je bilo zelo hudo in primanjkovalo je hrane. Živeli so v strahu, poslušali streljanje talcev in pretreslo jo je, ko je z domačega dvorišča videla v plamenih Rašico. Začela je sodelovati z OF.

Milevina sestra Draga živi v Novem mestu. Pred kratkim je bila v M. Soboti, kjer je nastala tale fotografija. V Ljubljani nimata nikogar več, le pokopano družino v starem delu ljubljanskih Žal. Skupaj sta odšli v Lončarovce, kjer ima Mileva rustikalno hišo in vrt, kjer goji zelenjavo. Potem sta se zapeljali v Novo mesto.

V soboškem stanovanjskem bloku živi Mileva Veren, rojena Ljubljanka, ki jo je partner pripeljal v Prekmurje. Tu je dobila službo na Kmetijskem gospodarstvu Rakičan, nato na Kombinat Pomurka in na koncu v Tovarni mesnih izdelkov, kjer je bila vodja splošne službe. V 36 letih delovne dobe, upokojila se je leta 1982, je bila vedno zaposlena v kadrovske službi. Dosti ljudi

Milevo pozna po njeni dejavnosti v soboški Mestni organizaciji Združenja borcev za vrednote NOB, kjer od leta 2003 zaseda mesto predsednice. Nekaj časa je bila predsednica Območnega združenja zveze borcev Murska Sobota, kjer je danes podpredsednica. Mnogi pa ne vedo tega, da ima v Lončarovcih prijetno počitniško hišico, kjer prideluje zelenjavo in sadje.

Mileva je bila štiri leta na učiteljski, nato je obiskovala poljansko gimnazijo. Med italijansko okupacijo so v šoli govorili slovensko, le pri italijanščini italijansko. Spričevalo je bilo dvojezično. Maturirala je leta 1944, ko je nastala ta fotografija. Mileva je na njej četrta od leve. Njen razrednik, ki so ga imeli dijaki zelo radi, je bil dr. France Koblar (sedi spredaj), slovenski literarni zgodovinar, gledališki kritik, urednik in prevajalec. Ker se maturanti med vojno niso mogli vpisati na univerzo, je Mileva na trgovski akademiji končala ekonomsko šolo.

Po vojni je dobila službo v NAVODU (službi za odkup hrane od kmetov), kasneje je bila tajnica na Ministrstvu za državne nabave. V službi je spoznala bodočega moža Žigo Verena iz Sebebovec. Poročila sta se leta 1949. Ker pa se je možu tožilo po Prekmurju, sta se leta 1951 s trimesečno dojenčico Bojko preselila v Rakičan. V začetku je bilo zelo hudo – pogrešala je Ljubljano. Obveznosti pa so vse skupaj ublažile: hodila je v službo, gospodinjala in imela majhne otroke. Ob vsem si je vzela čas tudi za šport. Zelo rada je igrala tenis.

Na Jadranski obali z možem Žigo, hčerko Bojko in sinom Brankom. Vsak od otrok ima enega otroka, Bojka Polono, Branko pa Luko. Žiga je umrl leta 1997, leto po smrti Milevine matere.

Mileva Veren na borčevskem srečanju skupaj s Štefanom Lainščkom, predsednikom KO borcev in veteranov Rogašovci, in Evgenom Emrijem, predsednikom Območnega združenja zveze borcev Murska Sobota. Njemu je to funkcijo predala Mileva, ki si prizadeva, da spomin na drugo svetovno vojno ne bi odšel v pozabo. »Mladi morajo vedeti o drugi svetovni vojni več, kot vedo,« je mnenja Verenova.

Zoran Bagar:

Šalovčan z zavidljivo restavracijo
na gradu Kromberk

Zoran Bagar je Šalovčan, ki z družino živi na Goriškem. Izkušnje v gostinstvu si je nabiral v mnogih restavracijah in se na koncu odločil za samostojno pot. Nekaj let je poučeval na gostinski šoli v Novi Gorici. Prosti čas danes najraje preživlja v svoji počitniški hišici sredi gozda.

Zoranova življenjska pot se je začela v Šalovcih leta 1948. Otroštvo mu ni prizanašalo. Oče Ludvik, po poklicu krojaški mojster, in mama Irma, ki je skrbela za dom, sta umrla, ko mu je bilo deset let. Do konca osnovne šole je sam skrbel za dom in živino, občasno mu je pomagal stric. Nato se je preselil v Radence, kjer se je leta 1966 izšolal za natakarja. K temu ga je nagovoril učitelj v osnovni šoli, saj se je izkazal s pomočjo v mlečni kuhinji. V gostinstvu je ostal vse življenje in s svojo takratno izbiro je zadovoljen še danes. Prve delovne izkušnje si je nabiral v dietni restavraciji Park, s čimer pa je nato prekinil zaradi služenja vojaškega roka v Skopju. Časi takrat niso bili najbolj rožnati, saj so Rusi vdrli na Češko. Namesto da bi šli ob koncu služenja domov, so jih poslali za dodaten mesec v gozdove brez kakršnih koli informacij o tem, kaj se dogaja.

Po vrnitvi v Slovenijo se je zaposlil v bohinskem hotelu Zlatorog in Ski hotelu na Voglu, kjer je ostal pet let. Pot ga je nato vodila v Lipico, kjer so gradili hotel Maestoso. Tam je napredoval do šefa strežbe in to delo opravljal osem let. V Cerknem je v hotelu Eta delal Prekmurec, ki ga je prepričeval, da tam prevzame vodenje strežbe. Sprejeli so njegove pogoje in ga zaposlili za štiri leta. Dalj časa ni ostal, ker je prevzel direktorsko mesto v hotelu Sabotin v Novi Gorici.

Na svoje

Svojo vizijo v gostinstvu lahko najbolje uresničiš kot lastnik in vodja gostinskega lokala, zato se je odločil, da se preizkusi na samostojni poti. Leta 1982 je vzel v najem restavracijo v gradu Kromberk blizu Nove Gorice. Lokal je bil v precej slabem stanju, praktično uničen in neugleden. Začetki so bili zato težki, tudi zaradi krize z gorivom in omejevanja prehajanja čez italijansko mejo. Prav od začetka so stregli prekmurske jedi in jih še danes precej, tem pa so se pridružile še druge. »Prav sveže se spominjam vseh teh domačih okusov, ki so jih pripravljali moja mama, ki je bila odlična kuharica, in drugi sorodniki.« Zoran pravi, da se danes ti okusi žal izgublajo, kuharji pa se premalo trudijo in se tudi premalo zanimajo za tradicionalno pripravo jedi, ki so zato manj pristne.

Čez nekaj mesecev bo trideset let, odkar restavracijo

»Bil sem vztrajen kot pravi Prekmurec«

Grad Kromberk vodi družina Bagar. Doživljali so vzpone in padce. Bilo je obdobje, ko v treh mesecih gostov praktično ni bilo. »Kot pravi Prekmurec sem pač vztrajal. Sčasoma se je promet normaliziral in postal stalen, to pa v gostinstvu še zdaleč ni samoumevno. S trdom nam je uspelo vzpostaviti kakovostno in dobro obiskano restavracijo.« Nekateri gostje jih obiskujejo že petindvajset let. Ti se niso ozirali na politične razmere v Jugoslaviji in Italiji in so jim omogočali preživetje. Tudi sedanja kriza je vplivala na obisk in promet, a se v zadnjem času stanje izboljšuje. Danes restavracijo obiščejo tako manj zahtevni kot tudi zelo zahtevni gostje. Med njimi so tudi mnogi slovenski in italijanski politiki. Nazadnje jih je obiskal predsednik države Türk. »Ni sta pomembna le odnos do gosta in hrana, temveč izkušnja kot celota. Zato pripravljamo čez leto veliko posebnih dogodkov, kot je npr. viteški večer, na katerem potekajo

Danes hčeri s soprogo Ljubo še vedno pomagata ob večjih dogodkih ali kadar se nabere več dela.

Pedagoško delo

Zoran je več let pred odprtjem svoje restavracije v gradu Kromberk tudi poučeval na izolskem oddelku gostinske šole v Novi Gorici. To je bila zanj zelo prijetna izkušnja. »Spomnilo me je na moja šolska leta in na naše poskuse 'švingljanja'. Poučeval sem gostinstvo, kletarstvo, nauk o prehrani in strežbo – teoretični in praktični del. Iz teh dijakov je izšlo nekaj dobrih natakarejev. Dva sta kasneje delala pri meni.«

Zoran pravi, da je dober natakara izobražen in razgledan. Znati mora jezike, poznati narodnosti in kulture ter njihove navade. Kompliciranega gosta ni. »Moj izziv je vselej, da zadovoljimo še tako

viteške igre – sabljanje, bruhanje ognja idr., osebje in tudi gostje dobijo posebne obleke, hrano jedo z rokami v stilu srednjeveške pojedine, tako da v celoti pričaramo takratni čas. Avgusta npr. pripravimo večer, ki se imenuje Zvezde v kozarcu. To je vinski in kulinarčni večer pred gradom ob baklah in teleskopu ter opazovanju zvezdnih utrinkov in neba.« Restavracija pa gosti tudi mnoga poslovna srečanja, poroke in druge tovrstne dogodke.

V restavraciji mu je pri delu vedno pomagala soproga Ljuba. Spoznal jo je, ko je delal v Lipici. Tja je prišla delat po sezoni v Italiji. »Ves kolektiv je bil zelo mlad, povprečno star okoli petindvajset let. Dobro smo se razumeli, tako da je bilo tam prijetno delati. Po dveh letih sva se z Ljubo poročila in čez čas skupaj odšla v Novo Gorico.« Za družinsko tradicijo je poskrbljeno tudi v prihodnje. Zoranova hči Mateja na začetku ni bila navdušena, da bi prevzela vodenje restavracije. Dela je veliko, prav tako stresa in skrbi. »Ko sem bil pred tem, da prodam restavracijo, mi je hči povedala, da bi jo ona prevzela. Rekel sem: 'Dobro, super.' Vesel sem, da njen mož Aleš, ki je naš glavni kuhar, dobro kuha prekmurske in druge jedi in zna pričarati tradicionalni pristen okus.«

zahtevnega gosta, tako da na koncu nima pripomb. Dober natakara to obvlada.«

Prosti čas

Svoj prosti čas Zoran najraje preživlja na Trpinovšču, kjer imajo počitniško hišo sredi gozda. Poleg hiše skrbi za tri divje muce, ki prihajajo po hrano, rad tudi teče po gozdu. Šport je bila njegova ljubezen že v otroških letih. Bil je nogometni vratar Murine mladinske ekipe, ki je trenirala na pomožnem igrišču. Kasneje je igral tudi rokomet in košarko, dokler resnejšega ukvarjanja s športom ni opustil zaradi obilice dela v gostinstvu. Poleg teka zelo rad tudi smuča. Na morje se odpravi največ za kak dan ali dva.

Z družino zelo radi obiščejo druge gostilne blizu in daleč ter preizkušajo različne jedi. Tako so na tekočem s časom in vidijo, kako delajo drugi. Zdaj načrtujejo obisk Prekmurja, pridružili pa se jim bodo tudi drugi zaposleni. Zoran ima v domačih krajih še živeče sorodnike – tri bratrance in dve sestrični tako po materini kot očetovi strani. Žal se slišijo in vidijo redkeje, kot bi si želel.

Iztok Štefanec

Fant, ki šepeta živalim

Beno z rakunko Lino

naprave z belo tekočino in sesa. Mačke pa okrog njiju strastno opazujejo in si želijo mleka. Pri Ropoševih je tako, da nobena žival ni agresivna do druge in vse živijo v izjemni simbiozi – kot v kakšni basni, kjer živali dobijo človeške značaje.

Vse ljudi Benjamin prijazno sprejme in jim razkaže gaberski živalski vrt, ki od njega kot lastnika zahteva precej časa in tudi denarja. Vso hrano kupi, seveda s pomočjo staršev, ker sam še nima rednih dohodkov. Pri nakupu krme, rastlinske in mesne, mu pomaga tudi lendavski stari oče Jožef Ropoša. In koliko časa je potrebno za tako veliko živali? »Vsaj pol ure zjutraj in toliko zvečer. Zdaj v poletnih mesecih več, ker je vsak dan treba menjati vodo.« Beno pa ni vedno samo s svojimi živalskimi prijatelji. Ob vsem tem si najde čas tudi za zabavo. Povsem dobre volje ga lahko srečamo na zabavah v Murški Soboti ali kje drugje. Največ za sedem dni skupaj pa se odpravi na jadransko obalo od koder vsak dan kliče svoje starše, ki medtem skrbijo za živali, ali je doma vse v redu.

Bojan Zdravec

Benjamin Ropoša iz Gaberje se je po srednji veterinarski šoli vpisal na študij zootehnike. Danes je podiplomski študent kmetijske živinoreje v Mariboru. Od svojega otroštva, ko je babici pomagal pri krmljenju prašičev, ima rad živali. Njegova prva žival, ki so mu jo kupili starši, je bila vodna želva rdečevratka. Ko so se Ropoševi iz lendavskega stanovanjskega bloka preselili v Gaberje, v hišo z večjim idiličnim vrtom poleg gozda, pa so se živali kar vrstile.

Kaj Benjaminu pomenijo živali?

»Živali so hišni ljubljenci. Prav je, da se vzpostavlja stik med živaljo in človekom. Zato moramo imeti do živali dober odnos. Uživam pri tem, ko gledam, kako se mladiči razvijajo, kako odrasčajo, da sem z njimi od prvega dne. Ko mi žival, pa naj gre za ptiča ali hrčka, pogine, mi je hudo.«

In kaj vse je pri Ropoševih?

Dva rakuna, šest dihurjev, 60 golobov (kalin, nemška nuna, solnaška bagdeta), devet pasem kokoši (pritlikava italijanska kokoš, pritlikava kokinkira, amrac, langšan, viandota, avrakan, orpington, pritlikava holandska kokoš), dve pasmi rac (indijska tekačica in mandarinka), devet vrst papagajev, kitajske prepelice, diamantne grlice, riževci, galebčki, zebriče, srebrnokljunčki, tri mačke, bronasti purani, pave, pritlikave himalajske koze, 20 let stara želva, zeleni legvan, dva ptičja pajka (sta rahlo strupena), deguji oziroma čilske veverice, pritlikavi kunci, veverička in krokar. Beno je premišljeval, ali morda ni pozabil naštetih katere izmed živali.

Vse živali imajo primerna bivališča, lepo izdelane ograde ali dovolj velike kletke, ki so vedno dobro očiščene. Ne le da se skoti oziroma izleže in raste, Beno je pomembno, da so vse živali v dobri formi in da se vsaka pasma ohrani po vzorniku. Zato kupuje, največkrat na živalskih sejmih v tujini, kakovostne živali, ki so tudi dražje. Tako kot drugi rejci malih živali si tudi Beno izmenjuje živali z rejci.

Večkrat mu kdo, ki ve, da rad in pravilno pomaga živalim, prinese ranjeno divjo žival. Ko se njeno zdravje izboljša, jo spusti v naravo, seveda če je sama sposobna preživeti. Trenutno sta pri njem v taki oskrbi krokar in še zelo mlada veverica, ki jo potrpežljivi Beno hrani s kravjim mlekom z dodatkom jogurta, sadnega frutka, malo banan in vitaminov. Mladič, ki je bil najden v parku, je takoj sprejel mleko, ki mu ga je z brizgo ponudil Beno. S sprednjimi tačkami se oprime plastične

Z nekaj dni staro veveričko med hranjenjem. Muca le opazuje ...

Beno z dihursko družino. Med njimi je tudi dihur albino s svetlo rdečimi očmi. To so že 2000 let udomačeni evropski dihurji. Zato so albinu med njimi pogostejši.

To je ona

Zgodba z naslovnice

Ines Agić,

mis fotogeničnosti 2011

Moja življenjska pot se je začela v Murski Soboti 11. 7. 1993. Kot vsak otrok sem bila tudi jaz nagajiva, obenem pa preprosta punčka. Od malih nog me je veselilo marsikaj, predvsem plesanje in gimnastika, zato sem z osmimi leti začela trenirati gimnastiko. Ker imam rada nove izzive, sem gimnastiko opustila in začela z drugim športom. Tako sem končala na poligonu v Murski Soboti, kjer sem začela trenirati rolanje za Roller klub Murska Sobotica. Šport me je tako zelo navdušil, da tudi zdaj rolam, čeprav ne treniram več. Veselila sem se vsake tekme. Najbolj mi je ostala v spominu tekma v Nemčiji. Ker sem zelo rada plesala, me je mama leta 2003 vpisala v plesno šolo Urška. V plesu sem zares zelo uživala in se zabavala. Trenirala sem ga med osnovno šolo, saj sem se tudi v šoli tri leta zapored udeleževala šolskega plesnega festivala (SPF). Najboljši dosežek na šolskem plesnem festivalu je bil, ko sva s sošolko Izidoro dosegli tretje mesto in se tako uvrstili na državno tekmovanje. V plesni šoli Urška sem trenirala kar nekaj različnih vrst plesa. Učila sem se plesati step, prav tako sem plesala v parih, v šov mali skupini, kjer nas je bilo šest, in v skupinskih plesih, kjer nas je bilo več kot po dvajset. Kot sem že omenila, imam rada nove izzive, predvsem pa izkušnje, zato sem se leta 2007 kot 13-letno dekle udeležila plesnega tekmovanja Zapleši med zvezde. Ker sem zelo aktivna, predvsem pa imam rada razne športe, sem se odločila, da se poskusim tudi v tenisu. Ker pa me zimski treningi niso ravno navdušili, sem tudi ta šport po enem letu opustila. S 15 leti sem se vpisala na Srednjo ekonomsko šolo v Murski Soboti. Na začetku šolskega leta nisem poznala skoraj nikogar, razen svojih sošolcev iz osnovne šole. Bila sem tiha in predvsem umirjena. Ko sem sošolke in sošolce spozna-

la, sem postala čisto drugačna, v bistvu taka, kot sem vedno. Sem samostojna, samozavestna in predvsem zanesljiva oseba. Zavedam se, da mi življenje ne bo prinašalo samo dobrih stvari, ampak se bom velikokrat morala tudi potruditi za svoj cilj in za svoje sanje. Sem komunikativna in odprta oseba. Vedno pravim, da ne govorim o sebi samo dobrih stvari, saj ni človeka, ki ne bi imel slabih lastnosti. Moja slaba lastnost je tudi neposrednost, ker povem, kaj si mislim. Saj ne maram laži, hinavščine in prevar. Če me ljudje obrekujejo za mojim hrbtom, storim jaz to pred njihovim obrazom, saj se tako zavedam, da nisem naredila nič narobe, če sem povedala svoje mnenje. Sem tudi trmasta, vendar velikokrat popustljiva. Znam se prilagajati, vključiti v drugačno družbo. V prvem in drugem letniku sem se vključila v navijaško skupino. Obiskovale smo tekme, plesale in navijale. Ampak v tretjem letniku se to ni več dogajalo, saj je naša navijaška skupina na žalost razpadla. Ker pa sem vedela, da je prišel čas za druge stvari, sem se odločila in predvsem opogumila ter se prijavila na tekmovanje za mis Slovenije 2011. Prijavnico sem poslala po internetu in se tako samostojno in samozavestno odpravila na casting v Maribor. Tam sem spoznala kar nekaj lepih deklet in resnično upala, da se vsaka odreže kar najbolje. Komisiji sem se predstavila, povedala nekaj o sebi in odgovorila na vprašanja ter se sprehodila. Naslednji dan sem začutila odskočno desko v mojem življenju. Postala sem ena izmed 12 finalistk za mis Slovenije 2011. 17. junija so se začele desetdnevne priprave. Odpravila sem se v Celje na letališče. Tam nas je čakalo zasebno letalo in nas pripeljalo do hotela v Slovenj Gradcu. Tam smo preživele prečudovite štiri dni. Obiskale smo župana, se sprehodile po mestu, si ogledale muzej, se odpravile v Ormož v Carrero,

igrale bowling in bile v Don Caffēju na Ptujju gostje znani pevki Alyci. Ampak najboljše prihaja na koncu. Odpravile smo se v Lipico. Tam smo jahale konje, igrale golf, odpeljali smo se v Postojno, kjer smo se vozile s skuterji Tomos, obiskali smo tudi Fructal v Ajdovščini. Nato pa je napetost zelo naraščala. Bližal se je predizbor za finale. Potekal je v Postojnski jami. Zaradi poškodbe gležnja se šova talentov nisem udeležila, čeprav je bila to moja velika želja. Ker sem bila na predizboru najbolj pohvaljena, sem bila zelo srečna, saj nisem navdušila samo sebe, ampak še druge, to pa mi je dajalo upanje, da nikoli ni prepozno za nobeno stvar, čeprav se vsega ne udeležiš. Po nepozabnih štirih dneh smo prtljago pospravili v kovčke in se odpeljali v Ljubljano v hotel City. Že prvi dan smo pridno vadile. Naslednji dan je bil za nas dan D. Ko smo vstale, smo šle na zajtrk, nato pa na friziranje in ličenje. Potem je imelo vsako dekle pogovor z žirijo. Ko smo vsa dekleta opravila pogovore, smo se odpravili na kosilo, nato pa sta bili vaja s kamero in generalka. Ko je ura odbila 20.00, se je začelo. Ker je bilo to vse za mene prvič, bi se zlagala, če bi rekla, da nisem imela treme. Mislim, da sem od tekmovanja odnesla res zelo veliko, in ne bi moglo biti boljše, kot je bilo. Zadovoljna sem, da je postala mis fotogeničnosti 2011 predstavica Pomurja in da sem to ravno jaz. Zadovoljna sem z mis Slovenije in ji želim čim boljše uspeh na svetovnem izboru v Londonu. Zdaj, ko je vsega konec, se je začela moja pot. Čeprav pogrešam ekipo, mislim, da sem dovolj samostojna, da začnem delati sama in izkoristim ta naslov. Odprta imam vsa vrata, le od mene je odvisno, kako bom to izkoristila. Moja edina želja je, da uspešno končam srednjo šolo, naredim maturo in grem študirat. Obenem pa ne bom pozabila na ta naslov.

Tistega, kar vzljubiš, ne moreš pozabiti in opustiti

Upokojenec Rudolf Brumen iz Dragotincev še vedno plete košare

Čeprav je dandanes v primerjavi s preteklostjo tudi na podeželju bistveno manj pravih domačih rokodelcev, ki s svojimi rokami naredijo čudovite izdelke, so med nami ljudje, ki jih lahko občudujemo. In med njimi je tudi Rudolf Brumen iz Dragotincev v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici, ki bo aprila prihodnje leto praznoval 70. rojstni dan. Nanj so nas opozorili učenci OŠ Sv. Jurij ob Ščavnici, ki so se v minulem šolskem letu pridružili projektu Mladi posvojijo rokodelca. Pod vodstvom mentorjev Irene Skotnik, Petra Korošca in Vide Tivadar Mesarič so se seznanili z različnimi rokodelskimi dejavnostmi, ki so jih raziskali in spoznali, katere rokodelske obrti so doma v Pomurju. Na koncu so za podrobnejšo obdelavo izbrali rokodelca, ki se ukvarja s pletenjem košar in izdelovanjem brezovih metel.

Njihov »posvojeni rokodelca« je postal vsestransko zanimiv Rudolf Brumen, ki je mladim radovednežem pokazal, kako se pletejo košare in brezove metle. Slednje so izdelovali tudi učenci sami. Za izdelavo teh metel potrebujemo brezove veje, vrh, žico, škarje in seveda dobro voljo. Da nastane na koncu lepa brezova metla, potrebujemo tudi čas, saj eno metlo izdelujemo približno eno uro. Ob ponazoritvi izdelave metle so otroci spoznali, kakšno je bilo življenje nekoč. Prav tako so ob Rudolfovem pripovedovanju o svojih življenjskih izkušnjah in modrostih lažje dojemali svet, starejše generacije in se zavedali pomena medgeneracijskega druženja, ki je pomembno za razvoj ustvarjalnih potencialov mladih ter varovanje in ohranjanje nesnovne

dediščine. Učenci in njihovi mentorji so tudi spoznali, kako zelo pomemben je stik otroka z drugimi generacijami. Ne moremo namreč živeti v polnosti, če nismo povezani. Izkušnje odraslih otroku pomagajo, da lahko sam sebe vrednoti in pozneje znanje prenaša na naslednje rodove. Tako začuti skupne korenine in pripadnost in bo nekega dne zmožel poiskati lastno globino ...

Pletenje bogati življenje

Mojster Rudolf nam zaupa, da se je pletenja košar in metel naučil sam, in sicer že pred skoraj štirimi desetletji. V družini

se s tem ukvarja le on, vsi ga pa podpirajo. To delo ga zelo veseli in zato ga še vedno opravlja, čeprav bi lahko užival zaslužen pokojnino in vse drugo, kar si je ustvaril skupaj s soprogo Antonijo. Z njo in Robertom, najmlajšim izmed štirih otrok, živi na prijetni domačiji ob gozdčku, le nekaj deset metrov od pomurske avtoceste, od koder ima pogled na večji del Občine Sveti Jurij ob Ščavnici. Obkrožen s številnimi živalmi, med veliko rožami in zelenja, lepim vrtom, obdelanimi polji in zelenimi gozdovi ter pašniki Rudolf uživa jesen življenja. A vedno ni bilo tako idilično, zato ne prese- neča, da tudi danes ne more mirovati: »Ne

morem mirovati in moram vedno nekaj delati. In poleg dela na kmetiji in v hlevu mi čas krajša tudi pletenje, ki me spremlja že več kot tri desetletja. To je zanimivo delo, a ne tako enostavno, saj je treba biti zelo natančen, previden in tudi strpen. Od priprave materiala, ki se dandanes vedno težje dobi, do košare minejo tudi več kot tri ure. Zato to delo ni donosno. Največ svojih izdelkov razdelim prijateljem in znancem. Res je sicer, da se tako košara kot brezova metla, ki jo uporabljamo v hlevu, lahko kupi, a je vseeno lepše, če si jo narediš sam in jo še komu podariš,« pravi Rudolf, ki se je sicer rodil prav v času, ko je bila v Evropi najhujša kriza, vojni časi pa so še dodatno obremenjevali življenje. Tudi njegovega očeta so hitro mobilizirali v nemško vojsko in poslali na rusko fronto. Nikoli več se ni vrnil domov, čeprav je preživel vojno. Rudolf in brat Jože, ki danes z družino živi v Šratovcih pri Radencih, sta ostala sama z mamo in babico. Mama je zgodaj umrla in ostala sta z babico. Po služenju vojaškega roka se je Rudolf leta 1966 poročil z Mariborčanko Antonijo ter se tudi preselil v Maribor, kjer je bil zaposlen v Mariborski livarni in je zaradi beneficirane delovne dobe nekoliko prej dočkal upokožitev. Že veliko pred upokožitvijo, ko mu je babica prepisala grunt, se je družina s štirimi otroki preselila v Dragotince. Ivica zdaj z družino živi v Murski Soboti, Marjana je doma na Rožičkem Vrhu, Cvetka živi v Sodišincih, že omenjeni Robi pa je ostal na domačiji. Danes je posebno ponosen na osem vnukinj in pričakuje tudi kakšnega pravnuka ...

Znani Sobočani v zgodnjih letih

Pred velikim viharjem – poletje 1940

Ko sonce sije z neba dol, ko se poti oboji spol, ko juni, juli in avgust jezike silijo iz ust, takrat si senco vsak poišče, še boljše pa je kopaljšče. Tamkaj skoči v bazen, ven boš prišo prerojen!« vabi zapis iz starih časov v knjigi Murska Sobota nekoč in danes.

Temu vabilu Sokolov se je gotovo odzvala tudi družbica na fotografiji, ki se je na novem soboškem kopaljšču lahko ohladila tudi z vrčkom piva v bifeju. Bilo je poletje leta 1940 in na priljubljeno shajališče mladih so lahko zahajali že pet let. V letih po prvi svetovni vojni je Murska Sobota vedno bolj in na različne načine postajala mesto. Leta 1935 je dal župan Hartner zgraditi kopaljšče, naslednje leto pa še športni stadion ob njem. Menda je bilo takrat najlepše in najmodernejše v Sloveniji in pravi magnet za mlade, ki so se pred tem morali kopati v Ledavi in Muri, to pa ni bilo brez nevarnosti.

Srečanje v kopaljškem bifeju so si daljnega poletnega dne privoščili dobri prijatelji. Postavni mladenič v ospredju je Dini Titan, poznejši znan posestnik v Kupšincih, izobraženec, pisec, šahist, zbiralec ljudskega blaga. Bil je sin učitelja in posestnika, ki je pozneje na očetovem posestvu uvajal moderno kmetovanje in gostoljubno sprejemal številne goste iz vse Slovenije, znane in manj znane, ki so se zanimali za njegovo delo. Bil je kronist preteklih in polpreteklih časov in pri njem je marsikdo našel ustrezen material in dobil koristen nasvet. Kavalirski pa je bil že v mladih letih – družbico matu-

rantov je namreč prav on povabil na pivo. Kot pripoveduje lastnica fotografije Gizela Sraka, takrat še Kukel – sedi prva z desne –, je bil Dini Titan zelo družaben in povsod priljubljen. V soboške družbe je prihajal pogosto, in če je Gizelo srečal kje v mestu, jo je pri prič povabil k Benku na hrenovko, da sta malo poklepetala. Leta 1940 je Gizela maturirala v zadnji generaciji tako imenovane samoupravne gimnazije, to pomeni, da so starši za učence morali plačevati šolnino, saj se je soboška gimnazija le počasi in s težavo prebijala do državne šole. Na fotografiji pa je tudi njena sošolka, prijateljica in razredna lepota Marija Marič. Prijateljevali sta od prvega razreda gimnazije, za vpis sta se odločili skupaj in med redkimi dekletki, ki so se takrat želele izobraziti, saj je še vedno veljalo prepričanje, da je za dekleta najbolje, da se poročijo in postanejo dobre gospodinje. Obema je uspelo opraviti maturo v razredu, kjer je bilo le nekaj deklet, a so se s sošolci, ki so bili v večini, dobro razumele. Matura je bila težka: slovenščina, tuji jezik, matematika, zgodovina, zemljepis. Zdaj sta se lahko nagradili za vse prestano in zaslužno ter s prijatelji enakopravno popili kozarec piva. Marija se je pozneje poročila s soboškim Amerikancem in odšla v Ameriko, družino si je ustvarila tudi Gizela in dolga leta poučevala biologijo in gospodinjstvo na prvi osnovni šoli v Murski Soboti. Prav tako Dini Titan, ki je po uspešnem in delovnem življenju umrl leta 1994. Manj sreče je imel fant v beli srajci

Kdo pa so ti mladi fantje?

ob Mariji Marič, Laci Heklič, najstarejši sin premožnega železničarja Hekliča – pobrala ga je druga svetovna vojna. A ta trenutek je ostal – ovekovečen na fotografiji in zato večin. V njem je lepota časa, mladosti, veselja, prijateljstva. Njen avtor je znani soboški fotograf Reesch, pri katerem je svojo fotografsko pot začel Jože Kološa. Pa morda tudi tista manjša, ko so iz objestnosti počepnili v otroški bazen, da so ven molele samo glave. Po dolgem in napor nem dnevu pa so se zvečer lepo uredili in se odpravili na »promenado«. Sprehajali so se gor in dol po glavni soboški ulici (Aleksandrovi), posebej dekleta in posebej fantje, malo postali, se pošalili pa spet dalje, ne da bi prav slutili, kaj vse jih še čaka. Vojna je prišla in odnesla marsikoga, povzročila žalost in gorje. Po vojni pa so na soboško kopaljšče prihajale vedno nove

generacije. Nov bazen je postajal star in ob njem je zrasel spet nov – sodoben. Spomin pa je ostal – podobe kopalcev, kriki in smeh, zvok skakalne deske, čudne kopalke, plavalne kape, vonj razgretih in vlažnih desk v skupni kabini, okus obvezne malice tistih časov – kruh, namazan z mastjo, z rezinami paprike ali paradižnika, vsi lepi trenutki, ki naj potujejo z ljudmi skozi življenje – kot ta lepa stara fotografija.

Bea Baboš Logar

Rudolfov »recept« za pletenje košar iz vrbovih šib

Za pletenje potrebujemo surove (sveže) enoletne vrbove šibe. Lahko so tudi posušene, a jih je treba pred uporabo nekaj dni namakati v vodi. Narezano šibje je treba očistiti in sortirati po debelini. Čiščenje zajema rezanje poganjkov z glavnih šib. Poganjke na glavnih šibah odrežemo tesno ob glavni šibi z ostrim nožem, tako da je očiščena šiba uporabna pri izdelavi košev. Šibe, ki smo jih dobili s čiščenjem, sortiramo in jih uporabimo pri izdelavi predmetov iz šibja.

Pri pletenju potrebujemo delovno mizo, to je lahko tudi kuhinjska, saj jo pri delu ne obremenjujemo, stol, oster nož, vrtne škarje, pripravo za »kalanje« debelejših šib za »vitre«, večje šilo (v ta namen lahko uporabimo primeren izvijač), kladivce (do 250 gramov) in dva kilograma težko utež (za kar lahko uporabimo tudi primeren kamen). Iz poprej očiščenega in sortiranega šibja izberemo primerne šibe za izdelavo koša. Izbrane šibe po potrebi, tako kot zahteva način izdelave, ošilimo. Iz debelejših delov šib pripravimo vitre, ki jih pridobimo z razcepljanjem debelejših delov šib na dva, tri ali štiri dele. Razcepljene dele šib z ostrim nožem zgladimo in po potrebi stanjšamo, da je vitra prožnejša in primernejša za pletenje. Potem pa pletemo – od spodaj proti vrhu ...

Oste Bakal

VANEKOV KOUT

Julij je gotov. Vrejmen je bilou kakše je bilou. Politike mamu kakše mamu. Sakši den pa poslušamo štero podjetje je vrak zel, ali ga je pa štoj kūjpo. Še s Fructala se nedo več cidili sadni liki »vočni« sokovi. Super nej. Od 50 milijonov € - evrojof je guč. Za sokece. Zanimivo. Za cote pa gly nega velkoga zanimanja. Tū nanč deset nemrejo škūper spraviti. No je pa vekše zanimanje je za nafto. Nema veze kelko je zgūbe. Glavno ka dela. Zgūbo mislin. Država sigdar napuni rezervoar s pejnezami. Neštēni že gučijo kak fejest je Slovenija zadužena. Samo 45 % BDP-ja. Drūjgi nan pa tolmačijo ka je tou je še nika nej. Naj si Grčijo poglednemo. F šouli so nas inda fčilij kak se trbej po dobri pa boukši zgladovati. Zaj še tou ne vala več. Avstrijci so naprej prnesle nekše papere f šteron je čarno na bejlon napisano što se je pouleg bil pri kūpivanji Patrij. Pa tou ne pijšejo kakše njuve »novice«. Liki avstrijsko tožilstvo. Kakša je že pa tou zarota? Tou se objavljajo samo zatou, ka so zaj mogli par dvojezični tabel gor dasti. Ali pa je kaj drūjgoga odzaja. Naši glavni akteri orožarske afere so že si po vrsti pravli, ka je se škūper ena velka laž. Edino tou se še ne vej što laže. Avstrijci ali oni. Janša nan pa na Facebooki objavlja sliko visiko noseče Urške. Nan je ščel kaj povedati?

Naš že dolgo časa zgūbleni premije pa je se neka fčūjno. Tak vō vijdi kak če bi s tabornikami šou na orin-tacijski pohod. Pa bi se zgūjbo. Osto je brez navigacije pa brez kompasa. Bloudi pa bloudi po toj šumi, pa sreča Rdečo kapico, pa Trnuljčico, pa kakšega bivšega ministra, pa palčke.

pa sakšega pijta za pout. Nišče njemi ne vej povedati. Zatou ka nišče ne vej štero pout naš dragi Borči tou išče. Naj njemi pomagajo tak zgornje kak spodnje sile. San pa stouprocenten, ka za dvajsti lejt v nanč enoj ditečoj čitanki nede omenjeni niti z vrsticof. Enof samof. Samcatof. Mogoče de pa dragi šef SDS-a. V rubriki državljana ka je vložo največ tožb proti sodržavljanon f svojen življenji. Ovo ka pa njemi očitajo so pa se laži pa podtikanja. Čudno ka nikomi ne pravli, ka je njemi je štoj podtekno kakši ponaredek. Aja, pardon. F tou se on bole razmi. Ati mi je pravo, ka nejni je seh teh Borutof, pa Janezof, pa Gregecov, pa Zmagojof, pa Karčijof, pa Katarinc že pun k..., lejko si denete na konec te besede c ali pa r. Ja pa še en predlog ma, ka bi trbelo neka novovoga f Sloveniji. Nekšo gibanje ali stranko. Nej je mogo kaj ka ne bi naprej prvleko njegove ideje. Ide se za gibanje MRDA.

M – mlada, R – revolucionarna, D – demokratična A – akcija
Kak sakša prava stranka bi naj mejla tūdi ta nekši program. Naš ati je mel tou tūj kredi. MRDA de mrda - la se ove, ka so spokradnoli pa pod sebe skupali cejla podjetja. Se tista ka bougi čas pa den ta kradnejo po raznorazni javni zavodaj pa ustanovaj pa direktorataj pa velke plače vličejo. Te dale de se borila za čista šenki vrtec kak za prvoga, tak drūjgoga pa magari do desetoga otroka. Tou mi je samo tak povedo. Pa še koj dal, ka de program še dodelo. Če vas kakoli zanima se lejko obrnete direktno na njega. Članarine nega. P.S. Ati se edino boji, ka de zavolo velkoga procenta, ka ji tak ali etak mrdajo, tou gratala naj-veksa slovenska stranka

VANEK

Renkovci kot prekmurski Milano

Obožuje vonj tkanin, zvok šivalnih strojev in »izživljanje« pri ustvarjanju

Nedavna modna revija mladega ustvarjalca Aleša Černija iz Renkovec je obiskovalcem pričarala vzdušje milanskih modnih brvi z izvrstnimi kreacijami, lepoticami, ki jih nosijo, in vsem, kar sodi zraven. V njegovi šivalnici bedi nad njim podoba pokojne matere, ki mu je v roke dala svoje krojaške škarje, ki jih hrani še danes in so postale njegovo življenje.

Aleš, kako bi se predstavili bralcem Vestnika?

Sem Aleš Černi iz Renkovec in sem pred kratkim vstopil v tretje desetletje svojega življenja. Ne znam se opisati drugače, kakor skozi oči oblikovalca, krojača, človeka, ki ustvarja oblačila. Sem človek, ki živi in diha za to, kar počne. Končal sem tekstilno šolo in hodim v službo, a na srečo imam tudi tam opravka z oblačili, modo, skratka s tem, kar ljubim. Svojega življenja si drugače ne predstavljam. Že od malih nog so bile v mojih rokah mamine krojaške škarje. Obožujem vonj tkanin, zvok šivalnih strojev in »izživljanje« pri ustvarjanju. Mislim, da mi šivanje teče po žilah, saj so bili tudi moji predniki v tem poklicu.

Kakšne obleke pa največkrat nastanejo pod vašo iglo? Moške, ženske, slovesne? Naredite tudi kaj zase?

Večinoma šivam za ženske. Ustvarjanje moških oblačil se mi zdi dolgočasno, monotono, kar me ubija. Šivanje ženskih maturantskih, birmanskih, skratka svečanih oblek pa ponuja možnost izražanja in lastnega ustvarjanja. Stranke se vračajo, so zadovoljne, kar mi pomeni največ. Sebi sem nekoč namenil več ustvarjalnega časa, zdaj ga žal vedno manj.

Iz zibelke ste torej prišli kot krojač, pa vendarle nekako podirate stereotipe o prekmurskih »šveljah« in dokazujete, da moški v modnem svetu delujejo tudi na naših tleh.

Da, moja velika želja se je izpolnila pred kratkim, ko sem skupaj s prijatelji pripravil modno revijo, ki je bila izključno plod mojega dela, ustvarjanja, življenja. Ideja se je porodila iz zabave, ko sem na zbadanje pri-

jatelj začel resno razmišljati o tem. Kljub temu da je bila to moja želja že dalj časa, se prej nekako nisem opogumil. Ogromno vloženi ur dela, ogromno truda in želje je potrebnih, da ustvariš nekaj takega. Vsak večer od začetka tega leta je bil posvečen temu projektu. Vesel sem, da mi je uspelo!

Povejte nam kaj več o modni reviji.

Pripravil sem osemindvajset kreacij, ki jih je predstavilo sedem deklet. V štirih izhodih smo se sprehodili skozi moje ustvarjanje. Vsi, ki so mi pomagali pri ustvarjanju modne revije, so to počeli prostovoljno, za kar se jim še enkrat iz srca zahvaljujem. Imel sem tudi nekaj sponzorjev, ki so me finančno podprli. Pripravili smo pravi šov, pravi spektakel, ki je vključeval prave modne kulise, modno brv s preprogo, sodobno zabavno glasbo, ples, jedačo in pijačo, skratka vse, kar premorejo največji. Bilo je celo tako dobro, da bomo verjetno v kratkem zadevo ponovili, saj bi rad še enkrat predstavil vse skupaj.

Ustvariti osemindvajset kreacij, ki so primerne za modne brvi, ni mačji kašelj. Povejte nam, od kod navdih? Kako ste izbirali obleke?

V tem času sem ustvaril celo nekaj več kosov oblačil, vendar vseh nisem uporabil. Pri nekaterih preprosto nisem začutil tistega »vav« učinka, ki ga pričakujem od svojih kreacij, niso bile zanimive, čeprav sem jih želel narediti take. Želim, da je vsaka obleka nekaj posebnega, da deklet, ki jo nosi, izžareva samo sebe in da izstopa v prostoru, v katerega pride. Kar se tiče navdiha, je pa tako, da preprosto ne vem, od kod ga dobim. Vem samo to, da ko se sprehajam po trgovinah z blagom in modnimi dodatki in vidim material, ki mi je zanimiv, v trenutku vem, kaj bom iz njega ustvaril.

Prav o materialih sem vas želel povprašati. In barvah. Kakšne uporabljate?

Najbolje bi bilo, če bi lahko uporabljali le naravne materiale. Vendar je žal res, da so ti pogosto predragi in zato se skorajda vsi poslužujemo kombinacij naravnih in umetnih materialov. Res je tudi, da so mešanice veliko lažje za vzdrževanje in so tudi veliko bolj trpežne, tako da nam sodobna tehnologija malce pomaga. Drugače pa sem izredno barvit človek. V moji omari najdete oblačila vseh barv in tako potem tudi ustvarjam. Tudi modna revija je bila barvita. Pripravil sem izhod v črno-beli barvi z rdečimi dodatki, izhod v sivi barvi, izhod v temno modri barvi v kombinaciji z rumeno in roza barvo ter na koncu še izhod v večernih oblekah, ki so bile vsaka v svoji barvi.

Kakšni so vaši načrti za prihodnost? Kje se boste »izživljali« nad blagom?

(smeh) Vedno sem v iskanju, vedno nekaj iščem, tuhtam, a na koncu vedno pristanem doma. Lepo mi je tukaj, kjer sem, uživam med svojimi prijatelji, znanci, strankami. Rad bi ustvarjal tudi v prihodnje, saj si svojega življenja preprosto ne predstavljam brez tega. Prepričan sem, da bom razveselil še mnogo žensk, ki preprosto zasijejo, ko vidijo lepo obleko, ki je namenjena njim.

Renkovci bodo torej postali »prekmurski Milano«, saj boste ustvarjali tukaj.

(smeh) Nič me ne moti, da nisem znan, kot bi bil, če bi živel v Milanu. To, kar imam, je dovolj, s tem sem čisto zadovoljen. Nisem pohlepen, nisem materialist. V Renkovcih imamo kar nekaj dobrih šivilj in ponosni moramo biti na to!

Mislišče

Košnja trate po slovensko

»Če si vsi iztaknemo eno oko, bodo dvooki ljudje spački, strpni do drugačnih, dokler so vsi enaki. Napaka ni napaka, če se z njo večina strinja.«

(N'toko: Slovenec sem)

Teza, ki jo bom v današnji kolumni skušal podkrepiti z argumenti, je, da je tehnološki napredek včasih sam sebi namen, za simbol pa bom izbral uporabo vrtno kosilnice. Seveda bom skušal najti zrno resnice tudi v ponarodelem reku: Naj sosedu krava crkne.

Zaradi splošne modernizacije kmetijstva je danes kosilnica vsakdanji delovni stroj ne samo kmetije, pač pa slehernega gospodinjstva, ki ima kaj zelenega okrog hiše in ki da kaj nase. V zadnjih letih opažam, da je dosegla celo neke vrste statusni simbol in postala objekt povzročanja zavisti pri sosedovih.

Vendar pa ob nakupu te človek redko pomisli na posledice. Če bi poskušal ciljati samo na povzročanje kolateralne škode negovanja trate, bi lahko kaj hitro zašel v slepo ulico, saj obstaja veliko usodnejših posegov v naravo, vendar vseeno: pogosta košnja trate onesnažuje okolje: z zvokom (navadna kosilnica povzroča hrup 90 do 100 decibelov, kar je primerljivo z glasnostjo vlaka) in s hlapi (na spletu so dostopni podatki švedske raziskave, ki pravijo, da ura košnje trave onesnažuje ozračje štirikrat bolj kot ura vožnje z avtomobilom, na letni ravni pa lahko kosilnica prispeva do pet odstotkov skupnega onesnaženja, ki ga predstavlja promet, saj mali motorji povzročajo veliko onesnaženja).

Ne smemo pozabiti tudi na vidik biodiverzitete ali biotske pestrosti, ki se manjša sorazmerno s pogostostjo uporabe vrtno kosilnice. Travniki pred našimi hišami postajajo nekakšne »sterilne cone« z dvomljivo estetsko vrednostjo, primerljivo s povečanim jabolkom najboljšega sosedu.

Še kratka evolucija kosilnic: najprej so bile v uporabi kose, ki so jih upravljali kmetje, ki so za potrebe krmljenja živali preudarno ravnali z lastnim travnikom. Te so nadomestile kosilnice na gorivo, kasneje še samohodne, nasledili so jih minitraktorji, ki pokosijo še več trate z manj truda. Če živite na veliki nogi, si lahko privoščite robotsko kosilnico, ki pokosi trato namesto vas. O opravljenem delu vas obvešča s SMS-i. Ima alarm, ki ščiti pred krajo. Da, še zmeraj govorim o napravi, namenjeni košnji travnate zaplate pred vašim domom. V tej kratki evolijski zgodbi moram na koncu omeniti še t. i. brilovno kosilnico, katere iznajdba sega v petdeseta leta prejšnjega stoletja, deluje pa izključno na ročni pogon in je posledično neškodljiva za okolje in sosedu. Le zakaj ni postala popularna pri nas?

Nezanemarljivo je poudarjanje dejstva, da smo Slovenci obsedeni s statusnimi simboli. Prednjačimo po številu avtomobilov na prebivalca. A kje smo pri kosilnicah? Ker se blaginja družbe meri z dostopnostjo javnega prevoza in ne s številom avtomobilov na prebivalca, je stvar podobna pri kosilnicah, saj ne gre več toliko za opravilo – košnja trave –, pač pa bolj za to, s čim je pokošena. Povzročanje zavisti pri sosedovih bi pač morali prepovedati z ustavo!

Na lekarniški tehtnici

Polonca Fiala, mag. farm., Pomurske lekarne

Besede mode

Tatjana Kalamar Morales

Disleksija – ko branje postane težava

Počitnice so, zakorakali smo v čas dopustov in veselo polnimo počitniške kovčke. A ob tem ne pozabimo na kakšno knjigo, saj je čas počitnic tudi čas sproščenega branja. Kjer koli; na plaži, v senci dreves, ob jezeru ali na klopici domačega vrta. A kaj storiti, ko branje postane težava? Ko knjige, namesto da bi ponudile razsežnost bivanja, prinesejo stisko in muke? **Disleksija** je pogosta specifična jezikovna učna težava otrok, ki moti učenje besed in branje, čeprav je otrok povprečno ali pogosto celo nadpovprečno inteligenten, primerno motiviran in ima ustrezne učne razmere, normalno vidi in sliši.

Kaj storiti, da bo tudi tak otrok z veseljem vzel v roke knjige in se prepustil domišljiskemu svetu? Kako mu pomagati, da bodo njegove misli lahko skozi besede v knjigi zaplavale k Heidi, s katero se bo lahko podil po planini, in skupaj s Petrom in njegovimi kozami lazil čez največje strmine, zaduhal vonj sena in zaslišal milo zvonec poteček. Kako mu pomagati, da bo spoznal Piko Nogavičko, z njenimi norimi idejami in dobro voljo. Gotovo jo bo občudoval, tudi zato, ker je prijazna in pravična in ker ni zgolj otročja, ampak v sebi ohranja otroškost. Kar ne uspe skoraj nobenemu odraslemu. Med branjem se bo lahko pomudil še ob Mileni in Tomažu v Poletju v školjki, pa pomagal rešiti kučka v Sreči na vrvi, trepetal za idilično družino v Hišici v veliki hosti in se zapletal v svet dogodivščin Pet prijateljev... Neprecenljivo, kaj ponuja knjiga, in neprimerljivo z virtualnimi možnostmi sodobne tehnike, ki narekujejo tempo in tako zlahka ubijejo domišljijo, ki ti jo knjiga prebuja.

In pomislimo, kako hudo mora biti, če tega sveta ni ali ga zaradi težav z branjem ne moreš začutiti. Približati knjigo, spodbuditi k branju in pomagati tistim, ki imajo težave z branjem, je korak k temu, da »knjižni svet« in bralne navade ohranimo.

Vzroki

Kar nekaj znanih in uspešnih Slovencev je razkrilo, da trpijo za disleksijo, a njihovih imen ne bi razkrivala. Lahko pa kot zanimivost ponudim mnogo znanih ljudi z disleksijo, npr. Leonardo Da Vinci, Thomas Edison, Albert Einstein, Hans Christian Andersen...

Disleksija se pojavlja družinsko in je pogostejša pri dečkih kot pri deklacijah. Nastane

zaradi okvare pri predelavi glasov in govora v možganih. Disleksija nikakor ni bolezen. Organski izvor disleksije je sicer v možganih, vendar z njimi ni nič narobe, le drugače delujejo. Večina ljudi uporablja bolj levo polovico možganov in se loti reševanja problemov postopno, linearno in z logičnim sklepanjem. Pri večini ljudi so sposobnosti, talenti porazdeljeni enakomerno. Osebe z disleksijo pa bolj uporabljajo desno polovico možganov, reševanja problemov pa se lotevajo drugače, intuitivno. Rešitve problemov iščejo v vseh smereh – zvezdasto. Sposobnosti oz. talenti so porazdeljeni nekoliko drugače, nekateri talenti so izrazito močni, vendar so hkrati nekatere sposobnosti izrazito šibke.

Simptomi

Večinoma je disleksija znana pri otrocih kot težava pri branju in pisanju (zamenjava in obračanje črk, težko branje, grdo pisanje, izpusti črk, težko zlogovanje, nerazumevanje prebranega...). Zmotno je mnenje, da se disleksija v puberteti preraste in da kar sama nekako izgine. Najbolj značilne težave dislektikov pri branju so: počasno branje, pri katerem se otrok vidno muči, glasno branje je počasno, po odrezanih sekvencah (ni tekoče in gladko), otrok pri glasnem branju pogosto ne upošteva ločil, po kratkotrajnem branju pa je vidno utrujen. Razumevanje prebranega je pogosto slabše, ker otrok vso energijo usmeri k pravilno prebranim besedam, slušno razumevanje je običajno veliko boljše. Otrok pogosto obrača, zamenjuje ali premešča glasove v besedi (npr. mak – kam, zima – miza, tri – tir...). Besede, ki so videti podobno, nadomešča z drugimi, čeprav lahko spremenijo celoten pomen povedi (npr. zahod – zavod, prt – vrt, sveča – sreča, leva – lega...). Težave mu delajo predvsem črke d, p in h, ki jih zamenjuje z b, g in n. Pri branju besedo nadomesti z novo sopomenko, čeprav si na pogled nista podobni (npr. potovanje – izlet, jokanje – vkanje, deček – fant, čaša – kozarec...). Otrok izpušča ali dodaja kratke besede (npr. od, smo, k, za, pri...). Pri črkovanju se pojavljajo zelo podobne napake kot pri branju. Napake so tudi, če otrok prepisuje iz knjige ali s table. Črkovanje je kljub ponavljanju in vajam velikokrat uporabljenih besed še vedno napačno.

Kaj lahko storimo?

Zelo pomembno je, da smo pozorni pri vseh otrocih, ki imajo težave z branjem, vendar je to za njihove govorne in intelektualne sposobnosti nenevarno. Vsekakor pa je obenem treba paziti, da disleksija ne postane »modna muha« ali izgovor ter najpogostejša diagnoza učencev, ki se pri učenju in branju (velikokrat tudi zaradi lenobe) znajdejo v težavah.

Sodobni pristopi k disleksiji vključujejo nove pristope za osebnostni razvoj, spodbujanje harmoničnega delovanja leve in desne možganske polovice, sproščanje in glasbeno terapijo. Nekateri strokovnjaki navajajo, da je dobrodošlo tudi dodajanje omega 3 maščobnih kislin k prehrani. Pomoč se lahko ponudi tudi z ustreznim tiskom knjig (npr. besedilo, natisnjeno na bež podlago z večjimi črkami in večjimi razmikami vrstic...).

Tako se bo tudi otroku, ki trpi za disleksijo, odprl knjižni svet neizmernih možnosti, domišljije, lepote, popotovanj in mnogo vsega tistega, kar velikokrat v realnem življenju ni moč enostavno užiti! Skozi knjigo je to vedno in povsod mogoče!

Privlačne barve

Johannes Itten, likovni teoretik, je nekoč dejal, da je izbira barv povezana z našim videzom in osebnostjo. Vsakič, ko izbiramo oblačilo in se pogledamo v ogledalu, rahlo pokimamo ali zamrmramo. Niti zavedamo se ne, da je pravilna izbira najbolj povezana z barvnim odtenkom kože, šele nato z barvo oči in las.

Prvi vtis

Kakor koli že, prvi vtis je pomemben. Moč samozavesti in dobrega počutja je izjemna, saj ju lahko takoj opazimo. Prav tako pa opazimo tudi občutje nelagodja in nesamozavesti, kar sproža negativna občutja. Podzavestno smo najbolj veseli, kadar nosimo oblačila prijetnih barvnih kombinacij. Opazimo lahko, da so barve pomembne del našega življenja. Razumevanje barv nam lahko prinaša dobre rezultate, saj se v določenih barvah ali barvnih kombinacijah lahko počutimo tudi srečne.

Izbira pravih barv

Če si znamo izbrati oblačila primernih barvnih odtenkov glede na naš odtenek kože, barvo las in oči, je naš videz lahko bolj privlačen in energijsko močen. Nekatere institucije pomagajo svojim strankam

na osnovi barvnih analiz glede na sezonski barvni tip (pomladni, poletni, jesenski in zimski). V grobem povedano sta poletni in zimski barvni tip povezana z rožnatim odtenkom kože, pomladni in jesenski pa z rumenim odtenkom kože. Zimski barvni tip je bolj povezan s temno barvo las in oči, medtem ko je poletni tip povezan s svetlejšo rjavo in popolnoma svetlo barvo las in oči. Zimski barvni tip je na primer Catherine Zeta Jones, poletni Cameron Diaz, pomladni Jennifer Aniston ali Nicole Kidman in jesenski Sarah Ferguson in Keira Knightley. Zimskim tipom pristajajo dramatične kombinacije (npr. črna s fuksijo), pomladnim tipom kombinacije čistih barv s pasteli, poletnim tipom mehke kombinacije barv in senc, jesenskim tipom pa jesenske in zemeljske barve.

Jesenski tip

Med nami je veliko »jesenskih tipov«. Koža je rumena ali bež, s pegami ali brez. Oči so pogosto zelene, zlato rjave, barve lešnika ali rjavo-zelene. Barva las je pogosto rjava, v odtenku bakra ali rdečega zlata. Takim barvnim tipom pristajajo zemeljske barve, barve oliv, bakra, ožgane lončevine, zlato oranžna in vinsko rdeča. Med zelenimi odtenki so lahko tudi barvni odtenki gozda. Kot kontrast je lahko tudi globoka turkizna barva in temno modra. Strokovnjaki za barvne tipe, ki analizirajo vsakega posameznika, svetujejo vedno vsakemu posebej na podlagi tkanin v različnih barvah, ki jih dajejo k obrazu. Ni tako enostavno svetovati barvne kombinacije, je pa lažje na podlagi sezonskih barvnih tipov. Sami si lahko pomagamo tako, da vsa oblačila v garderobni omari posebej oblečemo ali z obešalnikom postavimo pred sebe, medtem ko se gledamo v stenskem ogledalu. Odkrili bomo, kateri odtenki nam najbolj pristajajo, in na podlagi tega dokupimo, kar nam v garderobni omari manjka. V bistvu lahko gremo v trgovino z oblačili kar z listkom. Všeč nam bo morda marsikaj, a je listek dober okvir, da kupimo, kar potrebujemo in v finančnem okviru, ki smo si ga prej postavili.

Dejstvo je, da smo se rodili z določenim barvnim odtenkom in določeno silhueto. Morda smo poletni malo temnejši, a v osnovi se naš barvni odtenek kože ne spreminja. Prav tako se ne spreminja naša silhueta (nekaj kilogramov gor ali dol), zato je naša prva komunikacija (pri izbiri oblačil) vedno usmerjena v obliko telesa in barvni odtenek kože. Sledi barva las, oči in posebnosti, ki jih hočemo poudariti ali skriti.

Z našega štedilnika

Branko Časar

Ponev z rakovimi repki

400 g rakovih repkov, 200 g kuhanega belega fižola, 600 g paradižnika, 40 g česna, 80 g čebule, 30 g masla, 5 cl olivnega olja, 20 cl belega vina, bazilika, sol, čili, 30 g parmezana

Olje in maslo v kozici segrejemo in na maščobi opečemo rakove repke. Nato jih preložimo v drugo posodo, na preostanku maščobe pa posteklenimo na kocke narezano čebulo in sesekljan česen. Dodamo olupljen in na večje kocke narezan paradižnik ter kuhan fižol, zalijemo z vinom ter začimimo s sesekljano baziliko, soljo in čilijem. Prevremo. Dodamo rakove repke, ponovno prevremo ter po potrebi dodatno začimimo. Nazadnje potresemo z naribanim parmezanom.

Makaroni v solati s piščančjim mesom

160 g makaronov, 240 g piščančjih prsi brez kosti, 80 g korenčka, 80 g zelene, 200 g stro-

čjega fižola, 2 jajci, sol

Sestavine za preliv:

5 cl vinskega kisa, 50 g majoneze, 10 cl jogurta, 2 cl olja, 20 g drobnjaka, 20 g gorčice, sol, poper

Korenček in zeleno očistimo ter narežemo na rezance. Stročji fižol očistimo in narežemo. Vso zelenjavo skuhamo v slani vodi. Kuhano odcedimo, vodo pa prihranimo. V isti vodi skuhamo piščančje prsi. Kuhane poberemo iz vode in ohladimo. Nato skuhamo makarone, tako da ostanejo čvrsti, jih odcedimo in ohladimo. Piščančje prsi narežemo na rezance. Vse skupaj damo v skledo, rahlo premešamo, prelijemo s prelivom in okrašeno z listi zelene solate postrežemo.

Priprava preliva:

Razredčen vinski kis, majonezo in jogurt z metlico gladko razmešamo. Pridamo sesekljan drobnjak, gorčico, sol in poper ter premešamo.

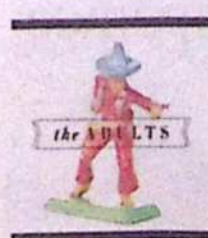
Glasbosluh

Tomo Koleč

The Adults – The Adults

Warner Music, 2011

V tokratnem Glasbosluhu se odpravljamo na popolnoma drug konec sveta, na sceno, ki je pri nas v glavnem neznana. Zadnja novozelandska skupina, ki je po »mega« velikih Crow-

ded House in samostojnih projektih njihovega »frontmana« Neila Finna razburkala svetovno glasbeno dogajanje, je bila letos skupina Naked And Famous. The Adults pa je super novozelandska skupina, zbrana okrog Jona Toogooda, vodje najbolj priljubljene novozelandske rokove zasedbe Shihad. Zaradi svoje relativne majhnosti (predvsem v primerjavi z morsko sosedo Avstralijo) je za glasbeno dogajanje na Novi Zelandiji še posebej značilno združevanje in sodelovanje več skupin. Izdelki, ki nastajajo v takšni koprodukciji, pa ponavadi mešajo več glasbenih zvrsti. Tako je tudi

Toogood v skupini The Adults združil člane nekaterih najbolj znanih novozelandskih skupin, kot sta predvsem Trinity Roots, ki ima status prave legende, in Shapeshifter, ali izvajalke, kot je Ladi6. Če k temu dodamo še skupino Fat Freddy's Drop, s katero je Toogood že prej sodeloval, imamo v glavnem na kupu nekaj najbolj priljubljenih »kivijevskih« glasbenih izvajalcev. Kombinacijo različnih žanrov, čeprav ne tako izrazito, najdemo tudi na albumu The Adults. Čeprav se glasba giblje predvsem na območju indie roka, je na albumu možno slišati tudi elemente soula, balade, elektronike, rhythm & bluesa, etna, world glasbe in trip hopa. Plošča je izšla konec junija s prvima singloma One Million Ways in Nothing To Lose in naletela na veliko odobravanje novozelandskih poslušalcev. V teh poletnih predvečerih pa je zelo primerna za poslušanje tudi v naših krajih. In za spoznavanje precej neznane, a kakovostne novozelandske scene.

Domači vrt

Nataša Juhnov

Terasa z vpadljivo bougenvilejo

Srečo imam, da je moje prevozno sredstvo Svedinom kolo, tako mi ne uide zanimiv vrt, grm ali cvet. Čeprav lastnico poznam že tri desetletja, nisem vedela, da je ta prekrasna plezalka, ki izvira iz Brazilije, prav njena. Pogled mi je zastal zato, ker jo najdemo pri nas v Primorju, pogosteje na južnem Jadranu, in to na prostem. Pri nas jo vzgajamo kot posodovko, ki jo jeseni odnesemo v zavetišče v pokrit svetel prostor, ker zunaj pomrzne.

Gospa Anica Rituper iz Finžgarjevega naselja v Murski Soboti kraljuje na štiriarški parceli. Zelenjavnega vrta pri hiši nima. Ta je posebej velik je devet arov, kjer v sožitju rastejo zelenjava, cvetje in sadno drevje. Anica kot velika poznavalka rastlinja je prinesla približno 30 do 40 centimetrov dolgo vejico te zanimive plezalka s potovanja 1996. leta iz Grčije. Znano je, da moramo biti potrpežljivi pri ukoreninjenju te rastline. In res, po enem letu je rastlina pognala korenine. Bougenvileja je posajena v velikem loncu in zastira celo teraso. Anica z velikim veseljem in optimizmom pripoveduje, da začne cveteti meseca maja in cveti do julija, nato še enkrat le pocvita. Jeseni je nič ne obrezuje. Ovršni listi so vijoličasti in socvetje je zelo bogato. Je plezalka z bleščočimi listi in se oprijema s trnastimi poganjki.

Na terasi Rituperjevih so še druge posodovke: alstromerija, strelicija, hibiskus, več lirastih fi-

kusov, citrusi, kamelija in druge rastline. Lahko povemo, da je to majhen vrt z veliko veselja, z veliko rastlin. Gospa Anica je obdarjena z veliko talenti: rada in dobro peče pecivo, suši cvetje, kot so jesenske anemone, slamenke in marjetice ter izdeluje slike. Tudi podarja jih, saj je to njeno unikatno ročno delo. Vrt je bil prenovljen 2003. leta.

Razdeljen je na otočke z različnimi grmovnicami. Ti so obdani z enoletnimi drobnocvetnimi cinijami in oranžnimi žametnicami. Vse enoletnice seje sama. S taščo Micko sta v zelo dobrih odnosih in ji priskrbi raznovrstno seme. Julija dogajanje na vrtu doseže vrhunec. Pred vodom cveti na pergoli dehteč japonski kovačnik z rumeno-belimi cvetovi, na balkonu pa kar žarijo pelargonije, čeprav štejejo že peto leto.

Če bi sodili ljudi po rastlinah, bi hitro ugotovili, da ima gospa Anica »žilico« za ureditev vrta in smisel za aranžiranje. Pove, da ima to prirojeno. Od urejenosti vrta je odvisna vsa nadaljnja energija. Rituperjevi imajo na vrtu veliko zasebnosti. Ob cesti je živa meja iz ligustra, ob vzhodni strani pri sosedovih so pa visoke grmovnice: pisanolistna vajgelija, metuljnik, brogovita, rdečelistni mešičkar, vrtni negnoj, fotergila in druge.

Nekdo je rekel, da je najprimernejši kraj za iskanje Boga vrt, pa še res je.

Zanimiva povešava siva atlaška cedra, stara osem let

Obrobki gredic, posejani z enoletnicami – raznobarvnimi minicinijami

Gredica na severni strani hiše – sotinske skale, obrezano resje, vmes vedno cvetoče begonije, gomfrena, sanvitalijo

Pisanolistna vrba z obrobo iz dalij, lepe očke

Strokovni nasvet

Vrtnarska opravila

- Sejemo por, drobnjak, belo repo, od dvoletnega cvetja pa: mačehe, marjetice in spominčice.
- Nabiramo suho cvetje za zimске dekoracije.
- Nabiramo in sušimo dišavnice in zdravilna zelišča: meto, meliso, timijan, majaron in pehtran.
- Sadimo perunike in binkoštno nageljne.
- Konec julija obrezujemo žive meje iz češmina, gabra in bukve.

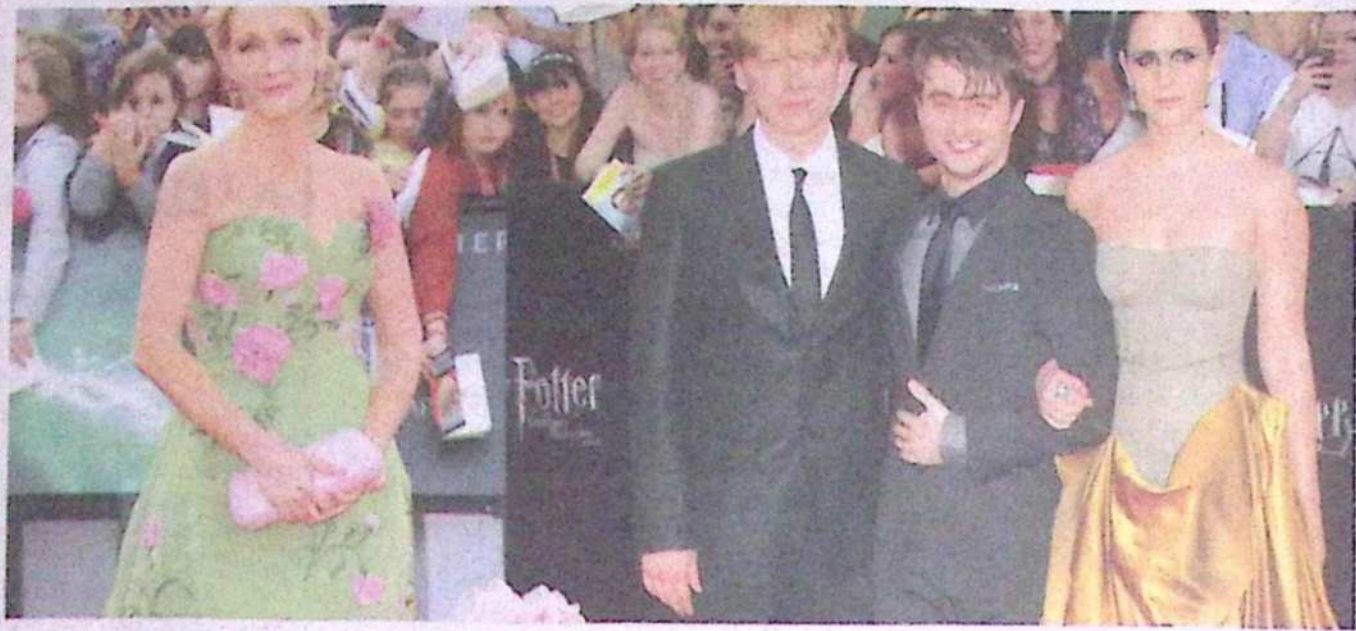
Terasa, zastrta s petnajstletno bougenvilejo. Rastlina je ena sama, vendar močno razvejena. Prezimujejo jo v kleti. Pri prerašljanju se vejice zlomijo, zato jih Anica potakne – rezultat so nove rastline, ki jih podarja.

Čarovniško slovo Harryja Potterja

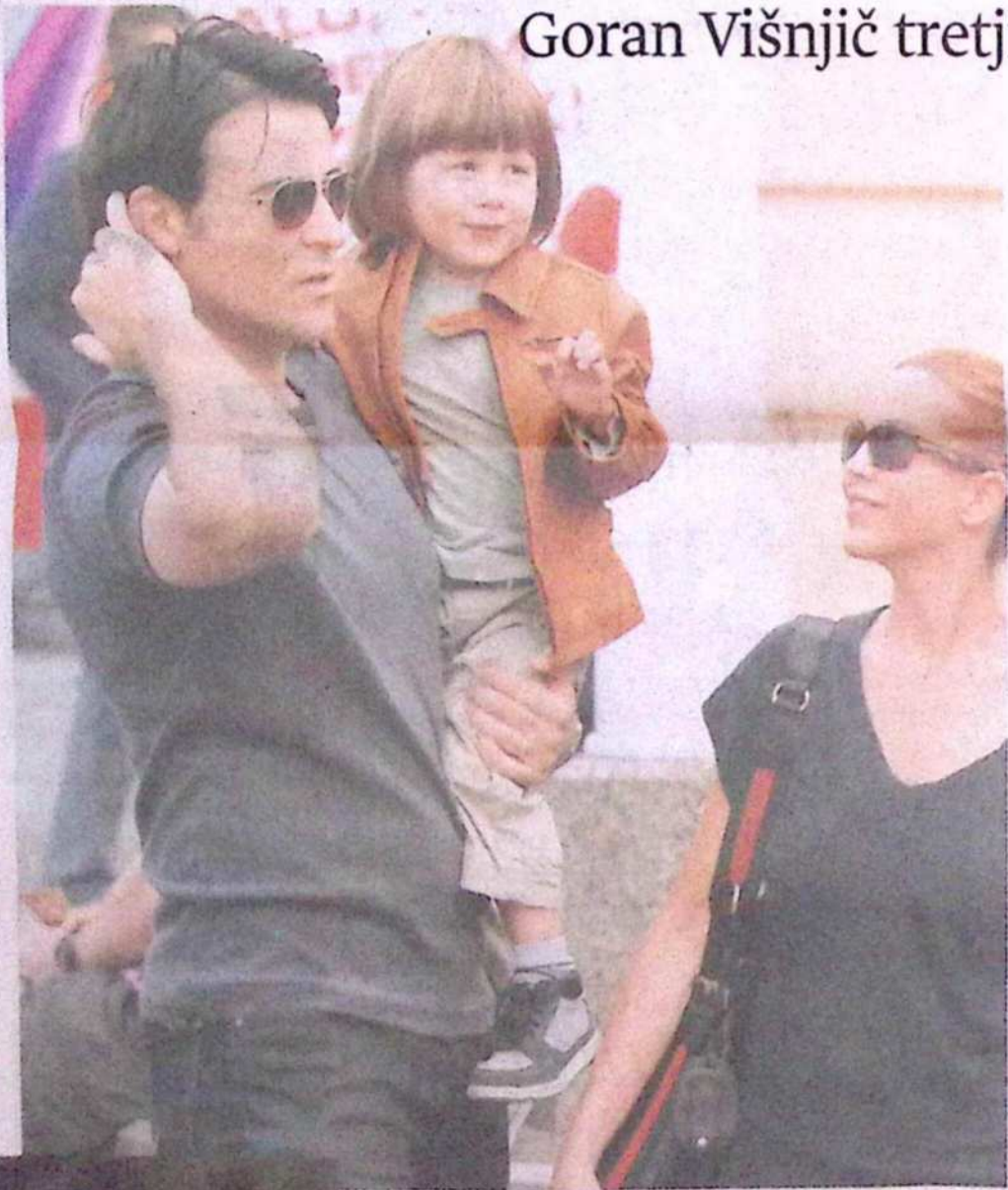
Vojvodinja Catherine ima šarm in stil

Vojvodinja Catherine je postala nova modna ikona. Osvaja s svojim šarmom, neposrednostjo in enostavnostjo, poleg tega pa tudi s stilom in okusom, s katerim izbira obleke za različne priložnosti. Očarala je tudi na nedavnem uradnem obisku v Ameriki. Tri dni, ki sta jih s princem Williamom preživela v Kaliforniju, so jo ljudje spremljali in pozdravljali na vsakem koraku. Čeprav bi si lahko privoščila katero koli obleko po naročilu, modni kritiki ugotavljajo, da se pogosto obleče v konfekcijska oblačila in da posamezne kose oblek obleče večkrat. Vse obleke, v katerih se pojavi, pa postanejo pravi prodajni hit. Z vso eleganco blesti tudi na gala večerih. Tako mnogi pravijo, da sta Catherine in William trenutno največji zvezdi in da blestita bolj od Obamovih. Včasih pa je Catherine še preveč fotogenična.

S premiero zadnjega dela filma Harry Potter in Svetinje smrti drugi del se končuje desetletje dolga filmska zgodba, ki je nastala po knjigah angleške pisateljice Joanne Kathleen Rowling. Zadnje dejanje so zabeležili z velikim spektaklom, tako so najodmevnejše premiere doživeli v New Yorku in Londonu, pa tudi v drugih mestih po svetu so se zbirali navdušenci znanega čarovnika. Na premieri so se poleg avtorice, režiserja in drugih soustvarjalcev filma zbrali tudi igralci, brez katerih filmi ne bi bili, kar so. Med njimi so tudi Daniel Radcliffe, Rupert Grint in Emma Watson, ki so dobesedno odrasli ob svojih čarovniških vlogah. Zdaj pa se bodo lahko bolj posvečali običajnemu življenju in svojim karieram.

Goran Višnjič tretjič postal oče

Hrvaški igralec Goran Višnjič (39), ki živi in dela v Ameriki, je postal tretjič oče. Nadomestna mama jima je z ženo Ivano (41) rodila sina, ki so ga poimenovali Leo Vigo. Na svet je prišel dva tedna pred rokom. Goran pa je že naslednji dan s posvojenim štiriletnim sinom Tinom odpotoval v Zagreb na zabavo svojega prijatelja. Tino bo poletje preživel pri Goranovi mami, ki ga bo odpeljala v Šibenik, očetov rojstni kraj, potem pa še na Brač, v hišo Antuna Vrdoljaka, očeta njegove žene. Goran pa se je že vrnil v Ameriko, kjer ne bo veliko časa za uživanje ob dojenčku, saj se kmalu začne snemanje novega filma K-11, kjer igra glavno moško vlogo. Novopečena starša pravita, da je otrok najlepše darilo za 12 let njunega zakona. Goran ima še štiriletno hčerko, ki je posledica kratke roman- ce.

Z vodno pištolo odganjala paparace

Igralka Jennifer Lopez je pred nedavnim poslala na tržišče svojo novo dišavo, ki jo je predstavila tudi v Parizu. S sabo je poleg otrok, triletnih dvojčkov Eme in Maxa, popeljala tudi svojo mamo Guadalupe Gomez. Pri nakupovanju in ob sprehodu skozi čudovite pariške mestne parke so jim ves čas sledili nadležni fotografi, da bi ujeli kakšen zanimiv ali neroden trenutek. Mamo, ki ni vajena take pozornosti, je to tako vznemirilo, da je vnuku vzela iz rok vodno pištolo in z vodnim curkom napadla paparace. Jennifer pa ni mogla skrivati smeha, ko je videla mamo, kako v vlogi telesnega čuvaja vihti pištolo.

Clooneyju ni do poroke

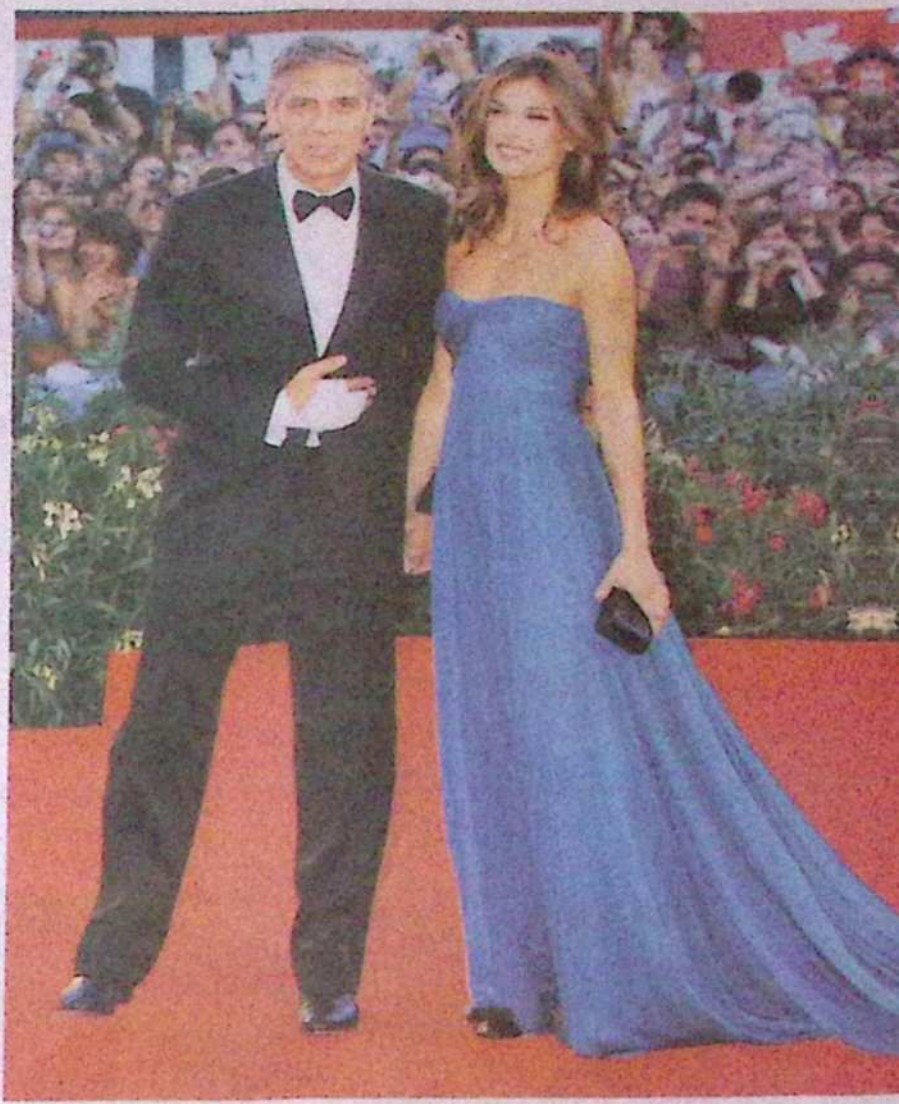
Filmski igralec in eden najbolj zaželenih moških George Clooney je spet samski. Pred nedavnim sta se razšla z italijansko televizijsko voditeljico in igralko Elisabett Canalis (32), ker naj bi naredila enako napako kot marsikatera pred njo. Clooneyu, ki o zakonu noče nič slišati, je predlagala, da bi se poročila. Pogovor o poroki pa je zanj znak, da mora bežati. Pred slabim mesecem sta dramatično in nekoliko nepričakovano prekinila svojo dveletno zvezo. Na večerji v priljubljenem lokalu ob Comskem jezeru, kjer ima igralec počitniško hišico Orchidea, sta se cel večer pogovarjala kot golobčka, po vrnitvi v hišico pa se grdo sporekla. Elisabett mu je očitala, da si ni mogel vzeti časa, da bi skupaj šla na canski filmski festival, sama pa je morala tudi na počitnice v Mehiko. Clooney ji ni ostal dolžan, zameril ji je, kar je v intervjujih zaupala italijanskim medijem. Povedala je, kako verjame v zakonsko zvezo, in da se vidi kot poročena ženska in mama številnih otrok. Pri tem pa je namignila, da bo v zakon zvalila tudi »slavne samca«.

Clooney je že večkrat javno povedal, da ni nikoli ne bo pripravljen na zakon. Takoj

po tem, ko se je leta 1995 ločil od prve in edine žene igralka Talijs Balsam, je govoril, da se bo spet poročil, ko bodo vrbe rodile grozdje. In tega se še danes drži.

Seveda pa ni samec, ki bi dneve in noči ždel doma. V tem času je imel veliko daljših in krajših vez. S Kimberly Russell, nekdanjo ženo Eddieja Murphya, sta bila skupaj tri leta, potem se je zabaval s francosko študentko prava Celine Balitran, ki je zaradi njega pustila študij in se preselila v Los Angeles. Odmevna je bila zveza z igralko Renee Zellweger, pa z zvezdo pornografskih filmov Kristo Allen, zapletel se je z natarico Sarah Larson in tudi manekenke so podlegle njegovim čarom.

Zveza z Elisabett se je zdela zelo resna, srečevali pa so se tudi njuni sorodniki. V trenutku, ko bi lahko bilo iz zveze kaj več, sta šla narazen. Čeprav mnogi pravijo, da med njima že dolgo ni bilo, kot bi moralo biti. Clooney pa je nedavno izjavil, da mu je bila malarija zabavnejša od zveze. Pojavljajo pa se ugibanja, katera bo njegova naslednja izbranka, v igri so Renne Zellweger, Lisa Snowdon in celo Sandra Bullock, s katero je pred dnevi končal snemanje novega filma.

Srečno zaljubljena, dokler Elisabett ni hotela poroke.

Jennifer Justinu poslala poljub

Igralka Jennifer Aniston (42) ter igralec in scenarist Justin Theroux (39) sta dolgo skrivala svojo zvezo. Prvič pa sta se pojavila skupaj v javnosti na slovesnosti ob povabilu, da Jennifer na aleji slavnih pred kitajskim gledališčem Grauman pusti odtis svojih rok in stopal. Za to priložnost si je obril celo večmesečno brado. Potem ko je pustila svoje odtise,

pa je nasmejana povedala: »Moram priznati, da si nikoli nisem mislila, da bom odtis svojega telesa pustila v betonu.« Pri tem pa je poslala poljub Justinu, ki se je že preselil k njej v njeno stanovanje v New Yorku. Zdaj skupaj uživata poletne počitnice, jeseni bo premiera njenega filma Wunderlust, pripravlja pa se tudi na snemanje novega filma.

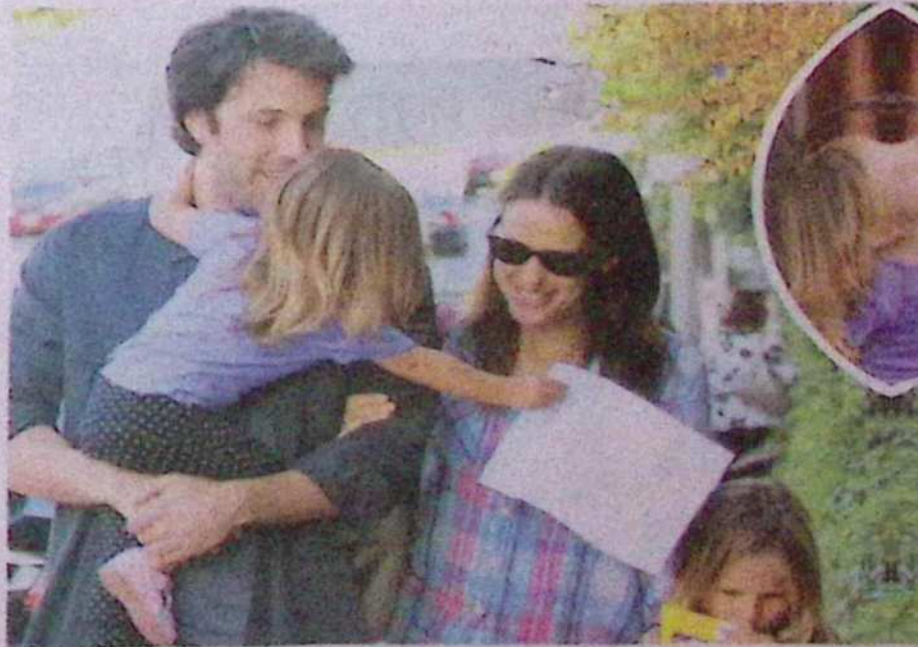
Selena w... pete zari... za medw...

Igralka, pevka in...
ca Selena Gomez (21)
časa v zvezi s še bolj...
Justinom Biberjem (17)
pojavlja kot prava d...
skupaj, pevec dokaz...
da nosi majico z nje...
Seleno pa lahko vid...
prireditvah in slove...
v večerni toaleti in v...
kih petah. Ko ugasn...
kamere in bliskavic...
je povsem običajno o...
so jo ujeli, kako je iz...
trenirki, z domačim...
plišastim medvedk...
ca

Sting je rad v Toskani

Po naporni glasbeni turneji in snemanjih se Sting (51), ustavil se je tudi v Ljubljani, rad vrača v Italijo, kjer ima že dvajset let svoj drugi dom. V Toskani je kupil posestvo, kjer se druží s svojo družino ali povabi prijatelje. Posestvo pa nima samo za uživanje, saj si je postavil tudi glasbeni studio, da lahko svoje skladbe tudi posname. Ko mu čas dovoljuje, pa se odpelje do morja, najame jahto in občuduje lepote jadranske obale. Nedavno so ga videli, kako z ženo Trudie Styler in igralcem Gerardom Butlerom plujejo in kako so pristali na otoku Ischia.

Družinsko veselje Affleckovih

Očitno so govornice o krizi v zakonu igralca Bena Afflecka (38) in igralka Jennifer Garner (39) neutemeljene in napihnjene, vsaj če sodimo po skupnih družinskih fotografijah. Igralski par pogosto videvajo, kako se vsa srečna držita za roke, se objemata in prav veselo pogovarjata. Spremljata pa ju tudi njuni hčerki Violet in Seraphina. Pravijo,

da je Ben uspešno odpr...
dersko strast, zaradi kate...
marsikatero dekle. Igralec...
da je raje, kot bi skakal za...
igralnicah sedel za igralfa...
čakal na srečo. Očitno jes...
družina pomeni več in d...
nadomestiti sreča pri kar...

Po košček kruha, po zrno soli, po prgišče besed...

Kraj z imenom Kukeč ali Kükeč obstaja. Ne, to ni vas iz šale. Kaj šele sinonim za neko zakotno vasico, kateri se rado zgodi, da ji rečejo Kükeč planina, kot bi marsikatera mestna ignorantska buča sama sebi rada verjela. Gre za svet, ki je resda bogu za hrbtom, a brez besede »skoraj« ne bo šlo. Kukeč je vas, ki je simpatično razpršena po gričkih in dolinah kakšnih deset, petnajst minut iz otoplega vrveža največjega trgovskega centra. Tiste kraje prevevajo spokojnost, mir in tišina, ki pa jih tu in tam preglasi ta ali oni kmečki stroj. Tudi po zaslugi družine Kovač pri hišni številki 25. Ne boste jih zlahka našli. A če boste sledili opisu, sploh pa želji po spoznavanju manj znanih krajev na Goričkem, tudi to ne bi smela biti težava.

k družini Kovač na Kukeč

Samooskrba v nevhvaležnem zavetju občinske tromeje

Tiste dni je že pošteno pripekalo. Oni tam zgoraj je peč naložil, predem smo se Irma, Nataša in spodaj podpisani naložili v pregret avtomobil in krenili mimo Nemčavec, Sebeborec, prek Rnec in Bokrač do tistega kosa »kukečke zemle«, kjer domujejo Kovačevi. Sest članska družina treh generacij. Živijo na tromeji, ali pa v bližini nje, občin Moravske Toplice, Puconci, Gornji Petrovci. Za te kraje je značilno, da so od občinskih središč pozabljeni. Kot trinajsto prase, katerega ne bi sprejel za svojega nobeden. Tako se počutijo tudi nekateri v tistih krajih. Tudi te vrste pomislek se kdaj v pogovoru prikrade kateremu od naših tokratnih gostiteljev, a kaj ko ne bi bilo nič drugače, če bi se znašli na tej ali oni strani občinske meje. Ja, tako pač je in treba je predvsem poskrbeti zase. Jože in Marta ter njuna Ervin in Tanja to dobro vedo. To je spoznal tudi njihov zet David Fijavž, ki se je v prekmurske kraje 'pritepel' iz Stranic, vasi iz okolice Slovenskih Konjic. Tega se bo naučila tudi šestnajstmesečna Tjaša. Skromni in delavni. Njihov glavni vir zaslužka je mleko, a kaj več o tem kasneje. Resda znajo potarnati, a delo ne dopušča 'stenkanja' v nedogled. Kmetija Kovačevih beleži svoje začetke leta 1958, ko je na

Rekorderka Širma in njeni ponosni skrbniki ter lastniki

tistem kosu zemlje zgradil hišo Jožetov oče Koloman Kovač. Gospod, ki je bil znan predvsem po svojem političnem udejstvanju, ne pa po kmetovanju. »Bil je tako goreč vaški politik pa član SZDL in še mnogo tega, da je hodil, če je bilo treba, tudi peš na sestanke. Recimo v Križevce je gotovo šel peš,« pove Jože in v drugi sapi doda, da je pač nekdo moral pri hiši delati. »Oče je raje sestankoval kot polagal živini. Meni pa se ni dalo preveč učiti. Raje sem delal. Čeprav sem hodil kar v tri osnovne šole. Dobesedno hodil, in to na Bedenik

v Kančevce, Križevce, nato pa še Puconce. Zamislite si, prvi dve ne obstajata več.« Nato žena Marta ustrela kot iz topa: »Ja, če so jih pa zaprli zaradi tebe!« On pa ji vrne, češ da je to zato, ker je tako »čeden« (pameten, op. p.). Z Marto sta se spoznala na Bokračih. Nekaj sto metrov po cesti navzgor pri mlekarni. Pisalo se je leto 1982 in Marta je bila, glede na to, kako na redko so poseljeni tisti kraji, praktično njegova sosedka. Dve leti kasneje se jima je rodil Ervin in nato še Tanja. »Ne boste verjeli, ampak ona je prva potomka po 28 letih

naše družine,« nam povedo ter vmes še navrežejo podatek, da naj bi njihova veja Kovačevih izvirala iz Češke, in to plemiškega pedigreja. »Ja! In jaz sem baron Kovač tretji!« dvomljivo pripomni Ervin.

»Več maš, menje dobiš«

Približno tako komentira Ervin, od katerega se pričakuje, da bo s kmetijo prevzel usodo prekmurskega kmeta. Kakor koli že, sogovorniku hitro postane jasno, da gre prej za sarkastične dovtype in da bodo Kovačevi

znali premagati še takšno težavo. Temu priča tudi mapa, bolje rečeno knjiga, s podrobnimi zapisi poslovanja njihove kmetije. Vse dosledno zapisano od leta 1982 do danes. Za primerjavo in ljubitelje preračunavanj. Pred 29 leti so namolžili 8.583 litrov mleka in zaslužili 11 milijonov in 500 dinarjev. Lani 204 tisoč litrov mleka in pri tem imeli za 56 tisoč evrov prihodkov. To ni enako dobičku, da ne bi kdo pomislil. Pravijo, da so šli v stran od Pomurskih mlekarn, za kar pa se ne čutijo nič krive. »Čeprav nas imajo za nekakšne grešnike, a dol se ne bomo dali pogledati. Pri Slogi pač plačajo bolje. Sicer pa je vsak komentar o tem, za koliko se mleko odkupi in nato proda, povsem odveč, da o kakovosti kupljenega niti ne razglabljam,« povedo zbrani okrog mize v jedilnici, katere stene krasijo najrazličnejše plakete, priznanja, takšne in drugačne fotografije. Tudi izrezki iz Vestnika in drugih časopisov. Navsezadnje tudi iz tega, ki ga držite v rokah. Jože je bil namreč po zaslugi Širme, več o njej kasneje, eden od sedmih veličastnih minulega leta po izboru našega uredništva. No, če sem povsem iskren, je ideja o obisku pri Kovačevih vzkliła že decembra, a smo nekoliko počakali. Saj veste, kako radi si drug drugemu očitamo to ali ono.

Snahe in službe ni. Zet in delo pač

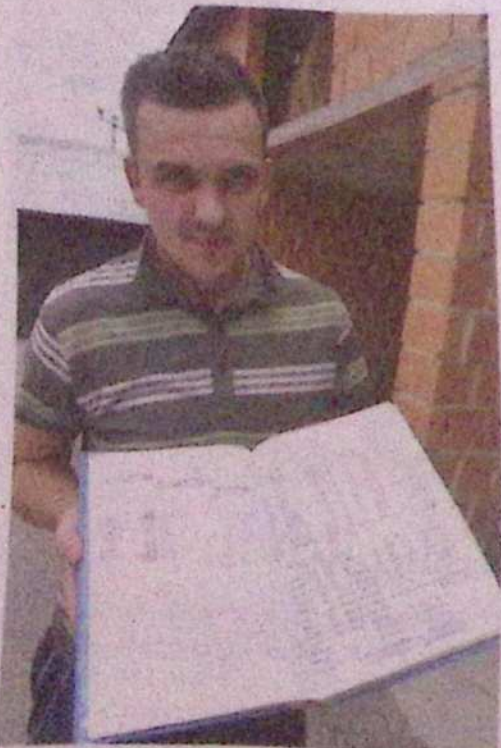
Ervin naj bi postal prevzemnik kmetije. A tako zanj kot za večino njegovih kolegov širom po Pomurju in Sloveniji to pomeni prej težavo kot ne. Ni snahe. Zdi se, kot da se jih otepajo ali pa izginejo »preko noči«, ko izvedo, da je njena simpatija kmetovalec. »Sicer pa niti veselje več ni,« pripomni. Iskreno pa še doda, da »slabo hodi naokrog«. Ervin je izučen kmet. Hodil je, kot pove sam, na »šalatarsko« šolo v Rakičan. Tanja ima druge vrste, a še kako znano težavo. Ne more dobiti zaposlitve, pa naj se še tako trudi. V en glas se strinjamo in si povemo tisto, o čemer še vrabci nočejo več čivkati: »Pogoji za zaposlitve so nenormalni! Kako se sploh lahko zaposliš, ko pa te povsod omejujejo z delovnimi izkušnjami, ki pa jih ne moreš dobiti.« Seveda tistih uradnih iz delavske knjižice, kajti delovnih navad in prakse Tanji nikakor ne manjka. Službo poklicnega gasilca je izgubil tudi njen David. »Zaradi oddaljenosti. Bil sem zaposlen pri soboških gasilcih, in sicer za

določen čas. Toliko 'lažje' sem službo dokončno izgubil, ker sem se preselil na Kukeč, to pa je več kot štiri kilometre od gasilske postaje, kot je žal pogoj, pove z grenkobo v glasu. A ima krasno družino. Ko je spoznal Tanjo v lokalu na robu mesta ni niti pomislil, da je s kmetov. »Pa pridem k njim domov in jo najdem 'na vimenih', kako jih čisti. Nisem mogel verjeti svojim očem!« Ervin nadaljuje. »Midva imava delo vcepljeno o malega. Jaz sem delal in delam vse na naši kmetiji.« Mama Ervin pohvali in doda, da sta mu čistoča in red na kmetiji izredno pomembna. Ko najstarejši član v pogovoru omeni, da je predsednik Govedorejskega društva Petrovci, in to že dva mandata, Marta v zdaj že tako značilnem zbadljivem tonu doda: »Treba bi te bilo umakniti. Ervina pa za predsednika.« Pa prileti, na pol v šali, iz kandidatovih ust: »Ja! Mo ges stare vodo!«

Na morje pa ne

Delo na kmetiji Kovač poteka od 5. ure zjutraj do 19. »Takatrat obvezno končamo delavnik. Ob osmih že 'frčen'. Zato pa vstanem ob pol petih. Sicer pa je pri nas vse na uro in vsak ve, kaj mu je storiti. Tudi če se spremo, bo delo nemoteno teklo naprej.« Ker smo sredi poletja, se nikakor ne moremo ogniti vprašanju o dopustu. »Na morje ne hodiva. Greva pa na kakšen dvodnevni izlet,« pojasni Marta. Pa mlajši? »Eh, kaj? Da bi šel na morje?!« Da bom razmišljal o kravah? In spet mamina pohvala, da gre Ervin delat v hlev, četudi pride domov ob pol štirih zjutraj. Pri kravah moraš biti venomer prisoten. Ura in red sta pomembna. »Še z maturantskega plesa sta šla zaradi krav,« pa pristavi Tanja. Hja, krave to predanost Kovačevih več kot očitno občutijo in z veliko belo mero tudi vračajo. Navsezadnje je med njihovim nekajtridesetglavim staležem junakinja Širma. Krava, ki je slovenska rekorderka in je v šestnajstih letih dala več kot 110.000 litrov mleka. To, vidite, to je predanost in zavezanost. V teh krajih je bilo pred dvajsetimi leti dvajset mlekarijev, danes so Kovačevi edini. Ne ostane nam drugega, kot da še dodamo, da so Kovačevi trdni kot grad in da jih niti ekonomsko-socialni pogrom nad malimi kmeti ne more uničiti.

Jernej Šavel
Natalija Juhnov

Ervin z »analognim trdim diskom«. Kovačevi beležijo sleherni prihodek in odhodek skoraj trideset let.

Koloman Kovač. Dedek, ki je raje sestankoval kot »polagal«.

Tri generacije Kovačevih sredi goričke oaze miru